نگاهی بر قانونگذاری بخش سلامت در هشت دوره مجلس شورای اسلامی

کد موضوعی: ۲۱۰
شماره مسلسل: ۱۲۴۵۴
تیرماه ۱۳۹۱

دفتر: مطالعات اجتماعی

به‌نام خدا

فهرست مطالب

چکیده ۱
مقدمه ۲
روش کار ۳
۱. مجلس اول ۳
۲. مجلس دوم ۱۷
۳. مجلس سوم ۲۹
٤. مجلس چهارم ٤۰
٥. مجلس پنجم ٥۱
٦. مجلس ششم ٦۳
۷. مجلس هفتم ۷٥
۸. مجلس هشتم ۸٥
مقایسه ادوار مختلف مجلس ۸۹
جمع‌بندی و نتیجه‌گیری ۹۸

نگاهی بر قانونگذاری بخش سلامت در هشت دوره مجلس شورای اسلامی

چکیده

نگاهی بر دوره‌های مختلف مجلس شورای اسلامی از حیث آماری نشان می‌دهد که بیشترین تعداد مصوبات مربوط به مجلس ششم با ۳۹٦ مصوبه است. اما بیشترین قوانین مصوب حوزه سلامت در دوره اول مجلس شورای اسلامی با ۳٦ مصوبه بوده است.

در تعداد لوایح مصوب که تبدیل به قانون شده است نیز مجلس ششم با ۳۰٦ لایحه مصوب بیشترین تعداد را به‌خود اختصاص داده است. در این بین بیشترین لوایح مصوب حوزه سلامت در دوره اول مجلس شورای اسلامی با ۳۱ مصوبه بوده است.

درخصوص تعداد طرح‌های مصوب که تبدیل به قانون شده‌اند، مجلس سوم با ۱۲۰ طرح مصوب بیشترین تعداد را به‌خود اختصاص داده است. در این بین بیشترین لوایح مصوب حوزه سلامت در دوره سوم، ششم و هفتم مجلس شورای اسلامی با ۱۱ مصوبه بوده است.

اما بیشترین تعداد طرح‌ها و لوایح ارائه شده مربوط به مجلس هفتم با ۸۲٦ مورد بوده است. در حوزه سلامت بیشترین طرح‌ها و لوایح ارائه شده در مجلس اول با ٦۰ مورد بوده است.

نسبت قوانین مصوب حوزه سلامت به کل قوانین، همواره بین ٦ تا ۱۱ درصد در نوسان بوده است. تصویب حداقل ۲٤ قانون در هر دوره از مجلس، اهمیت و جایگاه والای بهداشت و درمان و به‌طور کل، حوزه سلامت را در حوزه قانونگذاری نشان می‌دهد.

درخصوص نسبت لوایح مصوب در حوزه سلامت نسبت به کل قوانین مصوب این حوزه باید گفت همیشه لوایح نسبت به طرح‌ها از سهم بالاتری برخوردار بوده‌اند. این سهم مجالس اول، دوم، چهارم و پنجم بالاتر از ۷۰ درصد و در مجالس سوم، ششم و هفتم کمتر از ٦۰ درصد بوده است. بالاترین درصد (۸٦/۱۱ درصد) در دوره اول مشاهده می‌شود. البته در کل نیز لایحه همواره نسبت به طرح از درصد بالاتری در تبدیل شدن به قانون برخوردار بوده است. شاید این موضوع مربوط به محدودیت‌های ماهیتی‌ای باشد که طرح با آن مواجه است.

طی دوره‌های مختلف مجلس، هرچه به زمان حال نزدیک می‌شویم تقریباً با یک شیب یکنواخت از تعداد طرح‌ها و لوایح حوزه سلامت کاسته شده است. این موضوع همان‌طور که پیش از این نیز اشاره شد، **ممکن است به این دلیل باشد، که مسائل نیازمند تصویب قانون به مرور کمتر شده‌اند.**

ازسوی دیگر هرچند در سه دوره اخیر مجلس لوایح مصوب حوزه سلامت سهم بالایی از کل لوایح تصویب شده را ندارند، اما طرح‌های مصوب حوزه سلامت، سهم خوبی از کل طرح‌های مصوب را نشان می‌دهد. این موضوع حاکی از آن است که سلامت یکی از دغدغه‌های اصلی بخش عمده‌ای از نمایندگان محسوب می‌شود.

مقایسه بین ادوار مجلس از لحاظ نسبت کل مصوبات به کل طرح‌ها و لوایح ارائه شده نسبت به این موارد در حوزه سلامت می‌تواند این مفهوم را به‌طور ضمنی القا نماید که یا طرح‌ها و لوایح ارائه شده به مجلس در حوزه سلامت از کیفیت بالاتری در سایر حوزه‌ها برخوردارند (که می‌تواند خود نشان‌دهنده عملکرد مطلوب وزارت بهداشت و سایر حوزه‌های اجرایی مرتبط با سلامت و نیز عملکرد بالای کمیسیون مرتبط در مجلس شورای اسلامی باشد) یا اینکه اساساً مجالس در تمامی دوره‌ها به این وسیله دغدغه خود را نسبت به مسئله سلامت به نمایش گذاشته و همواره سلامت در تمامی ادوار در اولویت بالایی قرار داشته است.

مقدمه

نهاد قانونگذاری شاخص‌ترین نماد مردم‌سالاری است که به اشکال گوناگون در ساختار حکومت‌های غیراستبدادی به‌چشم می‌خورد. این نهاد سیاسی، که به شکل نوین آن قدمتی بیش از سه قرن دارد، حلقه واسط مردم و حکومت و مرجع تدوین قوانین و نظارت بر حسن اجرای آن است. امروزه، یکی از مراکز اصلی تصمیم‌گیری کلان در نظام‌های سیاسی جهان، مجالس آنهاست؛ محصول فعالیت این مجالس قانونگذاری، تصمیمات آنها، یعنی وضع قوانین و نظارت است که عموماً توسط قوای دیگر به اجرا گذارده می‌شود. سابقه مجلس در کشور ایران به بیش از یکصد سال می‌رسد که سی سال از این دوران مربوط به پس از پیروزی انقلاب شکوهمند اسلامی است؛ در این دوران قوه مقننه در چارچوب ساختار سیاسی متکامل جمهوری اسلامی، براساس آموزه‌های دینی و در قالب «مجلس شورای اسلامی» مبنای پویایی و تکامل جامعه ایران قرار گرفته است.

با پیروزی انقلاب اسلامی، مجلس شورای اسلامی به‌عنوان مرجع اصلی قانونگذاری در جمهوری اسلامی ایران فعالیت خود را آغاز کرد. براساس قانون اساسی، قوه مقننه و مجلس شورای اسلامی یکی از مهمترین مراکز تصمیم‌گیری استراتژیک و کلان کشور است. تفاوت قوه مقننه با دیگر قوا در این است که مرکز تصمیم‌گیری کشور در این قوه متمرکز است و در کلیت نظام، مجلس جایگاه ویژه‌ای داشته و محور بسیاری از تصمیم‌گیری‌ها، قانونگذاری‌ها و برنامه‌ریزی‌هاست به‌طوری که می‌توان گفت چراغ هدایت دولت و ملت را به‌دست دارد. مجلس پایگاه اساسی نظام و مردم و مایه حضور و مشارکت

واقعی مردم در تصمیم‌گیری‌ها و مظهر اراده ملی است.

اولین دوره مجلس شورای اسلامی در ۷ خردادماه ۱۳۵۹ با پیام رهبر کبیر انقلاب اسلامی حضرت امام خمینی (ره) افتتاح شد.

وظایف عمده مجلس در دو بخش قانونگذاری و نظارت خلاصه می‌شود. علاوه‌بر این براساس قانون اساسی هرکس شکایتی از طرز کار مجلس یا قوه مجریه یا قضائیه داشته باشد، می‌تواند شکایت خود را کتباً به مجلس شورای اسلامی عرضه کند. مجلس موظف است در مواردی که شکایت به قوه مجریه یا قوه قضائیه مربوط است رسیدگی و پاسخ کافی از آنها بخواهد و در مدتی مناسب نتیجه را اعلام نماید و در موردی که مربوط به عموم باشد به اطلاع عامه برساند.

در این گزارش به بررسی قوانین مصوب در حوزه سلامت پرداخته شده است و سعی شده علاوه‌بر تدوین فهرست قوانین و وضعیت طرح‌ها و لوایح اعلام وصول شده در حوزه سلامت به تحلیل قوانین شاخص هر دو نیز پرداخته شود.

روش کار

در ابتدا کلیه قوانین، طرح‌ها و لوایح مرتبط با سلامت در دوره‌های مختلف مجلس استخراج گردید و تجزیه و تحلیل شد. سپس با استفاده از نظر خبره، قوانین تأثیرگذار هر دوره مشخص شد و مورد نقد قرار گرفت.

لازم به‌ذکر است در استخراج موارد مرتبط با سلامت کلیه قوانین، طرح‌ها و لوایحی که مستقیماً بر بخش بهداشت و درمان مؤثر بودند ملاک عمل قرار گرفتند و قوانینی که به‌صورت عمومی بر کلیه حوزه‌ها تأثیر داشتند (نظیر قانون مدیریت خدمات کشوری و...) در این دسته‌بندی قرار داده نشد. تنها مورد استثنا قوانین بودجه سنواتی و قوانین برنامه توسعه‌ای بود که به لحاظ داشتن احکامی مشخص و تأثیرگذار در بخش سلامت جزء قوانین مستخرج قرار گرفت.

۱. مجلس اول

با پیروزی انقلاب با رهبری خردمندانه امام خمینی (ره) نهادهای قانونی و انقلابی برای اداره و حفظ کشور به سرعت تأسیس شد. در رفراندوم دهم و یازدهم فروردین‌ماه ۱۳۵۸ نظام سیاسی آینده کشور ازسوی مردم تعیین گردید و ۹۸ درصد ایرانیان به جمهوری اسلامی رأی دادند. در گام بعد انتخابات مجلس خبرگان به انجام رسید. مجلس خبرگان نیز طی جلسات متعددی قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران را به تصویب رساند. این قانون در ۱۲ آذرماه ۱۳۵۸ طی یک

همه‌پرسی به تصویب اکثریت ملت ایران رسید. در اسفندماه همان سال انتخابات مهم مجلس شورای اسلامی طی دو مرحله برگزار شد. مرحله اول انتخابات در ٢٤ اسفندماه ١٣٥٨ در ١٩٣ حوزه انتخابیه برای برگزیدن ٢٧٠ نماینده مجلس انجام شد. در تهران انجمن نظارت بر انتخابات مرکب از هفت نفر مسئولیت این کار را برعهده داشتند. در مرحله اول و با توجه به نیاز کسب اکثریت مطلق آرا ازسوی نامزدها، درمجموع ٩٧ نفر به مجلس راه پیدا کردند و تعیین تکلیف مابقی نمایندگان به مرحله دوم موکول شد. روز ١٩ اردیبهشت‌ماه ١٣٥٩ مرحله دوم انتخابات در تهران و ١١٤ حوزه دیگر در شهرستان‌ها برگزار شد.

در تاریخ ٧ خردادماه ١٣٥٩، اولین جلسه مجلس اول برگزار گردید.

رئیس سنی مجلس اول در ابتدا با یدالله سحابی و نایب رئیس اول مهندس مهدی بازرگان بود. پس از تصویب اعتبارنامه‌ها و رد اعتبارنامه ١٢ نفر چون رحمان دادمان، خسرو قشقایی، حسن بهروزیه، احمد مدنی و ابوالقاسم حسینجانی انتخاب هیئت‌رئیسه دائم صورت گرفت و اکبر هاشمی رفسنجانی عهده‌دار ریاست مجلس شد و نایب رئیسان سیداکبر پرورش، سیدمحمد موسوی‌خوئینی‌ها، حبیب‌الله عسگراولادی، محمد یزدی، سیدمحمد خامنه‌ای بودند.

مجلس اول به‌عنوان نخستین پایگاه تقنینی کشور در نظام جدید نگاه‌های زیادی را به‌خود معطوف کرد. با توجه به شرایط انقلابی جامعه ایران، در این دوره، اختلاف‌نظر شدید بین نمایندگان که از طیف‌ها و گروه‌های مختلف سیاسی بودند دیده می‌شد. مجلس دوره اول از سال ١٣٥٩ تا ١٣٦٣ ادامه داشت. در این دوره ٦٢٥ جلسه علنی و ١٦ جلسه غیرعلنی برگزار شد که حدوداً ٢٤٠٠ ساعت زمان برد. از میان ٨٠٤ لایحه و طرح مطرح شده، ٣٧٠ مورد به تصویب رسید. این پرکاری به‌دلیل شرایط حساس انقلاب بود و نمایندگان به تغییر قوانین قدیمی و تصویب قوانین جدید مشغول بودند. در این مجلس ٣١ بار بحث کابینه در دستور قرار گرفت که طی آن ١٠٢ نفر وزیر رأی اعتماد گرفتند و ١٢ نفر با رأی عدم اعتماد مجلس به وزارت نرسیدند، البته وقوع جنگ در سال ١٣٥٩، سال‌های پایانی دوره مجلس اول را به‌خود مشغول کرد. وقوع جنگ تحمیلی جنگ و ناامنی کشور بود موجب شد طی چهار سال ٣٢ نفر از نمایندگان مجلس به فیض شهادت رسیدند. علاوه‌بر آن ترور مسئولان مملکتی و جایگزینی نمایندگان به‌جای آنها باعث استعفای ١٧ نفر از نمایندگان شد.

براساس ماده (٤٢) آیین‌نامه داخلی مجلس مصوب ١٣٦٢، ٢٤ کمیسیون دائمی برای مجلس شورای اسلامی درنظر گرفته شد. کمیسیون شماره ١٣، کمیسیون امور بهداری و بهزیستی و امداد و تأمین اجتماعی و هلال‌احمر بود، البته این آیین‌نامه و به‌تبع آن کمیسیون‌های تخصصی در طول سال‌های بعد تغییرات فراوانی پیدا کرد.

جدول ۱. وضعیت قوانین، طرح‌ها و لوایح در دوره اول مجلس شورای اسلامی

عنوان	تعداد
کل قوانین مصوب	۳۷۰
تعداد قوانین مصوب حوزه سلامت	۳٦
کل لوایح مصوب	۲۷۸
تعداد لوایح مصوب حوزه سلامت	۳۱
کل طرح‌های مصوب	۹۲
تعداد طرح‌های مصوب حوزه سلامت	۵
کل طرح‌ها و لوایح ارائه شده	۸۰٤
طرح‌ها و لوایح ارائه شده حوزه سلامت	٦۰

جدول ۲. نمای وضعیت قوانین مصوب در حوزه سلامت در دوره اول مجلس شورای اسلامی

عنوان	تعداد
طرح	۵
لایحه	۳۱
یک‌شوری	٦
دوشوری	۲۲
یک‌فوریتی	۱
دوفوریتی	۳
اصل هشتادوپنجم قانون اساسی	٤
مصوب مجمع	۰

جدول ۳. قوانین مصوب در حوزه سلامت در دوره اول مجلس شورای اسلامی

ردیف	عنوان	نوع پیشنهاد	شور اول	شور دوم	شورای نگهبان	مجمع	فوریت	کمیسیون	توضیحات
۱	قانون تغییر نام وزارت بهداری و بهزیستی به وزارت بهداری	لایحه	+	+	+			امور بهداری و بهزیستی	
۲	قانون تنظیم هزینه‌های درمانی و بهداشتی	لایحه	+	+	+			امور بهداری و بهزیستی	
۳	قانون تربیت بهداشت کار دهان و دندان به‌منظور گسترش خدمات درمانی و بهداشتی در روستا	طرح	+	+	+			امور بهداری و بهزیستی	
٤	قانون اصلاح خدمت خارج از مرکز پزشکان و دندانپزشکان و داروسازان	طرح	+	+	+			امور بهداری و بهزیستی	
٥	قانون ثبت اجباری بیماری‌های سرطانی	لایحه			+			امور بهداری و بهزیستی	اصل هشتادوپنجم قانون اساسی
٦	قانون خدمت یک‌ماهه پزشکان و وابستگان حرفه پزشکی و پیراپزشکی	لایحه			+			امور بهداری و بهزیستی	اصل هشتادوپنجم قانون اساسی
۷	تفسیر قانونی مجلس شورای اسلامی پیرامون قانون اصلاح خدمت خارج از مرکز پزشکان و دندانپزشکان و داروسازان مصوب ۱۳٦۰/۳/۱	لایحه	+		+			امور بهداری و بهزیستی	یک‌شوری
۸	تفسیر مجلس شورای اسلامی راجع به ماده (۱) قانون اصلاح خدمت خارج از مرکز پزشکان و دندانپزشکان و داروسازان	لایحه	+		+			امور بهداری و بهزیستی	یک‌شوری
۹	قانون مربوط به انحلال سازمان ملی خدمات اجتماعی	لایحه	+	+	+			امور اقتصادی و دارایی	
۱۰	قانون افتتاح سال اول دانشکده پزشکی	طرح					۲	–	
۱۱	قانون راجع‌به فارغ‌التحصیلان رشته پزشکی برای ورود به دوره تخصصی قبل از انجام خدمت سربازی و خدمات قانونی دیگر	لایحه			+		۲	_	

ردیف	عنوان	نوع پیشنهاد	شور اول	شور دوم	شورای نگهبان	مجمع	فوریت	کمیسیون	توضیحات
۱۲	قانون راجع به تشکیل سازمان انتقال خون ایران	لایحه	+	+	+			امور بهداری و بهزیستی	
۱۳	قانون اجازه عضویت سازمان مبارزه با سرطان در فدراسیون آسیایی سازمان‌های مبارزه با سرطان	لایحه	+	+	+			امور بهداری و بهزیستی	
۱٤	قانون اجازه عضویت مرکز مبارزه با بیماری‌های ریوی در اتحادیه بین‌المللی مبارزه با سل	لایحه	+	+	+			امور بهداری و بهزیستی	
۱٥	قانون تربیت تکنیسین بهداشت و مبارزه با بیماری‌ها	لایحه	+	+	+			امور بهداری و بهزیستی	
۱٦	قانون اجازه تأسیس مطب	لایحه	+	+	+			امور بهداری و بهزیستی	
۱۷	قانون راجع به اصلاح ماده (۲۱) قانون مربوط به مقررات امور پزشکی و دارویی و مواد خوردنی و آشامیدنی مصوب ۱۳۳٤/۳/۲۹	لایحه	+	+	+			امور برنامه و بودجه	
۱۸	قانون اصلاح ماده (۳) قانون اصلاح خدمت خارج از مرکز پزشکان، دندانپزشکان و داروسازان مصوب ۱۳٦۰/۳/٤ و الحاق سه تبصره به آن و یک تبصره به ماده (۱)	لایحه	+	+	+			امور بهداری و بهزیستی	
۱۹	قانون وظایف و مسئولیت‌های جمعیت هلال‌احمر	لایحه	+	+	+			امور بهداری و بهزیستی	
۲۰	قانون عضویت سازمان مبارزه با جذام در بخش مبارزه با جذام سازمان بهداشت جهانی	لایحه	+	+	+			امور بهداری و بهزیستی	
۲۱	قانون انتزاع بنیاد شهید از سازمان بهزیستی	طرح			+		۲	–	
۲۲	قانون اصلاح لایحه قانونی راجع به اجازه ورود و ترخیص ده دستگاه آمبولانس مورد نیاز دانشگاه تهران با استفاده از معافیت از پرداخت حقوق و عوارض گمرکی	لایحه	+	+	+			مشترک	
۲۳	قانون اصلاح بند «۱» ماده (۲۰) قانون مربوط به مقررات امور پزشکی و دارویی و مواد خوردنی، آشامیدنی مصوب سال ۱۳۳٤	لایحه			+			امور بهداری و بهزیستی	اصل هشتادوپنجم قانون اساسی

ردیف	عنوان	نوع پیشنهاد	شور اول	شور دوم	شورای نگهبان	مجمع	فوریت	کمیسیون	توضیحات
۲٤	قانون الغای تبصره «۳» ماده (۱۱) قانون تشکیل وزارت بهداری (بهزیستی) مصوب سال ۱۳۵۵	لایحه			+			امور بهداری و بهزیستی	اصل هشتادوپنجم قانون اساسی
۲۵	قانون راجع به نحوه شمول قانون استخدام کشوری درباره کارکنان دانشکده پزشکی	لایحه	+	+	+			کار و امور اداری	
۲٦	قانون بودجه سال ۱۳٦۱	لایحه						برنامه و بودجه	یک‌شوری
۲۷	قانون بودجه سال ۱۳٦۲	لایحه						برنامه و بودجه	یک‌شوری
۲۸	قانون بودجه سال۱۳٦۳	لایحه						برنامه و بودجه	یک‌شوری
۲۹	قانون بودجه سال ۱۳٦۰	لایحه						برنامه و بودجه	یک‌شوری
۳۰	قانون راجع به الحاق یک تبصره به ماده (۱) لایحه قانونی تشدید مجازات مرتکبین جرائم مواد مخدر و اقدامات تأمینی و درمانی به‌منظور مداوا و اشتغال به‌کار معتادین مصوب جلسه مورخ ۱۳۵۹/۳/۱۹ شورای انقلاب جمهوری اسلامی ایران	لایحه					۱	امور قضایی و حقوقی	
۳۱	قانون راجع به معافیت از حقوق گمرکی و سود بازرگانی و عوارض به‌استثنای انبارداری و باربری، لوازم و وسایل پزشکی، ارتوپدی دارو که توسط بنیاد شهید وارد می‌شود	لایحه	+	+	+			کار و امور اداری	
۳۲	قانون لغو تعهد خدمت فارغ‌التحصیلان و دانشجویانی که از بورس تحصیلی استفاده کرده‌اند و به دلایل مختلف به استخدام در نمی‌آیند	لایحه	+	+	+			آموزش فرهنگ و تحقیقات	
۳۳	قانون راجع به الحاق دو تبصره به‌عنوان تبصره «۳» و «٤» به ماده واحده مربوط به انحلال سازمان ملی خدمات اجتماعی مصوب ۱۳٦۰/۱۲/۹ مجلس شورای اسلامی	لایحه	+	+	+			امور اقتصادی و دارایی	
۳٤	قانون الحاق یک تبصره به ماده (۷) قانون خدمت نیروی انسانی، درمانی و بهداشتی مصوب ۱۳۵۸/۹/۲٤ شورای انقلاب	طرح	+	+	+			امور بهداری و بهزیستی	
۳۵	قانون الحاق یک تبصره به‌عنوان تبصره «۲» به ماده (۳) قانون اصلاح خدمت خارج از مرکز پزشکان و دندانپزشکان و داروسازان مصوب مجلس شورای اسلامی	لایحه	+	+	+			امور بهداری و بهزیستی	
۳٦	قانون الحاق دو تبصره به ماده (۷) قانون اصلاح خدمت خارج از مرکز پزشکان و دندانپزشکان و داروسازان مصوب ۱۳٦۰/۳/٤ مجلس شورای اسلامی	لایحه	+	+	+			امور بهداری و بهزیستی	

جدول ۴. طرح‌ها و لوایحی که در مجلس اول در حوزه سلامت مطرح اما به تصویب نرسیدند

ردیف	عنوان	نوع پیشنهاد	شور اول	شور دوم	شورای نگهبان	مجمع	فوریت	کمیسیون	توضیحات
۱	لایحه اساسنامه سازمان انتقال خون	لایحه	+	+				شوراها و امور داخلی	بررسی در شورای نگهبان*
۲	لایحه راجع به ماده واحده الحاق به لایحه قانونی خدمت نیروی انسانی و درمانی و بهداشتی	لایحه	+					امور بهداری و بهزیستی	آماده جهت شور دوم
۳	لایحه اصلاح قانون خدمت یک‌ماهه پزشکان و وابستگان حرفه پزشکی و پیراپزشکی مصوب ۱۳۶۰ کمیسیون بهداری مجلس	لایحه	+					امور بهداری و بهزیستی	آماده جهت شور دوم
٤	لایحه معافیت کارکنان انجمن‌های بهداری از پرداخت مابه‌التفاوت دریافتی ناشی از تطبیق با آیین‌نامه استخدامی تأمین اجتماعی	لایحه	+					کار و امور اداری	آماده جهت شور دوم
٥	لایحه نحوه پرداخت حقوق و فوق‌العاده کارکنان سازمان‌های منطقه‌ای بهداری استان‌ها در مأموریت آموزشی	لایحه	+					امور بهداری و بهزیستی	آماده جهت شور دوم
٦	طرح احتساب سنوات خدمت کارکنان جمعیت هلال‌احمر که به وزارت بهداری منتقل شده‌اند	لایحه	+					کار و امور اداری	آماده جهت شور دوم
۷	لایحه تأمین اعتبار مربوط به ارائه خدمات بیمه درمانی کارکنان دولت	لایحه						برنامه و بودجه	بررسی در کمیسیون جهت شور اول
۸	لایحه واگذاری مراکز درمانی بیماری قند در مشکین‌آباد کرج وابسته به انجمن دیابت ایران به وزارت بهداری	لایحه						امور بهداری و بهزیستی	بررسی در کمیسیون جهت شور اول
۹	طرح تبدیل سازمان بهزیستی کشور به وزارت بهزیستی و تأمین اجتماعی	طرح						کار و امور اداری	بررسی در کمیسیون جهت شور اول
۱۰	لایحه استفساریه بند «د» تبصره «۳» قانون خدمت یک‌ماهه پزشکان و وابستگان حرفه پزشکی و پیراپزشکی	لایحه						امور بهداری و بهزیستی	بررسی در کمیسیون جهت شور اول
۱۱	لایحه اجازه به هزینه قطعی گرفتن مصرف باقیمانده اعتبار ردیف ۵۰۱۰۰۱ توسط سازمان بهزیستی	لایحه						دیوان محاسبات و بودجه	بررسی در کمیسیون جهت شور اول
۱۲	لایحه اجازه صدور پروانه حرف پزشکی	لایحه						کار و امور اداری	مسترد شد

ردیف	عنوان	نوع پیشنهاد	شور اول	شور دوم	شورای نگهبان	مجمع	فوریت	کمیسیون	توضیحات
۱۳	لایحه اصلاح لایحه قانونی خدمت نیروی انسانی درمانی و بهداشتی مصوب ۱۳۵۸ و آیین‌نامه مربوطه	لایحه						امور بهداری و بهزیستی	مسترد شد
۱٤	لایحه نظام پزشکی	لایحه						امور بهداری و بهزیستی	مسترد شد
۱۵	لایحه تشکیل وزارت بهداشت و درمان و آموزش پزشکی	لایحه						امور بهداری و بهزیستی	مسترد شد
۱٦	لایحه خدمت پزشکان به مستضعفان	لایحه						امور بهداری و بهزیستی	مسترد شد
۱۷	طرح ادامه تحصیل فارغ‌التحصیلان رشته پزشکی قبل از انجام خدمت وظیفه	طرح					۱		رد شد
۱۸	لایحه تشکیل وزارت تأمین اجتماعی	لایحه						امور بهداری و بهزیستی	رد شد
۱۹	طرح معافیت وزارت بهداری از تشریفات و حقوق گمرکی در مورد لوله و لوازم آبرسانی	طرح						امور بهداری و بهزیستی	مسکوت
۲۰	لایحه تملک بیمارستان‌ها و مراکز درمانی خصوصی که با استفاده از وام‌های دولتی ایجاد و صاحبان آن بر طبق مقررات و ضوابط و تعهدات خود عمل نکرده یا نمی‌کنند	لایحه						امور بهداری و بهزیستی	بلاتکلیف
۲۱	لایحه اجازه استخدام متخصصین رشته‌های پزشکی و پیراپزشکی خارجی به وزارت بهداری	لایحه						امور بهداری و بهزیستی	بلاتکلیف
۲۲	لایحه مجازات متخلفین از مقررات امور پزشکی	لایحه						امور بهداری و بهزیستی	بلاتکلیف
۲۳	لایحه نحوه تأمین تولید فرآورده‌های آزمایشگاهی تشخیص طبی	لایحه						امور بهداری و بهزیستی	بلاتکلیف
۲٤	تشکیل شورای عالی بهداشت و درمان و آموزش پزشکی	لایحه						فرهنگ ـ بهداری	رد شد

* در خردادماه همان سال به تصویب رسید.

جدول ۵. بررسی برخی شاخص‌های مربوط به وضع قوانین، طرح‌ها و لوایح در دوره اول مجلس شورای اسلامی

شاخص	میزان (درصد)
نسبت قوانین مصوب حوزه سلامت به کل قوانین مصوب	۹/۷۳
نسبت لوایح مصوب حوزه سلامت به کل لوایح مصوب	۱۱/۱۵
نسبت طرح‌های مصوب حوزه سلامت به کل طرح‌های مصوب	۵/۴۳
نسبت طرح‌ها و لوایح ارائه شده حوزه سلامت به کل طرح‌ها و لوایح ارائه شده	۷/۴۶
نسبت لوایح مصوب حوزه سلامت به کل قوانین مصوب حوزه سلامت	۸۶/۱۱
نسبت طرح‌های مصوب حوزه سلامت به کل قوانین مصوب حوزه سلامت	۱۳/۸۹
نسبت کل مصوبات حوزه سلامت به کل طرح‌ها و لوایح ارائه شده حوزه سلامت	۶۰/۰۰
نسبت کل مصوبات به کل طرح‌ها و لوایح ارائه شده	۴۶/۰۲
درصد طرح‌های مصوب به لوایح مصوب حوزه سلامت	۱۶/۱۳
درصد کل طرح‌های مصوب به کل لوایح مصوب	۳۳/۰۹

نمودار ۱. نسبت قوانین مصوب در حوزه سلامت به کل قوانین در دوره اول مجلس شورای اسلامی

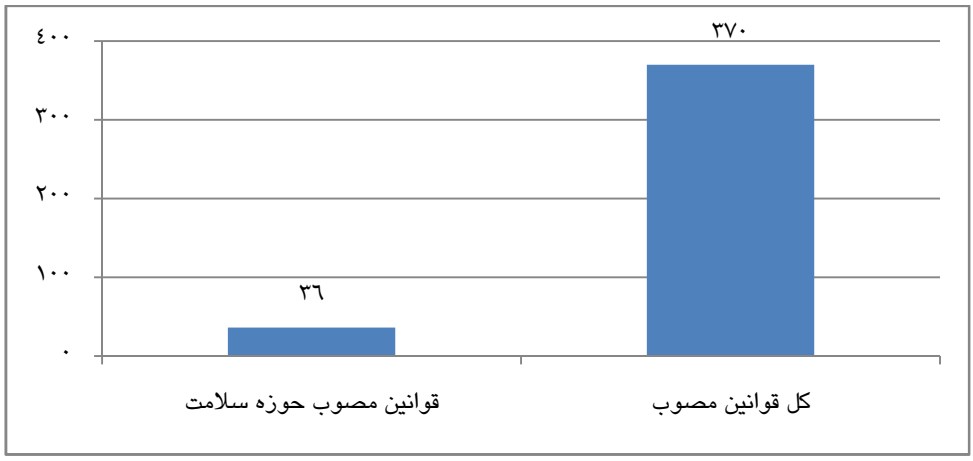

نمودار ۲. نسبت طرح‌های مصوب در حوزه سلامت به کل مصوبات حوزه سلامت در دوره اول مجلس شورای اسلامی

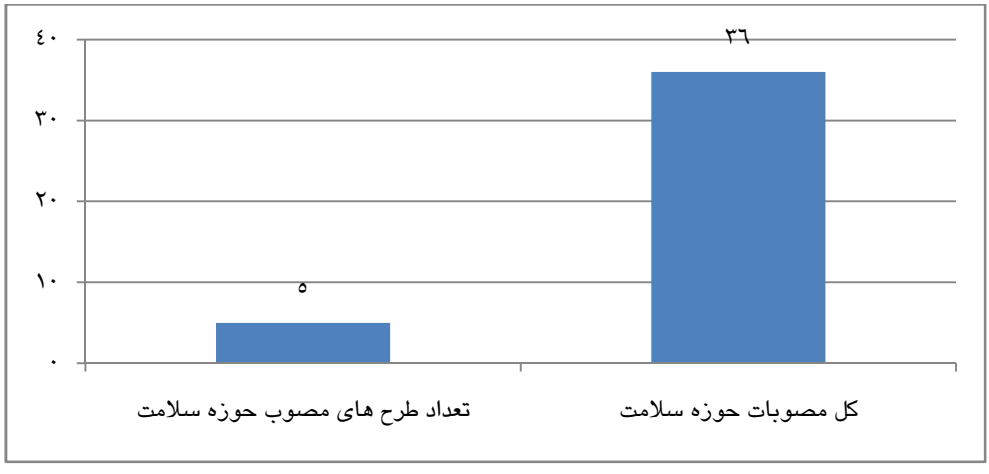

نمودار ۳. نسبت طرح‌های مصوب در حوزه سلامت به کل طرح‌های مصوب در دوره اول مجلس شورای اسلامی

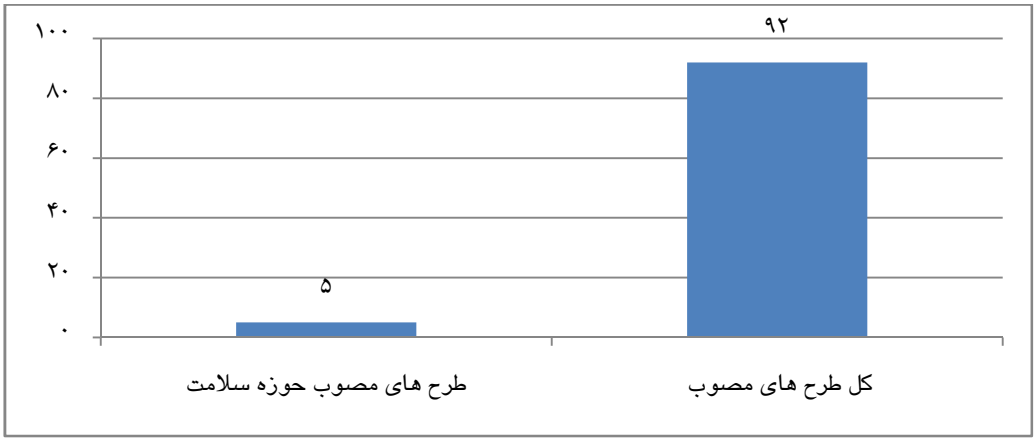

نمودار ۴. نسبت لوایح مصوب در حوزه سلامت به کل لوایح مصوب در دوره اول مجلس شورای اسلامی

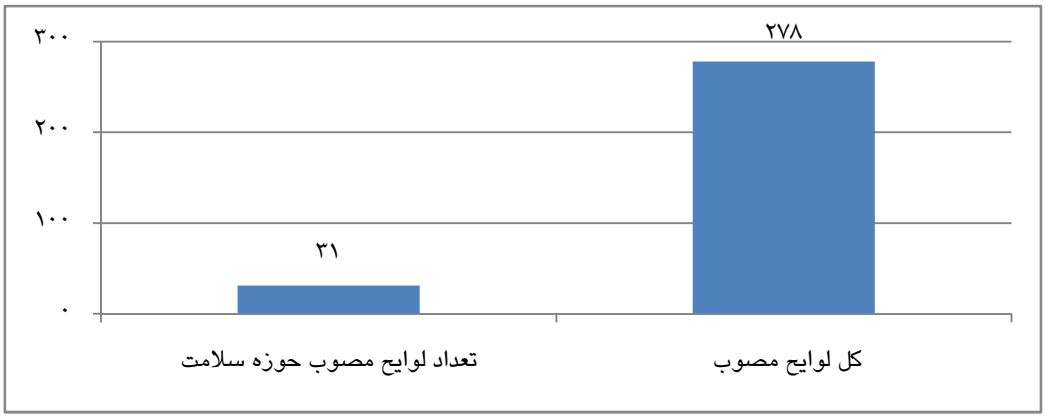

نمودار ۵. نسبت لوایح مصوب در حوزه سلامت به کل قوانین مصوب حوزه سلامت در دوره اول مجلس شورای اسلامی

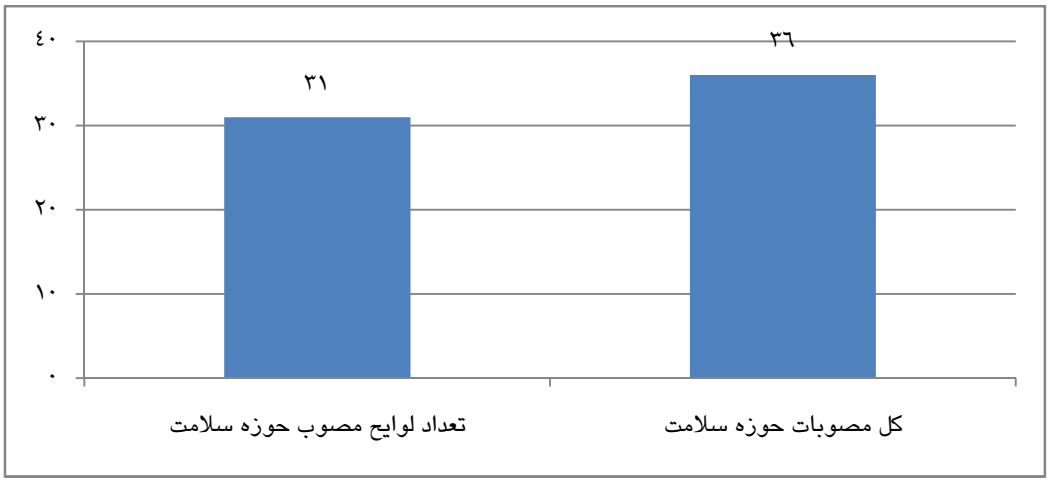

نمودار ۶. نسبت کل طرح‌ها و لوایح ارائه شده حوزه سلامت به کل قوانین مصوب حوزه سلامت در دوره اول مجلس شورای اسلامی

نمودار ۷. نسبت کل طرح‌ها و لوایح ارائه شده به کل قوانین مصوب در دوره اول مجلس شورای اسلامی

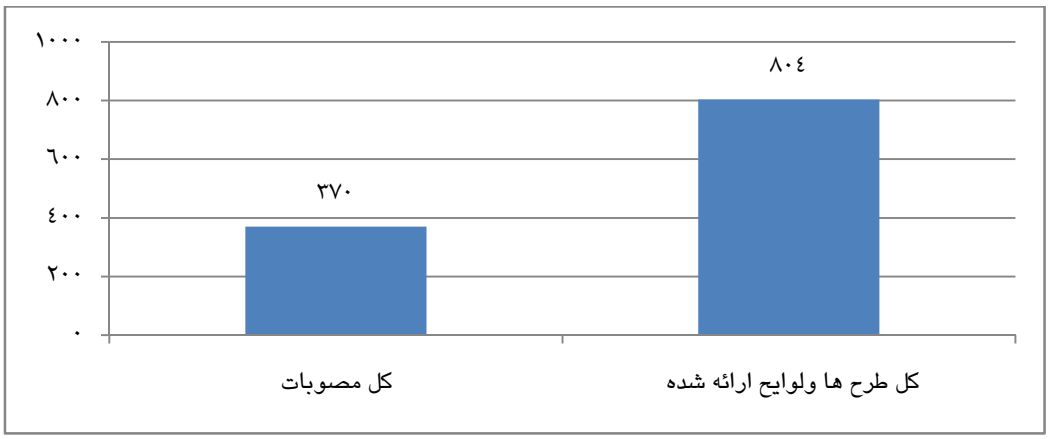

نمودار ۸. نسبت کل طرح‌ها و لوایح ارائه شده به طرح‌ها و لوایح ارائه شده حوزه سلامت در دوره اول مجلس شورای اسلامی

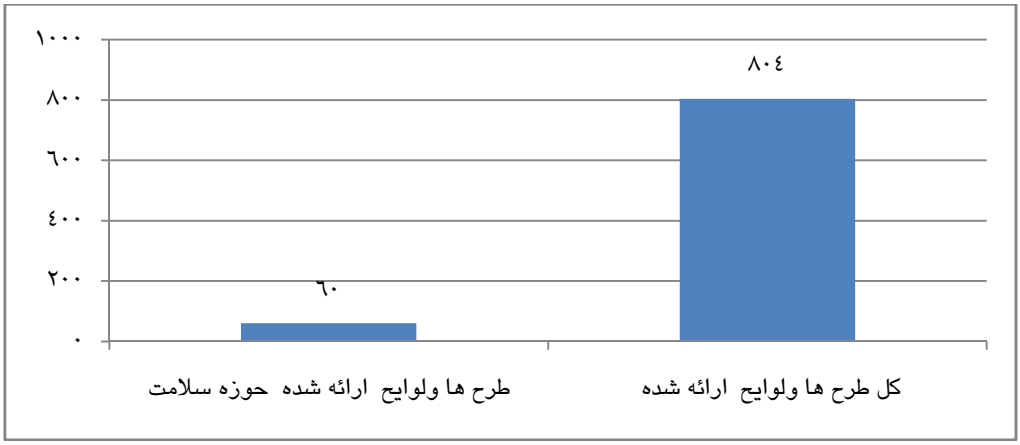

نمودار ۹. نسبت تعداد لوایح مصوب حوزه سلامت به طرح‌های مصوب حوزه سلامت در دوره اول مجلس شورای اسلامی

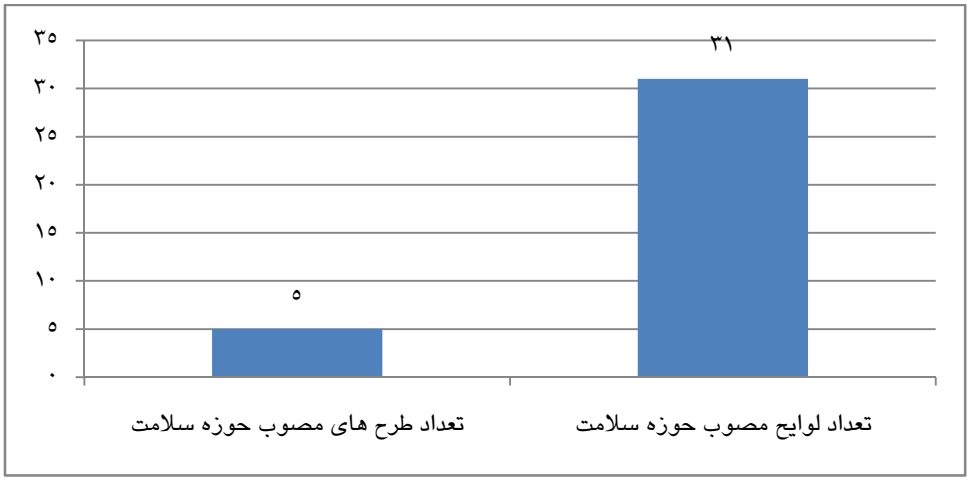

نمودار ۱۰. نسبت تعداد لوایح مصوب به طرح‌های مصوب در دوره اول مجلس شورای اسلامی

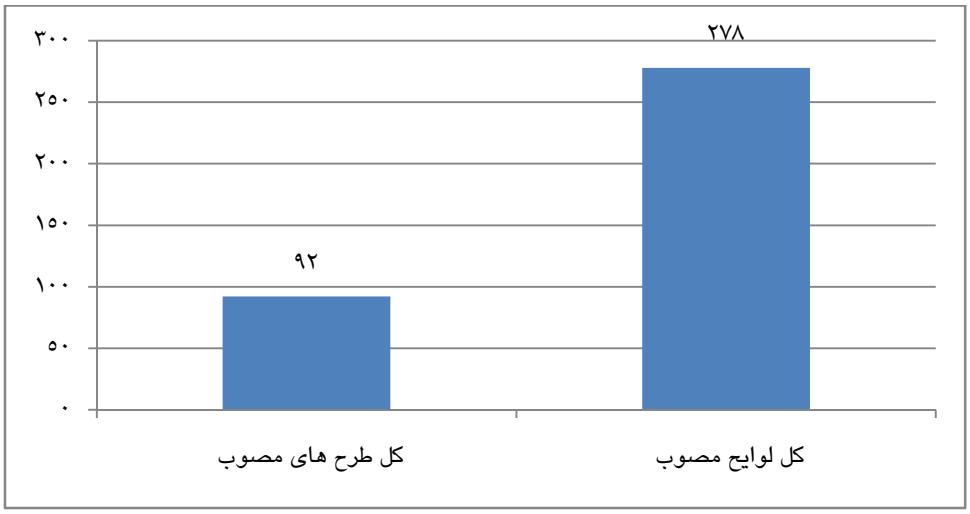

بررسی

در اولین دوره مجلس شورای اسلامی درمجموع ٦۰ طرح و لایحه در حوزه سلامت ارائه شد که از این بین ۳٦ قانون به تصویب رسید. درمجموع قوانین مصوب در ۳۱ مورد پیشنهاد اولیه به‌صورت لایحه و ٥ مورد به‌صورت طرح تقدیم مجلس شده بود. در بین قوانین مصوب ۳ مورد به‌صورت دوفوریتی، یک مورد به‌صورت یک‌فوریتی و ٦ مورد به‌صورت یک‌شوری مورد بررسی قرار گرفت. ٤ مورد نیز طبق اصل هشتادوپنجم قانون اساسی در کمیسیون مربوطه به تصویب رسید.

بالاترین میزان تصویب قانون در حوزه سلامت در این دوره مجلس بوده است که نشان از نیاز آن زمان دارد. در این دوره قوانین مصوب حوزه سلامت ۹/۷۳ درصد کل قوانین مصوب را

تشکیل داده است.

در یک نگاه کلی باید گفت اغلب مصوبات مجلس اول در حوزه سلامت مربوط به بحث نیروی انسانی و ساختار و تشکیلات است، البته با توجه به شرایط پس از پیروزی انقلاب اسلامی و تغییرات ساختارهای تشکیلاتی این موضوع تا حد زیادی قابل انتظار است.

تصویب هفت قانون در حیطه نیروی انسانی نشان از دغدغه نمایندگان برای خدمت‌رسانی به مناطق محروم از یک‌سو و اصلاح پیاپی آن حاکی از بی‌دقتی در تنظیم اولیه مواد بوده است.

پس از پیروزی انقلاب اسلامی موضوع کمبود پزشک، توزیع ناعادلانه پزشکان در سطح کشور، محرومیت شدید و عدم دسترسی مردم مناطق روستایی و بخش‌های محروم و دوردست به خدمات درمانی، توزیع عادلانه‌تر امکانات و منابع تأمین خدمات بهداشتی و درمانی در سطح کشور و جلوگیری از تمرکز پزشکان در شهرهای بزرگ و مناطق مرفه، به‌شدت مطرح گردید. به همین دلیل الزام به خدمت اجباری پزشکان و پیراپزشکان در مناطق شهری و روستایی محروم، با نیت تأمین سلامت و عدالت، کاهش محرومیت و پاسخگویی به خواست و انتظار مردم مطرح شد.

وقوع جنگ تحمیلی، توسعه خدمات بهداشتی و درمانی در چارچوب طرح گسترش شبکه مراقبت‌های اولیه بهداشتی کشور، استقرار و حضور بیش از ۳۰۰۰ نفر پزشک خارجی و کارکرد نامطلوب آنان و افزایش مراکز بهداشتی و درمانی و امکانات درمان بستری، ازجمله عوامل و موجبات تحکیم مبانی قانونی و افزایش مدت الزامی حضور و خدمت پزشکان و پیراپزشکان مشمول و ادامه این روش محسوب می‌شد. نخستین اقدام قانونی برای انجام طرح خدمت اجباری پزشکان و پیراپزشکان توسط شورای انقلاب جمهوری اسلامی ایران صورت گرفت. در فاصله سال‌های ۱۳۵۸ تا ۱۳۷۵ ضوابط، مقررات و شرایط خدمت الزامی خارج از مرکز پزشکان و پیراپزشکان بارها و بارها در قالب لوایح و طرح‌های قانونی یا اصلاح قوانین مورد بازبینی و تجدیدنظر قرار گرفت.

اولین مصوبه تأثیرگذار مجلس اول قانون تغییر نام وزارت بهداری و بهزیستی به وزارت بهداری بود. از آنجایی که براساس مصوبه شورای انقلاب سازمان بهزیستی تشکیل شده بود. نمایندگان مجلس با تصویب قانونی نام وزارت بهداری و بهزیستی را به وزارت بهداری تغییر دادند و کلیه وظایف و اختیارات وزیر بهداری و بهزیستی در امور بهزیستی به وزیر مشاور و رئیس سازمان بهزیستی کشور منتقل گردید.

قانون تنظیم هزینه‌های درمانی و بهداشتی نیز یکی از مصوبات مهم مجلس اول در انتهای سال ۱۳۵۹ محسوب می‌شد که براساس آن وزارت بهداری مکلف شد ظرف مدت دو ماه جهت تنظیم صحیح و عادلانه هزینه‌های درمانی و بهداشتی مطالعات لازم را انجام و با تهیه آیین‌نامه‌های

مربوط به موقع اجرا گذارد.

تصویب قانون افتتاح سال اول دانشکده پزشکی نتیجه طرح دوفوریتی نمایندگان بود که براساس آن وزارت فرهنگ و آموزش عالی موظف شد سال اول پزشکی و رشته‌های مربوطه را حداکثر تا اول بهمن‌ماه ۱۳۶۱ شروع نماید.

تشکیل سازمان انتقال خون ایران یکی دیگر از اقدامات مجلس اول بود. در سال ۱۳۶۱ مجلس دولت را مکلف نمود به‌منظور توسعه و بهبود امور مربوط به انتقال خون در سراسر کشور و همچنین تهیه فرآورده‌های سلولی و پلاسمایی و تدوین و اجرای ضوابط مربوط به امور انتقال خون مؤسسات درمانی و آموزشی و پژوهشی در زمینه ایمونوهماتولوژی و انتقال خون و نیز روش‌های جمع‌آوری و نگهداری و پخش و استفاده از خون و فرآورده‌های سلولی و پلاسمایی سازمانی به نام سازمان انتقال خون ایران وابسته به وزارت بهداری تشکیل می‌شود. برطبق این مصوبه دولت موظف شد اساسنامه و طرز تشکیل این سازمان را ظرف سه ماه پس از تصویب این قانون به وسیله وزارت بهداری تهیه و برای تصویب تقدیم مجلس شورای اسلامی کند که البته این امر با دو سال تأخیر در سال ۱۳۶۳ صورت پذیرفت.

خدمت خارج از مرکز پزشکان و دندانپزشکان و داروسازان یکی دیگر از دلمشغولی‌های حوزه سلامت در مجلس اول بود. با تصویب مجلس اول کلیه پزشکان عمومی و متخصص و دندانپزشکان و داروسازان و صاحبان حرف وابسته ملزم به انجام خدمت خارج از مرکز به مدت پنج سال در هر نقطه از کشور به غیر از تهران و شهرهایی که دارای دانشکده‌های پزشکی و دندانپزشکی و داروسازی است، شدند. این قانون که در سال‌های بعد مکرر اصلاح شد هنوز هم مورد نقد جامعه پزشکی قرار دارد.

قانون وظایف و مسئولیت‌های جمعیت هلال‌احمر دیگر مصوبه این دوره بود که براساس آن جمعیت سابق شیر و خورشید سرخ ایران تحت عنوان جمعیت هلال‌احمر جمهوری اسلامی ایران دارای شخصیت حقوقی مستقل گردید.

لایحه تشکیل وزارت بهداشت و درمان و آموزش پزشکی یکی دیگر از لوایح این دوره بود که بر طبق آن از تاریخ تصویب این قانون وزارت بهداشت و درمان و آموزش پزشکی تشکیل می‌گردد.

همچنین کلیه اختیارات، وظایف و مسئولیت‌های وزارت بهداری و آن قسمت از وظایف و اختیارات و مسئولیت‌های وزارت فرهنگ و آموزش عالی و سایر وزارتخانه و مؤسسات وابسته به دولت و نهادهای انقلابی و نیز مؤسساتی که شمول قانون بر آنها مستلزم ذکر نام است و مربوط به امور بهداشتی، درمانی و آموزش نیروی انسانی گروه پزشکی و آموزش و درمان و توانبخشی و سایر موارد مندرج در این قانون می‌شوند به وزارت بهداشت و درمان و آموزش پزشکی محول

می‌شود، اما مقدمه‌ای بود بر آنچه در مجلس بعد به‌عنوان وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی به تصویب رسید.

این لایحه با تغییراتی به تصویب مجلس رسید، اما شورای نگهبان به‌علت مغایر بودن موادی از آن با اصول قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران اعاده نمود و مجدداً جهت رسیدگی مجدد به کمیسیون مرکب ارجاع شد. در نهایت نیز دولت این لایحه را مسترد نمود تا پرونده تشکیل وزارتخانه در این مجلس بسته شود هرچند در مجلس دوم مجدد این موضوع مطرح و این بار به تصویب رسید.

تشکیل شورای عالی بهداشت و درمان و آموزش پزشکی لایحه بود که در این دوره ازسوی نمایندگان رد شد.

لایحه تشکیل وزارت تأمین اجتماعی و لایحه تشکیل نظام پزشکی دو لایحه دیگری بودند که در این مجلس مطرح، اما به قانون تبدیل نشدند. ارائه مجدد این موضوعات در مجالس بعدی نشانگر این است که به‌علت احساس نیاز این موضوع مجدد دنبال شده است.

۲. مجلس دوم

انتخابات دومین دوره مجلس در ۲۶ فروردین‌ماه ۱۳۶۳ برگزار شد. در این دوره ۱۵ میلیون و ۸۲۲ هزار و ۷۰ نفر در انتخابات شرکت کردند. مجلس دوره دوم فعالیت خود را از سال ۱۳۶۳ آغاز کرد و تا سال ۱۳۶۷ ادامه یافت. انتخابات دومین دوره مجلس شورا، پس از انقلاب بهمن‌ماه ۱۳۵۷، در روز جمعه ۲۶ فروردین‌ماه ۱۳۶۳ برگزار گردید و در تاریخ ۷ خردادماه ۱۳۶۳ اولین جلسه مجلس دوم برگزار شد.

رئیس مجلس دوم، حجت‌الاسلام والمسلمین اکبر هاشمی رفسنجانی و نایب رئیسان محمد یزدی، مهدی کروبی و محمدمهدی ربانی‌املشی بودند.

فعالیت مجلس در این دوره شدیداً تحت‌الشعاع جنگ قرار داشت. علاوه‌بر این، برخی از مسائل سیاست خارجی نظیر تداوم دشمنی آمریکا و حمایت از عراق نیز از دلمشغولی‌های مجلس دوم بود. ۳۱۶ مصوبه حاصل کار مجلس دوم بود.

جدول ۶. وضعیت قوانین، طرح‌ها و لوایح در دوره دوم مجلس شورای اسلامی

عنوان	تعداد
کل قوانین مصوب	۳۱٦
تعداد قوانین مصوب حوزه سلامت	۳۱
کل لوایح مصوب	۲۲۸
تعداد لوایح مصوب حوزه سلامت	۲۲
کل طرح‌های مصوب	۸۸
تعداد طرح‌های مصوب حوزه سلامت	۹
کل طرح‌ها و لوایح ارائه شده	٥٦٦
طرح‌ها و لوایح ارائه شده حوزه سلامت	٥۳

جدول ۷. نمای وضعیت قوانین مصوب در حوزه سلامت در دوره دوم مجلس شورای اسلامی

عنوان	تعداد
طرح	۹
لایحه	۲۲
یک‌شوری	٤
دوشوری	۲۷
یک‌فوریتی	۲
دوفوریتی	۱
اصل هشتادوپنجم قانون اساسی	-
مصوب مجمع	-

جدول ۸. قوانین مصوب در حوزه سلامت در دوره دوم مجلس شورای اسلامی

ردیف	عنوان	نوع پیشنهاد	شور اول	شور دوم	شورای نگهبان	مجمع	فوریت	کمیسیون	توضیحات
۱	قانون شمول مقررات مربوط به کارکنان دولت تابع قانون استخدام کشوری که در مناطق جنگی یا جبهه‌های جنگ تحمیلی خدمت می‌نمایند به کارکنان وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و سازمان‌های وابسته که مشمول قانون تأمین اجتماعی هستند	لایحه	+	+	+			بهداری	
۲	قانون راجع به «ثبت و گزارش اجباری بیماری‌های سرطانی»	لایحه	+	+	+			بهداری	
۳	قانون خدمت یک‌ماهه پزشکان و وابستگان حرفه پزشکی و پیراپزشکی	لایحه					۲		
٤	قانون اصلاح لایحه قانونی راجع به تأمین درمان معلولین و افراد خانواده آنها و همچنین افراد خانواده شهدای انقلاب اسلامی ایران مصوب ۱۳۵۸/۱۲/۲۵	لایحه	+	+	+			بهداری	
٥	قانون اصلاح موادی از قانون نظام پزشکی و الزام دولت جهت و تنظیم و ارائه لایحه سازمان نظام پزشکی جمهوری اسلامی ایران	طرح	+	+	+			بهداری	
٦	قانون اصلاح بند «۱» ماده (۲۰) قانون مربوط به مقررات امور پزشکی و دارویی و مواد خوردنی و آشامیدنی مصوب ۱۳۳٤	لایحه	+	+	+			بهداری	
۷	قانون تعیین وضع شغلی دندانسازان تجربی	طرح	+	+	+			بهداری	
۸	قانون تشکیل وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی	لایحه	+	+	+			بهداری	
۹	قانون الغای تبصره «۳» ماده (۱۱) قانون تشکیل وزارت بهداری (بهزیستی) مصوب سال ۱۳۵۵	لایحه	+	+	+			بهداری	
۱۰	قانون استفاده از درآمدهای اختصاصی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی	لایحه	+		+		۱	خاص	
۱۱	قانون اصلاح قانون تعیین وضع شغلی دندانسازان تجربی	طرح	+	+	+			بهداری	
۱۲	قانون الحاق بهداشتکاران دهان و دندان دانشگاه‌ها به بهداشتکاران وابسته به وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی	طرح	+	+	+			بهداری	
۱۳	قانون اجازه پرداخت حق محرومیت از مطب	لایحه	+	+	+			برنامه و بودجه	
۱٤	قانون محل مطب پزشکان	طرح	+		+		۱	بهداری	
۱٥	قانون الزام تزریق واکسن ضدکزاز برای بانوان قبل از ازدواج	لایحه	+	+	+			بهداری	
۱٦	قانون اصلاح بعضی از مواد قانون مربوط به مقررات امور پزشکی و دارویی و مواد خوردنی و آشامیدنی مصوب ۱۳۳٤	لایحه	+	+	+			بهداری	
۱۷	قانون اجازه استفاده قانونی از قانون کمک‌دندانپزشکان تجربی مصوب ۱۳٥٤	طرح	+	+	+			بهداری	

ردیف	عنوان	نوع پیشنهاد	شور اول	شور دوم	شورای نگهبان	مجمع	فوریت	کمیسیون	توضیحات
۱۸	قانون مجوز اداره مستقل داروخانه وسیله کمک‌داروسازان کشور	طرح	+	+	+			بهداری	
۱۹	قانون مربوط به خدمت پزشکان و پیراپزشکان	لایحه	+	+	+			بهداری	
۲۰	قانون الزام وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی به معرفی مسئول فنی واجدالشرایط برای اداره داروخانه‌هایی که در مناطق محروم و جمعیت زیر ۵۰ هزار نفر فاقد مسئول فنی می‌باشند	طرح	+	+	+			بهداری	
۲۱	قانون اساسنامه جمعیت هلال‌احمر جمهوری اسلامی ایران	لایحه	+	+	+			بهداری	
۲۲	قانون تشکیلات و وظایف وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی	لایحه	+	+	+			بهداری	در شورای نگهبان ماند ابلاغ دوره بعد
۲۳	قانون بودجه سال ۱۳٦٤	لایحه						برنامه و بودجه	یک‌شوری
۲٤	قانون بودجه سال ۱۳٦٥	لایحه						برنامه و بودجه	یک‌شوری
۲٥	قانون بودجه سال ۱۳٦٦	لایحه						برنامه و بودجه	یک‌شوری
۲٦	قانون بودجه سال ۱۳٦۷	لایحه						برنامه و بودجه	یک‌شوری
۲۷	قانون استفسار بند «د» تبصره قانون خدمت یک‌ماهه پزشکان و وابستگان حرفه پزشکی و پیراپزشکی مصوب ۱۳٦۰	لایحه	+	+	+			بهداری	
۲۸	قانون معافیت کارکنان انجمن‌های بهداری از پرداخت مابه‌التفاوت دریافتی ناشی از تطبیق با آیین‌نامه استخدامی تأمین اجتماعی	لایحه	+	+	+			امور اداری استخدامی	مانده از دوره اول
۲۹	قانون تغییر سمت وزیر مشاور و رئیس سازمان برنامه و بودجه و قرار گرفتن سازمان بهزیستی زیر نظر وزارت بهداری	طرح	+	+	+			کار و امور اجتماعی	
۳۰	قانون تعمیم قانون تأسیس سازمان تأمین خدمات درمانی عائله درجه یک افسران، همافران و کارمندان ارتش، ژاندارمری و شهربانی کشور مصوب ۱۳۵۱/۱۲/۲۷ به عائله درجه یک دانشجویان، دانش‌آموزان و سایر محصلین مراکز آموزش کادر ثابت نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران	لایحه	+	+	+			دفاع	
۳۱	قانون اجازه پرداخت حق‌الزحمه به بیماران روانی که در کارگاه‌های حرفه‌ای و یا در رشته‌های خدماتی به کار گمارده می‌شوند و فروش محصولات کارگاه‌های مذکور	لایحه	+	+	+			برنامه و بودجه	

جدول ۹. طرح‌ها و لوایحی که در دوره دوم مجلس شورای اسلامی در حوزه سلامت مطرح شدند، اما به تصویب نرسیدند

ردیف	عنوان	نوع پیشنهاد	شور اول	شور دوم	شورای نگهبان	مجمع	فوریت	کمیسیون	توضیحات
۱	طرح قانونی تربیت نیروی انسانی گروه پزشکی و توزیع عادلانه آن	طرح	+	+				آموزش عالی	پس از اعاده شورای نگهبان در کمیسیون تحت بررسی
۲	لایحه سازمان نظام پزشکی جمهوری اسلامی ایران	لایحه	+	+				بهداری	پس از اعاده شورای نگهبان در کمیسیون تحت بررسی
۳	طرح اجازه اقامت به کمک دندانپزشکان تجربی قبول شده در سال ۱۳۵٤	طرح						بهداری	بررسی در کمیسیون جهت شور اول
٤	لایحه راجع به اصلاح خدمت یک‌ماهه پزشکان و وابستگان حرفه پزشکی و پیراپزشکی مصوب ۱۳٦۰	لایحه						بهداری	اصل هشتادوپنجم قانون اساسی ازسوی دولت مسترد شد
٥	لایحه ماده واحده الحاقی به لایحه قانونی خدمت نیروی انسانی و درمانی و بهداشتی	لایحه						بهداری	ازسوی دولت مسترد شد
٦	لایحه نحوه تأمین تولید فرآورده‌های آزمایشگاهی تشخیص طبی	لایحه						بهداری	ازسوی دولت مسترد شد
۷	لایحه واگذاری مرکز درمانی بیماری قند در مشکین‌آباد کرج	لایحه						بهداری	ازسوی دولت مسترد شد
۸	لایحه هم‌طرازی حقوق و مزایای پزشکان و کادر گروه پزشکی شاغل در ستاد مرکزی و واحدهای وابسته به ستاد وزارت بهداری با حقوق و مزایای پزشکان شاغل در سازمان‌های منطقه‌ای بهداری استان‌ها	لایحه						بهداری	ازسوی دولت مسترد شد
۹	لایحه اصلاح موادی از اساسنامه شرکت سهامی دارویی کشور	لایحه						بهداری	ازسوی دولت مسترد شد
۱۰	لایحه اصلاح لایحه قانونی راجع به استفاده از خدمت تمام‌وقت استادان دانشکده‌های گروه پزشکی و دندانپزشکی و شاغلان رشته‌های وابسته	لایحه						بهداری	ازسوی دولت مسترد شد
۱۱	لایحه نحوه پرداخت حقوق و فوق‌العاده کارکنان سازمان‌های منطقه‌ای بهداری استان‌ها	لایحه						بهداری	رد شد
۱۲	لایحه تأمین اعتبار مربوط به ارائه بیشتر خدمات بیمه درمانی به کارکنان دولت	لایحه						برنامه و بودجه	بایگانی شد

ردیف	عنوان	نوع پیشنهاد	شور اول	شور دوم	شورای نگهبان	مجمع	فوریت	کمیسیون	توضیحات
۱۳	لایحه رفع محدودیت زمانی قانون اصلاح بند «۱» ماده (۲۰) قانون مربوط به مقررات پزشکی و دارویی و مواد خوردنی آشامیدنی مصوب ۱۳٦۰ و تغییر ترکیب اعضای کمیسیون تشخیص موضوع این قانون	لایحه						بهداری	بایگانی شد
۱٤	طرح تبدیل سازمان بهزیستی کشور به وزارت بهزیستی و تأمین اجتماعی	طرح						کار و امور اجتماعی	بایگانی شد
۱۵	طرح قانونی نحوه انجام خدمت مشمولین گروه پزشکی	طرح						بهداری	بایگانی شد
۱٦	طرح منفک شدن سازمان تأمین اجتماعی از وزارت بهداری و الحاق آن به وزارت کار و امور اجتماعی	طرح						بهداری	رد شد
۱۷	طرح اصلاح ماده (۲) قانون تشکیل وزارت بهداشت و الحاق یک ماده و دو تبصره، لایحه نحوه پرداخت حقوق و فوق‌العاده کارکنان سازمان‌های منطقه‌ای بهداری استان‌ها در مأموریت‌های آموزشی	طرح						بهداری	رد شد
۱۸	طرح استفاده از ۲۰ درصد درآمدهای اختصاصی وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی جهت تأمین آب آشامیدنی و لوله‌کشی روستاها	طرح					۲	بهداری	رد شد
۱۹	طرح انحلال شورای عالی پزشکی اعزام بیماران به خارج از کشور	طرح	+	+				بهداری	ارسال به مجمع
۲۰	لایحه اصلاح قانون راجع به نحوه شمول قانون استخدام کشوری درباره کارکنان دانشکده پزشکی مصوب ۱۳٦۰	لایحه						اداری و استخدامی	پس از اعاده شورای نگهبان در کمیسیون تحت بررسی
۲۱	طرح قانونی راه‌اندازی بعضی بیمارستان‌ها برای جلوگیری از اعزام بیماران به خارج از کشور	طرح						برنامه و بودجه	بایگانی شد
۲۲	لایحه هم‌طرازی حقوق و مزایای پزشکان و کادر گروه پزشکی شاغل در ستاد مرکزی و واحدهای وابسته به ستاد وزارت بهداری با حقوق و مزایای پزشکان و کادر گروه پزشکی شاغل خدمت در سازمان‌های منطقه‌ای بهداری استان‌ها	لایحه						بهداری	ازسوی دولت مسترد شد

جدول ۱۰. بررسی برخی شاخص‌های مربوط به وضع قوانین، طرح‌ها و لوایح در دوره دوم مجلس شورای اسلامی

شاخص	میزان (درصد)
نسبت قوانین مصوب حوزه سلامت به کل قوانین مصوب	۹/۸۱
نسبت لوایح مصوب حوزه سلامت به کل لوایح مصوب	۹/٦٥
نسبت طرح‌های مصوب حوزه سلامت به کل طرح‌های مصوب	۱۰/۲۳
نسبت طرح‌ها و لوایح ارائه شده حوزه سلامت به کل طرح‌ها و لوایح ارائه شده	۹/۳٦
نسبت لوایح مصوب حوزه سلامت به کل قوانین مصوب حوزه سلامت	۷۰/۹۷
نسبت طرح‌های مصوب حوزه سلامت به کل قوانین مصوب حوزه سلامت	۲۹/۰۳
نسبت کل مصوبات حوزه سلامت به کل طرح‌ها و لوایح ارائه شده حوزه سلامت	٥۸/٤۹
نسبت کل مصوبات به کل طرح‌ها و لوایح ارائه شده	٥٥/۸۳
درصد طرح‌های مصوب به لوایح مصوب حوزه سلامت	٤۰/۹۱
درصد کل طرح‌های مصوب به کل لوایح مصوب	۳۸/٦

نمودار ۱۱. نسبت قوانین مصوب در حوزه سلامت به کل قوانین در دوره دوم مجلس شورای اسلامی

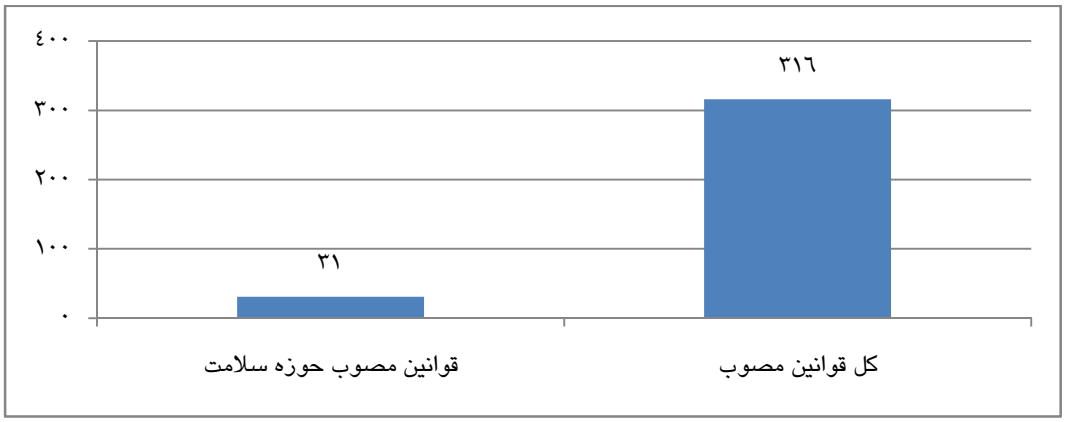

نمودار ۱۲. نسبت طرح‌های مصوب در حوزه سلامت به کل مصوبات حوزه سلامت در دوره دوم مجلس شورای اسلامی

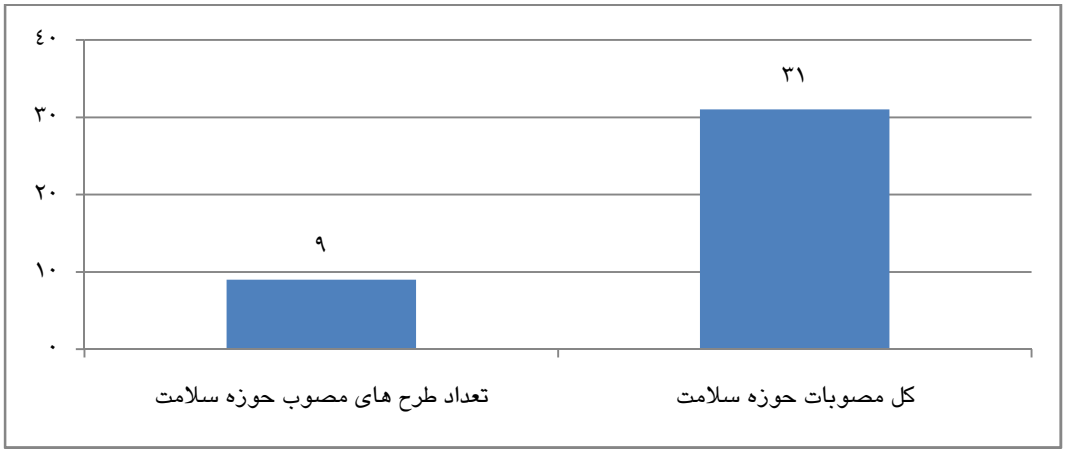

نمودار ۱۳. نسبت طرح‌های مصوب در حوزه سلامت به کل طرح‌های مصوب در دوره دوم مجلس شورای اسلامی

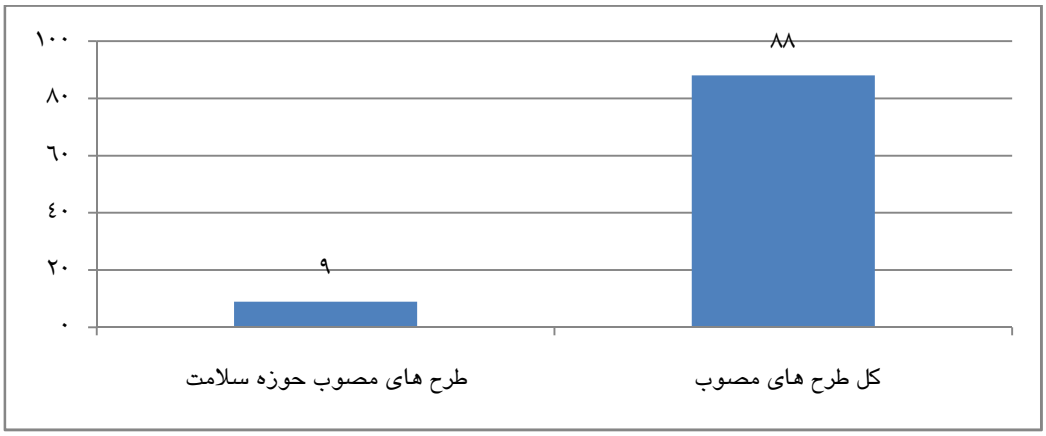

نمودار ۱۴. نسبت لوایح مصوب در حوزه سلامت به کل لوایح مصوب در دوره دوم مجلس شورای اسلامی

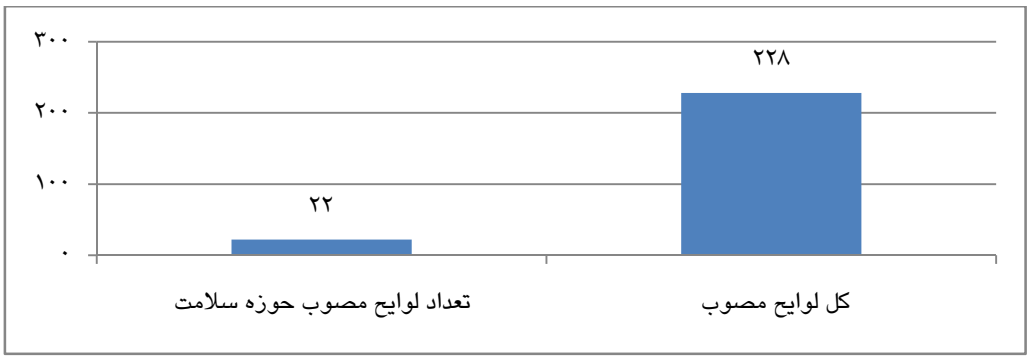

نمودار ۱۵. نسبت لوایح مصوب در حوزه سلامت به کل قوانین مصوب حوزه سلامت در دوره دوم مجلس شورای اسلامی

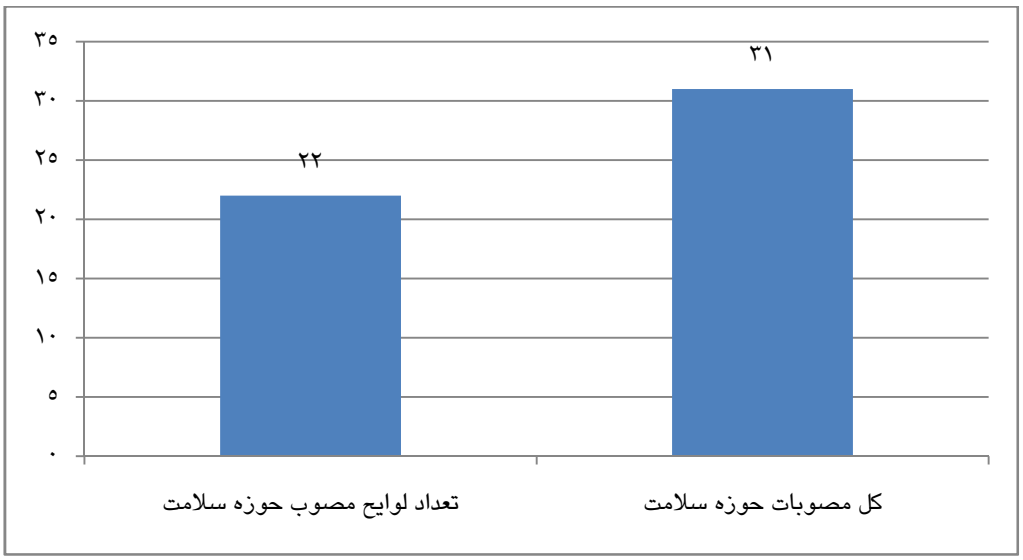

نمودار ۱۶. نسبت کل طرح‌ها و لوایح ارائه شده حوزه سلامت به کل قوانین مصوب حوزه سلامت در دوره دوم مجلس شورای اسلامی

نمودار ۱۷. نسبت کل طرح‌ها و لوایح ارائه شده به کل قوانین مصوب در دوره دوم مجلس شورای اسلامی

نمودار ۱۸. نسبت کل طرح‌ها و لوایح ارائه شده به طرح‌ها و لوایح ارائه شده حوزه سلامت در دوره دوم مجلس شورای اسلامی

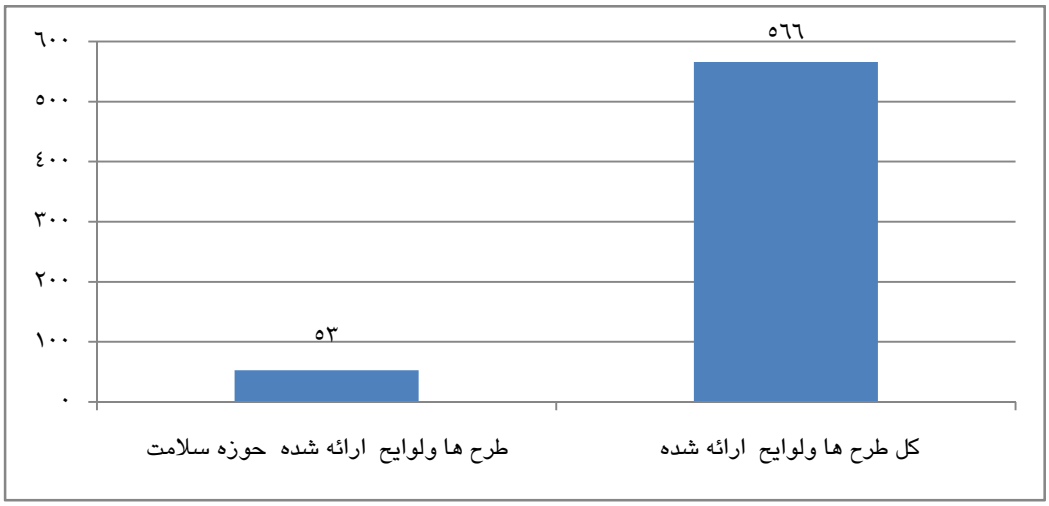

نمودار ۱۹. نسبت تعداد لوایح مصوب حوزه سلامت به طرح‌های مصوب حوزه سلامت در دوره دوم مجلس شورای اسلامی

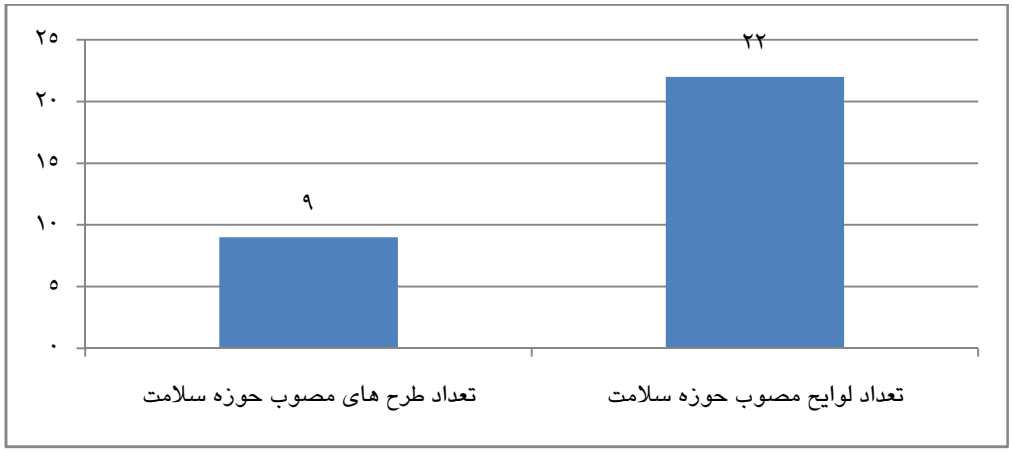

نمودار ۲۰. نسبت تعداد لوایح مصوب به طرح‌های مصوب در دوره دوم مجلس شورای اسلامی

بررسی

در دومین دوره مجلس شورای اسلامی درمجموع ۵۳ طرح و لایحه در حوزه سلامت ارائه شد که از این بین ۳۱ قانون به تصویب رسید. درمجموع قوانین مصوب در ۲۲ مورد پیشنهاد اولیه به‌صورت لایحه و ۹ مورد به‌صورت طرح تقدیم مجلس شده بود. در بین قوانین مصوب یک مورد به‌صورت دوفوریتی، ۲ مورد به‌صورت یک‌فوریتی و ٤ مورد به‌صورت یک‌شوری مورد بررسی قرار گرفت. در این دوره قوانین مصوب حوزه سلامت ۹/۸۱ درصد کل قوانین مصوب را تشکیل داده است. بدون شک قانون تشکیل وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی مهمترین مصوبه مجلس دوم در حوزه سلامت بود.

پس از پیروزی انقلاب شاخه پزشکی ستاد انقلاب فرهنگی بر روی موضوع کمبود پزشک مطالعاتی را آغاز کرد. ماحصل این کار جزوه‌ای در بیش از یکصد صفحه بود که بر موضوع ادغام

آموزش پزشکی در وزارت بهداری وقت تکیه داشت. این موضوع به‌صورت لایحه در مجلس اول مطرح شد و در تاریخ ۱۳٦۱/٦/۱۵ به تصویب رسید، اما شورای نگهبان به آن ایراد قانون اساسی گرفت و جدا شدن دانشکده‌های پزشکی و مؤسسات آموزشی از دانشگاه‌ها و قرار گرفتن آن زیر نظر وزارت بهداری را مغایر بندهای «٤» و «۱۳» اصل سوم قانون اساسی دانست. با این ایراد عملاً لایحه در مجلس اول متوقف باقی ماند.

ارائه مجدد لایحه تشکیل وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی آغاز بحث موافقان و مخالفان این موضوع در مجلس دوم بود. مخالفان این طرح که برخی از آنان پزشک نیز بودند بر افت آموزش تکیه داشتند و درخواست چهار ماه مسکوت گذاشتن لایحه را داشتند، اما با دفاعیات دو پزشک دیگر یعنی دکتر ایرج فاضل وزیر وقت فرهنگ و آموزش عالی و دکتر مرندی وزیر وقت بهداری و بهزیستی، شور اول این طرح لایحه به تصویب رسید. در شور دوم لایحه برای بررسی دقیق‌تر به کمیسیون خاص مرکب از نمایندگانی از کمیسیون امور بهداری و بهزیستی، فرهنگ و آموزش عالی و برنامه و بودجه سپرده شد. دکتر زرگر ریاست و دکتر عباس شیبانی مخبر این کمیسیون بودند. سرانجام پس از حدود چهار جلسه بحث این لایحه به تصویب رسید و وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی متولد شد.

قانون مربوط به خدمت پزشکان و پیراپزشکان یکی دیگر از مصوبات مجلس دوم بود که جایگزین قانون خدمت خارج از مرکز پزشکان و دندانپزشکان و داروسازان شد که در طول چند سال بارها اصلاح شده بود. قانون مربوط به خدمت پزشکان و پیراپزشکان پس از بحث‌های فراوان سرانجام در آخرین روزهای مجلس دوم به تصویب رسید هرچند این قانون نیز در سال‌های بعد دستخوش تغییرات فراوان شد.

برطبق این قانون مشمولان مادام که تعهدات خود را انجام نداده‌اند، مجاز به دخالت در امور پزشکی به‌طور آزاد نیستند همچنین این افراد در این قانون قبل از انجام تعهدات قانونی مجاز به خروج از کشور نمی‌باشند.

اصلاح قوانین مصوب قبلی یکی از مواردی بود که در این مجلس در بخش سلامت زیاد دیده شد حتی قانون تعیین وضع شغلی دندانسازان تجربی که در این دوره به تصویب رسید مجدداً در همین دوره اصلاح شد.

قانون اصلاح موادی از قانون نظام پزشکی و الزام دولت، جهت، تنظیم و ارائه لایحه سازمان نظام پزشکی جمهوری اسلامی ایران یکی دیگر از مصوبات این مجلس بود که شروع کار آن از مجلس اول بود. این لایحه ازسوی دولت ارائه شد و به تصویب رسید اما شورای نگهبان آن را تأیید نکرد. این لایحه پس از اعاده شورای نگهبان در کمیسیون تحت بررسی بود که عمر مجلس دوم به پایان رسید.

ارائه یک طرح و یک لایحه نشان از توجه زیاد این مجلس به وضعیت و جایگاه نظام پزشکی داشت که پس از اتفاقاتی که در نظام پزشکی رخ داده بود طبیعی محسوب می‌شود.

اما مجلس دوم به تمامی پیشنهادات مطرح شده در حوزه سلامت پاسخ مثبت نداد. طرح منفک شدن سازمان تأمین اجتماعی از وزارت بهداری و الحاق آن به وزارت کار و امور اجتماعی، طرح اصلاح ماده (۲) قانون تشکیل وزارت بهداشت و الحاق یک ماده و دو تبصره، لایحه نحوه پرداخت حقوق و فوق‌العاده کارکنان سازمان‌های منطقه‌ای بهداری استان‌ها در مأموریت‌های آموزشی، طرح استفاده از ۲۰ درصد درآمدهای اختصاصی وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی جهت تأمین آب آشامیدنی و لوله‌کشی روستاها ازجمله طرح‌ها و لوایحی بودند که در این دوره مجلس مورد موافقت قرار نگرفتند و رد شدند.

اتمام مجلس دوم نیز مانع طرح برخی پیشنهادات در صحن علنی مجلس شد. طرح انحلال شورای عالی پزشکی، طرح مجوز اداره مستقل داروخانه به وسیله کمک داروسازان و طرح قانونی راه‌اندازی بعضی بیمارستان‌ها برای جلوگیری از اعزام بیماران به خارج از کشور ازجمله مصوبات کمیسیون بهداری و بهزیستی مجلس دوم بود که مجال ارائه در صحن علنی مجلس را نیافت.

در این دوره دولت تعداد قابل توجهی از لوایح خود در حوزه سلامت را به دلایل مختلف باز پس گرفت.

لایحه اصلاح لایحه قانونی راجع به استفاده از خدمت تمام‌وقت استادان دانشکده‌های گروه پزشکی و دندانپزشکی و شاغلان رشته‌های وابسته، لایحه اصلاح موادی از اساسنامه شرکت سهامی دارویی کشور، لایحه هم‌طرازی حقوق و مزایای پزشکان و کادر گروه پزشکی شاغل در ستاد مرکزی و واحدهای وابسته به ستاد وزارت بهداری با حقوق و مزایای پزشکان شاغل در سازمان‌های منطقه‌ای بهداری استان‌ها، لایحه واگذاری مرکز درمانی بیماری قند در مشکین‌آباد کرج، لایحه نحوه تأمین تولید فرآورده‌های آزمایشگاهی تشخیص طبی، لایحه ماده واحده الحاقی به لایحه قانونی خدمت نیروی انسانی و درمانی و بهداشتی، لایحه همطرازی حقوق و مزایای پزشکان و کادر گروه پزشکی شاغل در ستاد مرکزی و واحدهای وابسته به ستاد وزارت بهداری با حقوق و مزایای پزشکان و کادر گروه پزشکی شاغل خدمت در سازمان‌های منطقه‌ای بهداری استان‌ها و لایحه راجع به اصلاح خدمت یک‌ماهه پزشکان و وابستگان حرفه پزشکی و پیراپزشکی مصوب ۱۳۶۰ ازجمله لوایحی بودند که ازسوی دولت مسترد گردید.

طرح تبدیل سازمان بهزیستی کشور به وزارت بهزیستی و تأمین اجتماعی ازجمله طرح‌هایی بود که در این دوره ارائه و بایگانی گردید. این طرح به نوعی ادامه طرحی درخصوص وزارت شدن تأمین اجتماعی بود که در مجلس اول نیز ارائه شده بود.

۳. مجلس سوم

در ۱۹ فروردین‌ماه ۱۳٦۷ که آخرین سال جنگ تحمیلی بود، ۱٦ میلیون و ۷۱٤ هزار و ۲۸۱ نفر به پای صندوق‌های رأی رفتند تا نمایندگان مجلس سوم را برای فعالیت در دوران چهارساله ۱۳٦۷ تا ۱۳۷۱ انتخاب کنند.

انتخابات سومین دوره مجلس شورای ملی پس از انقلاب بهمن‌ماه ۱۳۵۷ در روز ۱۹ فروردین‌ماه ۱۳٦۷ برگزار گردید سومین دوره قانونگذاری مجلس شورای اسلامی که به تعبیر مقام معظم رهبری حضرت آیت‌الله خامنه‌ای (مدظله‌العالی) «در مقطعی بسیار حساس» در تاریخ ۱۳٦۷/۳/۷ مسئولیت خویش را آغاز نموده بود، در تاریخ ۱۳۷۱/۳/٦ به‌کار خود پایان داد. در تاریخ ۷ خردادماه ۱۳٦۷ اولین جلسه مجلس برگزار شد. رئیس مجلس حجت‌الاسلام اکبر هاشمی‌رفسنجانی بود که پس از انتخاب وی به‌عنوان رئیس‌جمهور، مهدی کروبی رئیس مجلس شد و حسین هاشمیان و اسدالله بیات نایب رئیسان بودند.

در این دوره و پس از بازنگری در قانون اساسی جمهوری اسلامی، نام مجلس شورای ملی رسماً به مجلس شورای اسلامی تغییر یافت.

سومین دوره مجلس شورای اسلامی در مدت ٤ سال فعالیت خود به بحث و بررسی ۲۵۷ طرح و لایحه پرداخت.

جدول ۱۱. وضعیت قوانین، طرح‌ها و لوایح در دوره سوم مجلس شورای اسلامی

عنوان	تعداد
کل قوانین مصوب	۲۵٦
تعداد قوانین مصوب حوزه سلامت	۲۷
کل لوایح مصوب	۱۳٦
تعداد لوایح مصوب حوزه سلامت	۱٦
کل طرح‌های مصوب	۱۲۰
تعداد طرح‌های مصوب حوزه سلامت	۱۱
کل طرح‌ها و لوایح ارائه شده	۵۹۳
طرح‌ها و لوایح ارائه شده حوزه سلامت	٤٦

جدول ۱۲. نمای وضعیت قوانین مصوب در حوزه سلامت در دوره سوم مجلس شورای اسلامی

عنوان	تعداد
طرح	۱۱
لایحه	۱٦
یک‌شوری	۲۲
دوشوری	۵
یک‌فوریتی	۲
دوفوریتی	۳
اصل هشتادوپنجم قانون اساسی	٤
مصوب مجمع	–

جدول ۱۳. قوانین مصوب در حوزه سلامت در دوره سوم مجلس شورای اسلامی

ردیف	عنوان	نوع پیشنهاد	شور اول	شور دوم	شورای نگهبان	مجمع	فوریت	کمیسیون	توضیحات
۱	قانون حفاظت در برابر اشعه	لایحه	+	+	+			پست و تلگراف و نیرو	
۲	قانون الزام سازمان تأمین اجتماعی به اجرای بندهای «الف» و «ب» ماده (۳) قانون تأمین اجتماعی	طرح	+	+	+			بهداری	
۳	قانون معافیت بهداشتکاران دهان و دندان و بهداران (تکنیسین‌های بهداشت و مبارزه با بیماری‌ها) از انجام خدمت وظیفه عمومی	طرح	+		+		۱	بهداری	
٤	قانون تشکیل سازمان نظام پزشکی جمهوری اسلامی ایران	طرح	+	+	+			بهداری	
٥	قانون مقررات استخدامی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی	لایحه	+	+	+			اداری و استخدامی	
٦	قانون لزوم بازآموزی و نوآموزی جامعه پزشکی کشور و ارتقای سطح دانش پزشکی آنها	طرح	+	+	+			بهداری	
۷	قانون معلمان، پزشکان و پیراپزشکان وظیفه	لایحه	+	+	+			امور دفاعی	
۸	قانون نحوه تشکیل پیام‌آوران بهداشت	طرح	+	+	+			بهداری	
۹	قانون اصلاح موادی از قانون خدمت پزشکان و پیراپزشکان مصوب ۱۳٦۷/۱/۳۰ و الحاق موادی به آن	طرح	+	+	+			بهداری	
۱۰	قانون اساسنامه انستیتو تحقیقات تغذیه‌ای و صنایع غذایی کشور	لایحه	+	+	+			بهداری	
۱۱	قانون نحوه تأمین کسری اعتبار مورد نیاز ۹٦ بیمارستان کشور	طرح			+	۲		–	
۱۲	قانون انتقال مراقبین بهداشت مدارس به واحدهای آموزشی تابعه وزارت آموزش و پرورش	طرح	+	+	+			بهداری	
۱۳	قانون واگذاری بیمارستان شهید دکتر بهشتی قم به بنیاد شهید انقلاب اسلامی و ایجاد تسهیلات برای تأمین نیروی انسانی بهداشتی و درمانی مورد نیاز واحدهای بهداشتی درمانی بنیاد شهید انقلاب اسلامی	طرح					۲	–	
۱٤	قانون نحوه ایجاد تسهیلات لازم برای تسریع در احداث و تکمیل بیمارستان‌های ۹٦ شهر کشور	طرح					۲	–	
۱٥	قانون حقوق و مزایای مستمر پس‌اندازهای ثابت حق بیمه و بیمه درمانی مشمولین قانون ارتش جمهوری اسلامی	لایحه	+	+	+			دفاع	
۱٦	قانون برنامه اول توسعه	لایحه	+	+	+			برنامه و بودجه	

ردیف	عنوان	نوع پیشنهاد	شور اول	شور دوم	شورای نگهبان	مجمع	فوریت	کمیسیون	توضیحات
۱۷	قانون الزام تخلیه ساختمان‌های وزارتخانه‌های فرهنگ و آموزش عالی و بهداشت درمان و آموزش پزشکی و مؤسسات وابسته به دانشگاه‌ها که در اختیار سایر وزارتخانه‌ها و ارگان‌ها باشد	لایحه	+	+	+			قضایی و حقوقی	
۱۸	قانون اجازه تبدیل شرکت‌های توسعه صنایع پزشکی ایران و پخش فرآورده‌های پزشکی ایران وابسته به وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی به شرکت‌های دولتی	لایحه	+	+	+			اداری استخدامی	
۱۹	قانون شمول استفاده از خدمات خارج از وقت اعضای هیئت علمی دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی مصوب ۱۳٦٥ وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی	لایحه	+	+	+			بهداری	
۲۰	قانون الحاق به کنوانسیون سازمان ملل متحد برای مبارزه با قاچاق مواد مخدر و داروهای روان‌گردان	لایحه	+					شورا و امور داخلی	یکشوری
۲۱	قانون دیپلم فنی شناختن درک فارغ‌التحصیلان آموزشگاه بهداری	طرح	+	+	+			بهداری	
۲۲	قانون اصلاح تبصره «۱» بند «٤» ماده (۱) قانون تشکیلات و وظایف وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی	لایحه	+	+	+			بهداری	
۲۳	قانون معافیت وزارتخانه‌های فرهنگ و آموزش عالی بهداشت، درمان و آموزش پزشکی از پرداخت حقوق گمرکی و سود بازرگانی برخی از کالاهای وارداتی	لایحه	+	+	+			اقتصاد و دارایی	
۲٤	قانون بودجه سال ۱۳٦۸	لایحه						برنامه و بودجه	یکشوری
۲٥	قانون بودجه سال ۱۳٦۹	لایحه						برنامه و بودجه	یکشوری
۲٦	قانون بودجه سال ۱۳۷۰	لایحه						برنامه و بودجه	یکشوری
۲۷	قانون بودجه سال ۱۳۷۱	لایحه						برنامه و بودجه	یکشوری

جدول ۱۴. طرح‌ها و لوایحی که در دوره سوم مجلس شورای اسلامی در حوزه سلامت مطرح شدند، اما به تصویب نرسیدند

ردیف	عنوان	نوع پیشنهاد	شور اول	شور دوم	شورای نگهبان	مجمع	فوریت	کمیسیون	توضیحات
۱	لایحه خدمت یک‌ماهه پزشکان و وابستگان حرفه پزشکی و پیراپزشکی	لایحه	+	+	–		۲		بازگشت به کمیسیون
۲	طرح اصلاح موادی از سازمان نظام پزشکی جمهوری اسلامی ایران								
۳	طرح قانونی نحوه کاهش و حذف تدریجی دخانیات	طرح	+						ارسالی به مجمع
٤	طرح تشکیل وزارت امداد و تأمین اجتماعی	طرح						اداری و استخدامی	رد در مجلس
٥	طرح استفاده از کمک‌دندانپزشکان تجربی داوطلب خدمت در شهرهای فاقد دانشکده دندانپزشکی	طرح						بهداری و بهزیستی	رد در مجلس
٦	طرح اصلاح قانون مجوز اداره مستقل داروخانه وسیله کمک‌داروسازان کشور مصوب ۱۳٦۷	طرح						بهداری و بهزیستی	رد در مجلس
۷	طرح واگذاری بیمارستان امام خمینی فریدون‌کنار به درمانی بنیاد شهید انقلاب اسلامی								
۸	طرح بیمه خدمات درمانی همگانی	طرح						بهداری و بهزیستی	رد در مجلس
۹	لایحه تشکیل سازمان پزشکی قانونی	لایحه							آماده طرح در صحن برای شور اول
۱۰	طرح اصلاح قانون اساسنامه جمعیت هلال احمر جمهوری اسلامی ایران								
۱۱	طرح اصلاح قانون تربیت بهداشتکاران دهان و دندان به‌منظور گسترش خدمات درمانی بهداشتی در روستا	طرح					۱	بهداری و بهزیستی	معوق
۱۲	لایحه شمول قانون محرومیت از مطب به مشمولان لایحه قانونی خدمت نیروی انسانی	لایحه						بهداری و بهزیستی	آماده طرح در صحن برای شور اول
۱۳	لایحه مستثنا شدن بازنشستگی شاغلین شاغل پرستاری از شرط سنی							اداری و استخدامی	آماده طرح در صحن برای شور اول

ردیف	عنوان	نوع پیشنهاد	شور اول	شور دوم	شورای نگهبان	مجمع	فوریت	کمیسیون	توضیحات
١٤	طرح تغییر عنوان کمک‌دندانپزشکان تجربی دیپلم و بالا به شرط اشتغال در محل قید شده در پروانه کار	طرح						بهداری و بهزیستی	آماده طرح در صحن برای شور اول
١٥	طرح قانونی نحوه پذیرش دستیار و تعیین ضوابط و مقررات دستیاری در رشته‌های تخصصی	طرح							آماده طرح در صحن برای شور اول
١٦	طرح قانونی اجازه استفاده وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی از قانون نحوه ایجاد تسهیلات لازم برای تسریع در احداث و تکمیل بیمارستان‌های ٩٦ شهر کشور	طرح						مسکن و شهرسازی	آماده طرح در صحن برای شور اول
١٧	طرح اجازه اقامت به کمک‌دندانپزشکان تجربی قبول شده در سال ١٣٥٤	طرح						بهداری و بهزیستی	رد در مجلس
١٨	طرح قانونی اصلاح مواد (١)، (٣)، (٤)، (١٦)، (١٧)، (١٨) و (٢٣) قانون اساسنامه جمعیت هلال‌احمر جمهوری اسلامی ایران	طرح						بهداری و بهزیستی	مسکوت
١٩	طرح قانونی تربیت نیروی انسانی گروه پزشکی و توزیع عادلانه آن	طرح						فرهنگ و آموزش عالی	مسکوت

جدول ۱۵. بررسی برخی شاخص‌های مربوط به وضع قوانین، طرح‌ها و لوایح در دوره سوم مجلس شورای اسلامی

شاخص	میزان (درصد)
نسبت قوانین مصوب حوزه سلامت به کل قوانین مصوب	۱۰/۵۵
نسبت لوایح مصوب حوزه سلامت به کل لوایح مصوب	۱۱/۷۶
نسبت طرح‌های مصوب حوزه سلامت به کل طرح‌های مصوب	۹/۱۷
نسبت طرح‌ها و لوایح ارائه شده حوزه سلامت به کل طرح‌ها و لوایح ارائه شده	۷/۷۶
نسبت لوایح مصوب حوزه سلامت به کل قوانین مصوب حوزه سلامت	۵۹/۲۶
نسبت طرح‌های مصوب حوزه سلامت به کل قوانین مصوب حوزه سلامت	۴۰/۷۴
نسبت کل مصوبات حوزه سلامت به کل طرح‌ها و لوایح ارائه شده حوزه سلامت	۵۸/۷۰
نسبت کل مصوبات به کل طرح‌ها و لوایح ارائه شده	۴۳/۱۷
درصد طرح‌های مصوب به لوایح مصوب حوزه سلامت	۶۸/۷۵
درصد کل طرح‌های مصوب به کل لوایح مصوب	۸۸/۲۴

نمودار ۲۱. نسبت قوانین مصوب در حوزه سلامت به کل قوانین در دوره سوم مجلس شورای اسلامی

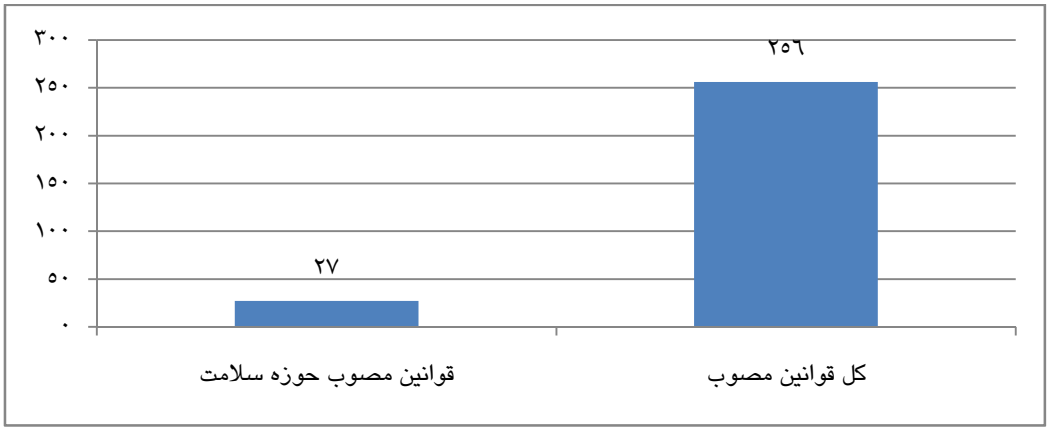

نمودار ۲۲. نسبت طرح‌های مصوب در حوزه سلامت به کل مصوبات حوزه سلامت در دوره سوم مجلس شورای اسلامی

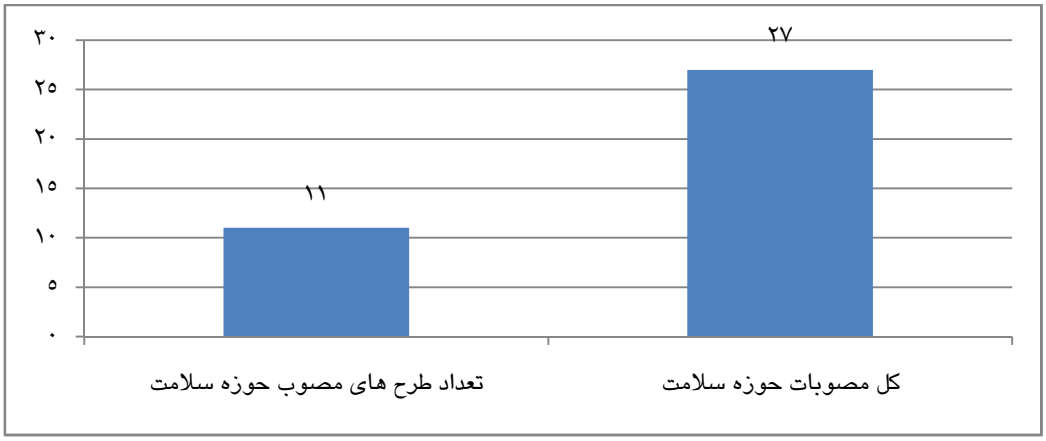

نمودار ۲۳. نسبت طرح‌های مصوب در حوزه سلامت به کل طرح‌های مصوب در دوره سوم مجلس شورای اسلامی

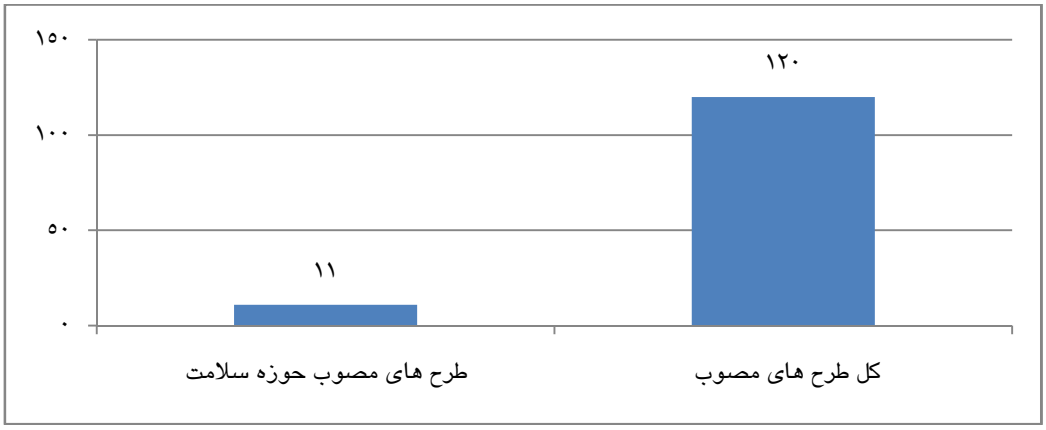

نمودار ۲۴. نسبت لوایح مصوب در حوزه سلامت به کل لوایح مصوب در دوره سوم مجلس شورای اسلامی

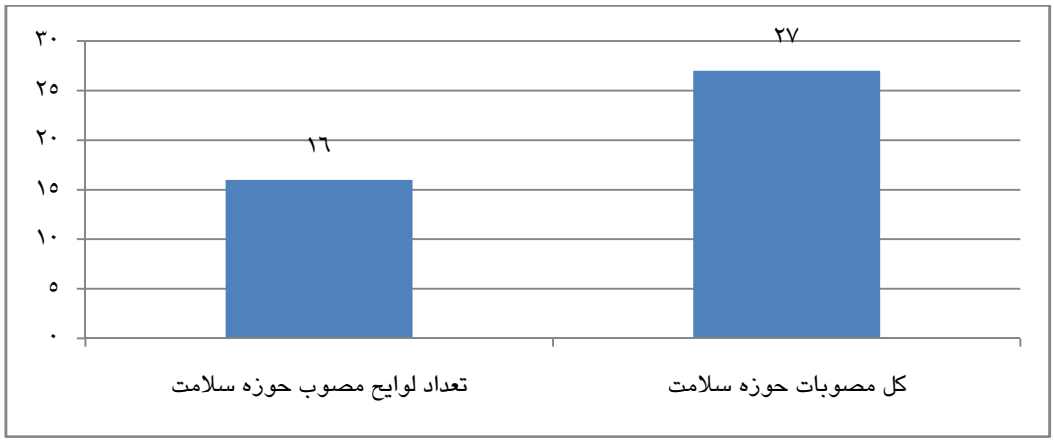

نمودار ۲۵. نسبت لوایح مصوب در حوزه سلامت به کل قوانین مصوب حوزه سلامت در دوره سوم مجلس شورای اسلامی

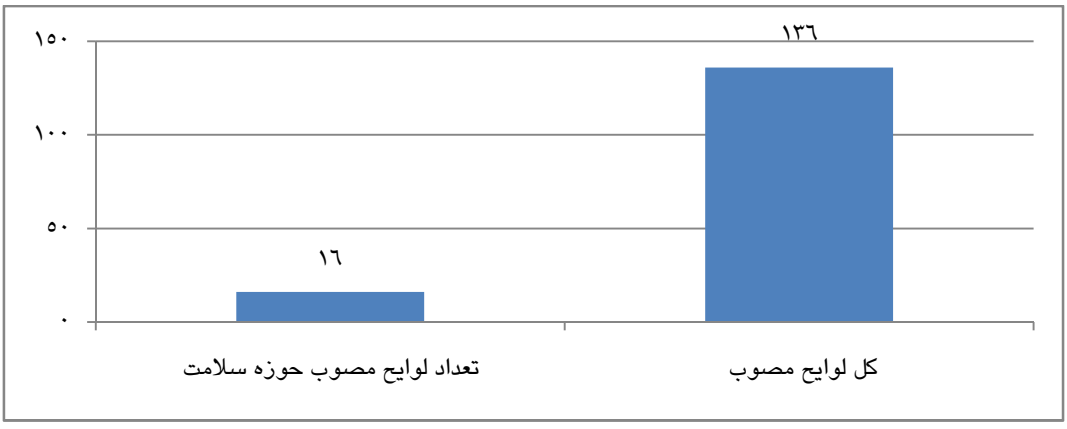

نمودار ۲۶. نسبت کل طرح‌ها و لوایح ارائه شده حوزه سلامت به کل قوانین مصوب حوزه سلامت در دوره سوم مجلس شورای اسلامی

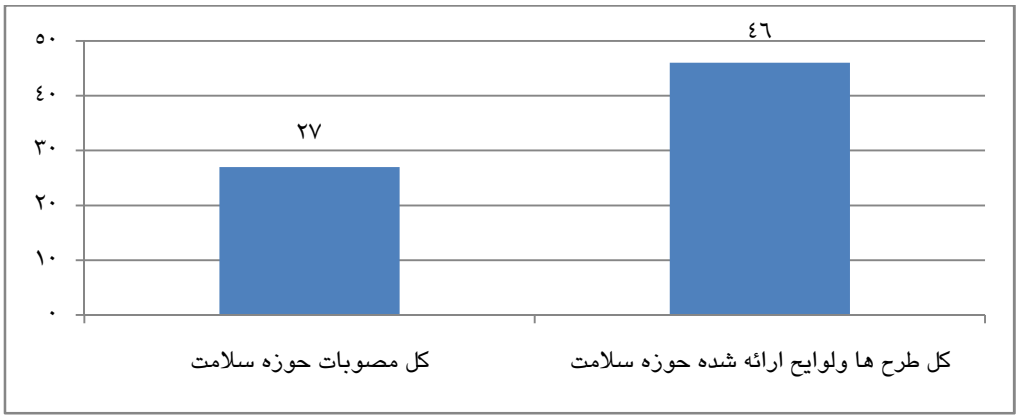

نمودار ۲۷. نسبت کل طرح‌ها و لوایح ارائه شده به کل قوانین مصوب در دوره سوم مجلس شورای اسلامی

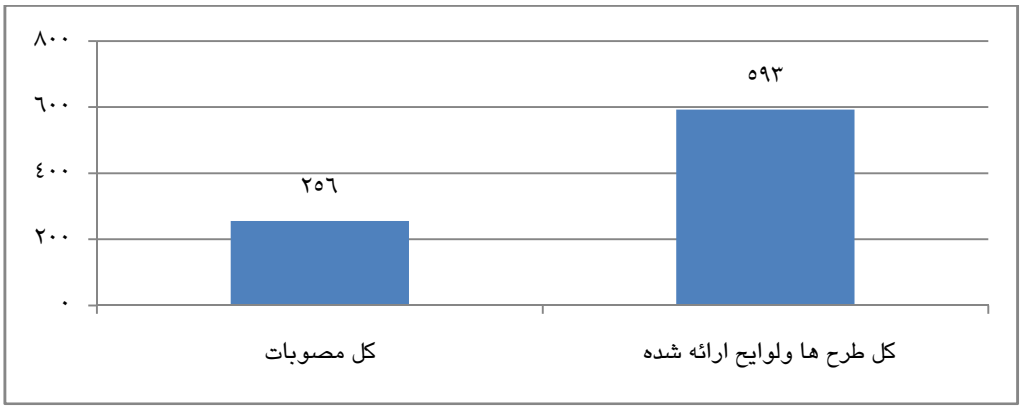

نمودار ۲۸. نسبت کل طرح‌ها و لوایح ارائه شده به طرح‌ها و لوایح ارائه شده حوزه سلامت در دوره سوم مجلس شورای اسلامی

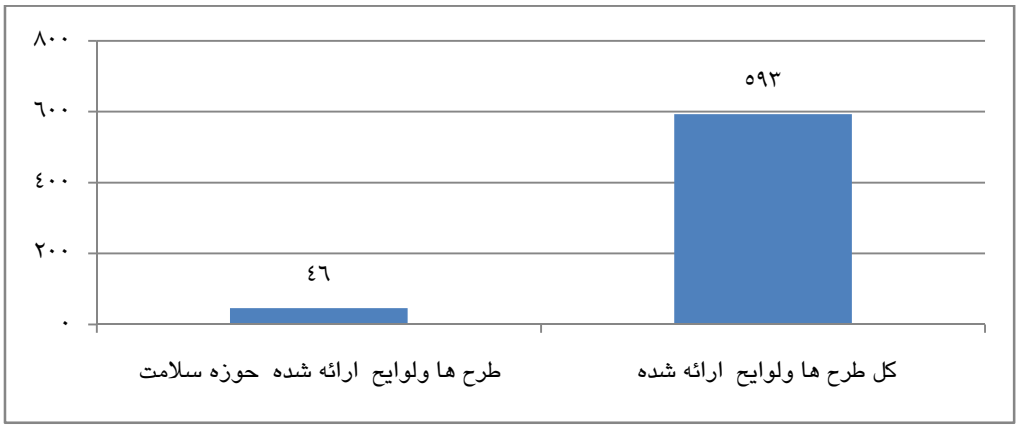

نمودار ۲۹. نسبت تعداد لوایح مصوب حوزه سلامت به طرح‌های مصوب حوزه سلامت در دوره سوم مجلس شورای اسلامی

نمودار ۳۰. نسبت تعداد لوایح مصوب به طرح‌های مصوب در دوره سوم مجلس شورای اسلامی

بررسی

در سومین دوره مجلس شورای اسلامی درمجموع ٤٦ طرح و لایحه در حوزه سلامت ارائه شد که از این بین ۲۷ قانون به تصویب رسید. درمجموع قوانین مصوب در ١٦ مورد پیشنهاد اولیه به‌صورت لایحه و ۱۱ مورد به‌صورت طرح تقدیم مجلس شده بود. در بین قوانین مصوب ۳ مورد به‌صورت دوفوریتی، ۲ مورد به‌صورت یک‌فوریتی و ۲۲ مورد به‌صورت یک‌شوری مورد بررسی قرار گرفت. ٤ مورد نیز طبق اصل هشتادوپنجم قانون اساسی در کمیسیون مربوطه به تصویب رسید.

در این دوره قوانین مصوب حوزه سلامت ۱۰/۵۵ درصد کل قوانین مصوب را تشکیل داده است که بالاترین رقم در ادوار مختلف مجلس محسوب می‌شود.

طرح اصلاح موادی از قانون خدمت پزشکان و پیراپزشکان مصوب ۱۳٦۷/۱/۳۰ و الحاق موادی به آن بر اثر اعتراضات پزشکان به قانون قبلی مورد بررسی نمایندگان قرار گرفت. این طرح طبق اصل هشتادوپنجم قانون اساسی در کمیسیون بهداری و بهزیستی تصویب و در جلسه علنی با ۵ سال مدت اجرای آزمایشی آن موافقت شد.

در سال ۱۳٦۸ بررسی برنامه پنج‌ساله توسعه اقتصادی و اجتماعی جمهوری اسلامی ایران در مجلس آغاز شد. متأسفانه در این برنامه بهداشت و درمان تقریباً مغفول مانده بود و جزء چند تبصره که بیشتر مربوط به احداث مراکز درمانی یا استفاده از اساتید ایرانی مقیم خارج از کشور بود دیگر ردپایی از بهداشت و درمان دیده نمی‌شد. تأمین آموزش‌های عمومی بهداشتی ـ درمانی و مراقبت‌های بهداشتی اولیه برای عامه مردم با تأکید بر مناطق محروم و روستایی کشور تنها هدفی در این قانون بود که به موضوع سلامت اشاره مستقیم داشت.

قانون تشکیل سازمان نظام پزشکی جمهوری اسلامی ایران یکی از مهمترین مصوبات مجلس سوم محسوب می‌شود. پس از کش‌وقوس‌های فراوان لایحه دولت درخصوص سازمان نظام پزشکی که به سرانجامی نرسید طرح تشکیل سازمان نظام پزشکی جمهوری اسلامی ایران ازسوی نمایندگان به مجلس تقدیم شد.

بررسی این طرح با اساس اصل هشتادوپنجم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران به کمیسیون بهداری و بهزیستی سپرده شد و پس از تصویب در این کمیسیون در جلسه علنی مورخ ۵ تیرماه ۱۳٦۹ مجلس شورای اسلامی با پنج سال مدت اجرای آزمایشی آن موافقت نمود.

قانون نحوه ایجاد تسهیلات لازم برای تسریع در احداث و تکمیل بیمارستان‌های ۹٦ شهر کشور نتیجه طرح دوفوریتی نمایندگان برای رفع موانع موجود در احداث این بیمارستان‌ها بود. بیمارستان‌هایی که در سال‌های بعد مسائل متعددی را برای سلامت کشور ایجاد کردند.

طرح لزوم بازآموزی و نوآموزی جامعه پزشکی کشور و ارتقای سطح دانش پزشکی آنها یکی دیگر از طرح‌های نمایندگان در این دوره بود. این طرح نیز براساس اصل هشتادوپنجم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران در کمیسیون بهداری و بهزیستی مجلس شورای اسلامی بررسی و به تصویب رسید. در صحن علنی مجلس نیز اجرای آزمایشی آن برای مدت ۵ سال تصویب شد. این قانون در سال‌های بعد اصلاح شد و مبنای بازآموزی امروزی پزشکان گردید.

استیضاح وزیر بهداشت یکی دیگر از اتفاقات مجلس سوم بود. در ۲۳ دی‌ماه ۱۳٦۹ به‌دنبال تقاضای عده‌ای از نمایندگان درخصوص استیضاح دکتر فاضل وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و پس از بیانات نمایندگان موافق و مخالف و دفاع وزیر، مجلس از مجموع ۲٤٦ رأی ریخته شده با ۱۱۵ رأی مخالف، ۱۱٤ رأی موافق و ۱۷ رأی ممتنع به ایشان رأی اعتماد نداد و دکتر فاضل

با اختلاف یک رأی از وزارت بهداشت کنار رفت.

در مجلس سوم طرح‌هایی نیز در حوزه سلامت مطرح شد که به تصویب نرسید طرح تشکیل وزارت امداد و تأمین اجتماعی، طرح استفاده از کمک‌دندانپزشکان تجربی داوطلب خدمت در شهرهای فاقد دانشکده دندانپزشکی، طرح اصلاح قانون مجوز اداره مستقل داروخانه وسیله کمک‌داروسازان کشور مصوب ۱۳٦۷، طرح واگذاری بیمارستان امام خمینی فریدون‌کنار به درمانی بنیاد شهید انقلاب اسلامی ازجمله این موارد بودند ولی شاید مهمترین طرح در این خصوص طرح بیمه خدمات درمانی همگانی بود که در سال ۱۳٦۷ مطرح شد ولی مورد تأیید قرار نگرفت. این طرح سرآغاز جریانی بود که بعدها به تصویب قانون بیمه همگانی انجامید.

لایحه تشکیل سازمان پزشکی قانونی، طرح اصلاح موادی از سازمان نظام پزشکی جمهوری اسلامی ایران، طرح اصلاح قانون اساسنامه جمعیت هلال‌احمر جمهوری اسلامی ایران، طرح اصلاح قانون تربیت بهداشتکاران دهان و دندان، لایحه شمول قانون محرومیت از مطب به مشمولان لایحه قانونی خدمت نیروی انسانی و لایحه مستثنا شدن بازنشستگی شاغلین شاغل پرستاری از شرط سنی ازجمله مواردی بود که در کمیسیون بهداری و بهزیستی مورد بررسی قرار گرفت ولی به‌علت پایان مجلس سوم فرصت طرح آن در صحن علنی مجلس فراهم نشد.

یکی از نکات قابل توجه این دوره این بود که اکثر قوانین تصویب شده در حوزه سلامت به‌صورت طرح ازسوی نمایندگان مطرح شده بود که این نشان از فعال بودن نمایندگان در حوزه سلامت داشت. همچنین در موارد زیادی نیز بررسی طرح طبق اصل هشتادوپنجم قانون اساسی به کمیسیون بهداری و بهزیستی محول گردید و این قوانین هیچگاه در صحن علنی مجلس مورد بررسی نمایندگان قرار نگرفت.

۴. مجلس چهارم

انتخابات این دوره در ۲۱ فروردین‌ماه ۱۳۷۱ برگزار شد و ۱۸ میلیون و ۷٦۷ هزار و ٤۷ نفر (حدود ٦۰ درصد واجدین شرایط رأی دادن) در انتخابات شرکت کردند تا منتخبین خود را برای چهارمین دوره مجلس از سال ۱۳۷۱ تا ۱۳۷۵ انتخاب کنند. در تاریخ ۷ خردادماه ۱۳۷۱ اولین جلسه مجلس برگزار گردید. رئیس مجلس حجت‌الاسلام علی‌اکبر ناطق نوری و نایب رئیسان حسن روحانی، سیداکبر پرورش، محمدعلی موحدی‌کرمانی، حسین هاشمیان بودند. دوره چهارم مجلس شورای اسلامی که از تاریخ ۱۳۷۱/۳/۷، کار قانونگذاری را آغاز نموده بود در تاریخ ۱۳۵۷/۳/٦ به‌کار خود پایان داد. تداوم سازندگی همچنان در رأس دستور کارهای مجلس این دوره بود. مجلس چهارم در

٤٢٦ جلسه علنی خود ٣٤٢ مصوبه داشت که از این تعداد، ٢٢٩ لایحه و ١١٣ طرح به تصویب رسیده است. همچنین بحث و بررسی پیرامون ٦٢٦ طرح و لایحه انجام گرفت و ٢ استیضاح در آن صورت پذیرفت.

جدول ١٦. وضعیت قوانین، طرح‌ها و لوایح در دوره چهارم مجلس شورای اسلامی

عنوان	تعداد
کل قوانین مصوب	٣٤٢
تعداد قوانین مصوب حوزه سلامت	٣١
کل لوایح مصوب	٢٢٩
تعداد لوایح مصوب حوزه سلامت	٢٢
کل طرح‌های مصوب	١١٣
تعداد طرح‌های مصوب حوزه سلامت	٩
کل طرح‌ها و لوایح ارائه شده	٦٢٦
طرح‌ها و لوایح ارائه شده حوزه سلامت	٤٨

جدول ١٧. نمای وضعیت قوانین مصوب در حوزه سلامت در دوره چهارم مجلس شورای اسلامی

عنوان	تعداد
طرح	٩
لایحه	٢٢
یک‌شوری	٤
دوشوری	٢٧
یک‌فوریتی	٢
دوفوریتی	٤
اصل هشتادوپنجم قانون اساسی	١
مصوب مجمع	–

جدول ۱۸. قوانین مصوب در حوزه سلامت در دوره چهارم مجلس شورای اسلامی

ردیف	عنوان	نوع پیشنهاد	شور اول	شور دوم	شورای نگهبان	مجمع	فوریت	کمیسیون	توضیحات
۱	قانون تشکیل سازمان نظام پزشکی جمهوری اسلامی ایران	طرح	+		+		۱	بهداری	
۲	قانون اصلاح ماده (۵) قانون بیمه همگانی خدمات درمانی کشور	لایحه	+	+	+		۲		
۳	قانون ترویج تغذیه با شیر مادر و حمایت از مادران در دوران شیردهی	لایحه	+	+	+			بهداری	
٤	قانون آموزش مداوم جامعه پزشکی کشور	لایحه	+		+		۱	بهداری	
٥	قانون اصلاح ماده (۲) خدمت پزشکان و پیراپزشکان مصوب ۱۳٦۲	طرح	+	+	+			بهداری	
٦	قانون اصلاح بند «۲» و تبصره «۲» ماده (٥) قانون لزوم بازآموزی و نوآموزی جامعه پزشکی و ارتقای سطح دانش پزشکی آنها مصوب ۱۳٦۹	لایحه	+	+	+			بهداری	اصل هشتادوپنجم قانون اساسی
۷	قانون تأمین کسری اعتبار بیمارستان‌ها، برنامه بیمه درمان کارمندان دولت و طرح توسعه شبکه‌های بهداشتی و درمانی کشور	لایحه	+	+	+		۲	–	
۸	قانون اصلاح تبصره‌های «۲»، «۳» و «٤» ذیل ماده واحده قانون شمول خدمت نیروی انسانی، درمانی و بهداشتی مصوب ۱۳٥۸/۹/۲٤ شورای انقلاب و اصلاحات بعدی به فارغ‌التحصیلان رشته دامپزشکی و الحاق یک تبصره به آن	لایحه	+	+	+			فرهنگ آموزش عالی	
۹	قانون تنظیم خانواده و جمعیت	لایحه	+	+	+			بهداری	
۱۰	قانون تشکیل سازمان پزشکی قانونی کشور	لایحه	+	+	+			قضایی و حقوقی	
۱۱	قانون ادغام واحدهای تربیتی شهرداری‌های سراسر کشور در سازمان بهزیستی کشور	لایحه	+	+	+			بهداری	
۱۲	قانون تسری قانون خرید و تملک اماکن آموزشی استیجاری به وزارتخانه‌های فرهنگ و آموزش عالی، بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و مؤسسه‌های آموزش عالی، پژوهشی و تحقیقاتی تابع	لایحه	+	+	+			امور قضایی	
۱۳	قانون اصلاح ماده (٤) قانون معلمان، پزشکان و پیراپزشکان وظیفه و حذف تبصره آن	لایحه	+	+	+			امور دفاعی	
۱٤	قانون تخصیص سهمیه برای زنان در پذیرش دستیاری رشته‌های تخصصی پزشکی	طرح	+	+	+			بهداری	

ردیف	عنوان	نوع پیشنهاد	شور اول	شور دوم	شورای نگهبان	مجمع	فوریت	کمیسیون	توضیحات
۱۵	قانون احتساب خدمت دانشجویان پزشکی (انترن‌ها) که بر اساس مصوبات مربوط در مناطق جنگی انجام وظیفه نموده‌اند به‌عنوان قسمتی از خدمت خارج از مرکز یا خدمت پزشکان و پیراپزشکان	لایحه	+	+	+			بهداری	
۱٦	قانون اصلاح قانون معلمان، پزشکان و پیراپزشکان وظیفه	لایحه	+	+	+			امور دفاعی	
۱۷	قانون بیمه همگانی خدمات درمانی کشور	لایحه	+	+	+			بهداری	
۱۸	قانون الحاق یک تبصره به‌عنوان تبصره «۲» به ماده (۳) قانون مربوط به مقررات امور پزشکی و دارویی و مواد خوردنی و آشامیدنی مصوب ۱۳۳٤	لایحه	+	+	+			بهداری	
۱۹	قانون اصلاح قانون تربیت بهداشت کار دهان و دندان به‌منظور گسترش خدمات درمانی و بهداشتی در روستاها مصوب۱۳٦۰/۱/۲۳	طرح	+	+	+			بهداری	
۲۰	قانون اصلاح ماده (۳) قانون مربوط به مقررات امور پزشکی و دارو و مواد خوراکی و آشامیدنی مصوب سال ۱۳۳٤	طرح	+	+	+			بهداری	
۲۱	قانون اساسنامه سازمان تأمین خدماتی درمانی پرسنل نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران	لایحه	+	+	+			امور دفاعی	
۲۲	قانون اصلاح قانون انتقال مراقبین بهداشت مدارس به واحدهای آموزشی تابعه وزارت آموزش و پرورش مصوب۱۳۷۰/۹/۱۲	طرح	+	+	+			بهداری	
۲۳	قانون تثبیت ظرفیت‌های پذیرش دانشجویان گروه پزشکی	طرح	+	+	+		۲	–	
۲٤	قانون برنامه دوم توسعه	لایحه							
۲۵	قانون بودجه سال ۱۳۷۲	لایحه						برنامه و بودجه	یک‌شوری
۲٦	قانون بودجه سال ۱۳۷۳	لایحه						برنامه و بودجه	یک‌شوری
۲۷	قانون بودجه سال۱۳۷٤	لایحه						برنامه و بودجه	یک‌شوری
۲۸	قانون بودجه سال۱۳۷۵	لایحه						برنامه و بودجه	یک‌شوری
۲۹	قانون صندوق رفاه دانشجویان	طرح	+	+	+			فرهنگ	
۳۰	قانون الحاق یک ماده به قانون اصلاح پاره‌ای از مقررات مربوط به پایه حقوق اعضای رسمی هیئت علمی	لایحه	+	+	+			فرهنگ	
۳۱	قانون اولویت در استفاده از معافیت‌های تعهد خدمت اجازه کار و تحصیل ایثارگران گروه پزشکی و پیراپزشکی	طرح	+	+	+		۲		

جدول ۱۹. طرح‌ها و لوایحی که در دوره چهارم مجلس شورای اسلامی در حوزه سلامت مطرح شدند، اما به تصویب نرسیدند

ردیف	عنوان	نوع پیشنهاد	شور اول	شور دوم	شورای نگهبان	مجمع	فوریت	کمیسیون	توضیحات
۱	لایحه تسری قانون کار و تأمین اجتماعی به شرکت سهامی داروپخش و مستثنا شدن آن از شمول قانون محاسبات عمومی کشور	لایحه	+					بهداری و دیوان محاسبات	رد شد
۲	طرح قانونی نحوه تأمین کسری اعتبار مورد نیاز تکمیل ساختمان بیمارستان‌های ۱۲۹ شهر کشور	طرح	+				۱	بهداری	رد شد
۳	طرح قانونی اصلاح قانون تربیت بهداشت کار دهان و دندان به‌منظور گسترش خدمات درمانی و بهداشتی در روستاها مصوب ۱۳٦۰/۱/۲۳	طرح	+					بهداری و دیوان محاسبات	رد شد
٤	لایحه الحاق یک تبصره به‌عنوان تبصره «۱۰» به ماده (۱) قانون اصلاح موادی از قانون خدمت پزشکان و پیراپزشکان و الحاق موادی به آن	لایحه	+					بهداری	رد شد
٥	طرح ممنوعیت افزایش تعرفه هزینه‌های درمانی	طرح	+				۱	بهداری	رد شد
٦	لایحه مستثنا شدن بازنشستگی شاغلین مشاغل پرستاری از شرط سنی موضوع تبصره «۱» ماده (۲) قانون اصلاح مقررات بازنشستگی و وظیفه قانون استخدام کشوری	لایحه	+					اداری و استخدامی	رد شد
۷	طرح تغییر نظام پذیرش دانشجو برای دوره‌های دکترای حرفه‌ای	طرح	+					بهداری و فرهنگ	رد شد
۸	لایحه اجازه پیوند اعضای بدن فوت‌شدگان در موارد خاص	لایحه	+					بهداری	رد شد
۹	طرح دوفوریتی ممنوعیت استعمال دخانیات در مجامع عمومی	طرح			–		۲	–	اعاده شده
۱۰	لایحه تأسیس شرکت پالایش و پژوهش خون	لایحه	+					بهداری	معوق
۱۱	لایحه اصلاح بند «۲» ماده (۱۰) قانون تشکیلات و وظایف وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی	لایحه						بهداری	آماده شور اول
۱۲	طرح اصلاح موادی از اساسنامه جمعیت هلال‌احمر	لایحه	+					بهداری	معوق
۱۳	طرح الحاق یک تبصره به ماده (٦) قانون اصلاح بعضی از مواد قانون مربوط به مقررات امور پزشکی و دارو و مواد خوراکی و آشامیدنی مصوب سال ۱۳۳٤	طرح	+					بهداری	معوق

ردیف	عنوان	نوع پیشنهاد	شور اول	شور دوم	شورای نگهبان	مجمع	فوریت	کمیسیون	توضیحات
١٤	لایحه الحاق یک تبصره به‌عنوان تبصره «٣» به قانون الزام تخلیه ساختمان‌های وزارتخانه‌های فرهنگ و آموزش عالی و بهداشت درمان و آموزش پزشکی و مؤسسات وابسته به دانشگاه‌ها	لایحه	+					امور قضایی	آماده شور دوم
١٥	لایحه اجازه تزریق پنی‌سیلین توسط بهورزان خانه‌های بهداشت	لایحه						بهداری	آماده شور اول
١٦	لایحه اصلاح ماده (١٦) قانون حقوق و مزایای مستمر پس‌اندازهای ثابت حق بیمه و بیمه درمانی مشمولان قانون ارتش جمهوری اسلامی ایران	لایحه						امور دفاعی	آماده شور اول
١٧	طرح تفسیر مواد (٥) و (٧) قانون بیمه همگانی	طرح					٢		مسکوت

جدول ۲۰. بررسی برخی شاخص‌های مربوط به وضع قوانین، طرح‌ها و لوایح در دوره چهارم مجلس شورای اسلامی

عنوان	میزان (درصد)
نسبت قوانین مصوب حوزه سلامت به کل قوانین مصوب	۹/۰٦
نسبت لوایح مصوب حوزه سلامت به کل لوایح مصوب	۹/٦۱
نسبت طرح‌های مصوب حوزه سلامت به کل طرح‌های مصوب	۷/۹٦
نسبت طرح‌ها و لوایح ارائه شده حوزه سلامت به کل طرح‌ها و لوایح ارائه شده	۷/٦۷
نسبت لوایح مصوب حوزه سلامت به کل قوانین مصوب حوزه سلامت	۷۰/۹۷
نسبت طرح‌های مصوب حوزه سلامت به کل قوانین مصوب حوزه سلامت	۲۹/۰۳
نسبت کل مصوبات حوزه سلامت به کل طرح‌ها و لوایح ارائه شده حوزه سلامت	٦٤/۵۸
نسبت کل مصوبات به کل طرح‌ها و لوایح ارائه شده	۵٤/٦۳
درصد طرح‌های مصوب به لوایح مصوب حوزه سلامت	٤۰/۹۱
درصد کل طرح‌های مصوب به کل لوایح مصوب	٤۹/۳٤

نمودار ۳۱. نسبت قوانین مصوب در حوزه سلامت به کل قوانین در دوره چهارم مجلس شورای اسلامی

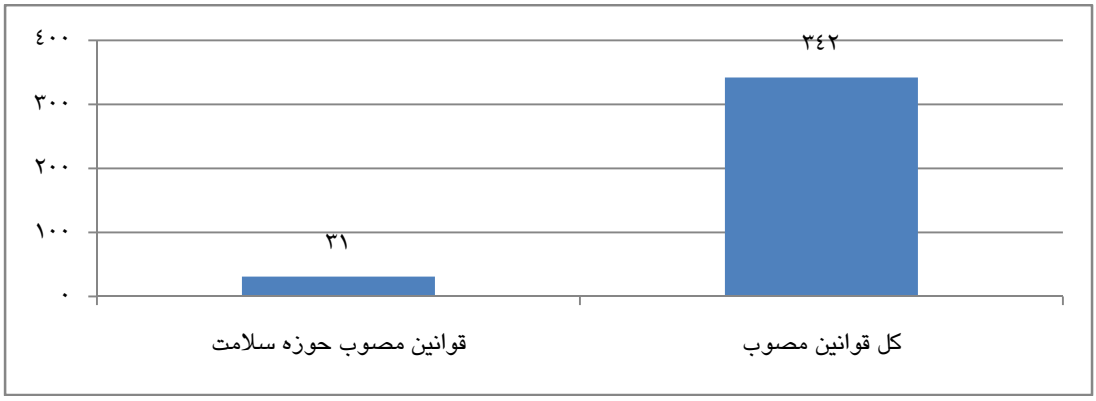

نمودار ۳۲. نسبت طرح‌های مصوب در حوزه سلامت به کل مصوبات حوزه سلامت در دوره چهارم مجلس شورای اسلامی

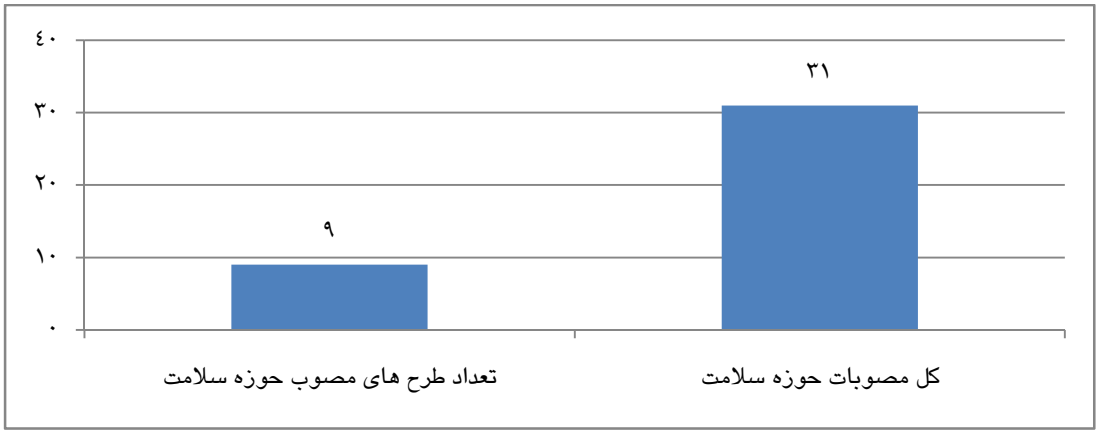

نمودار ۳۳. نسبت طرح‌های مصوب در حوزه سلامت به کل طرح‌های مصوب در دوره چهارم مجلس شورای اسلامی

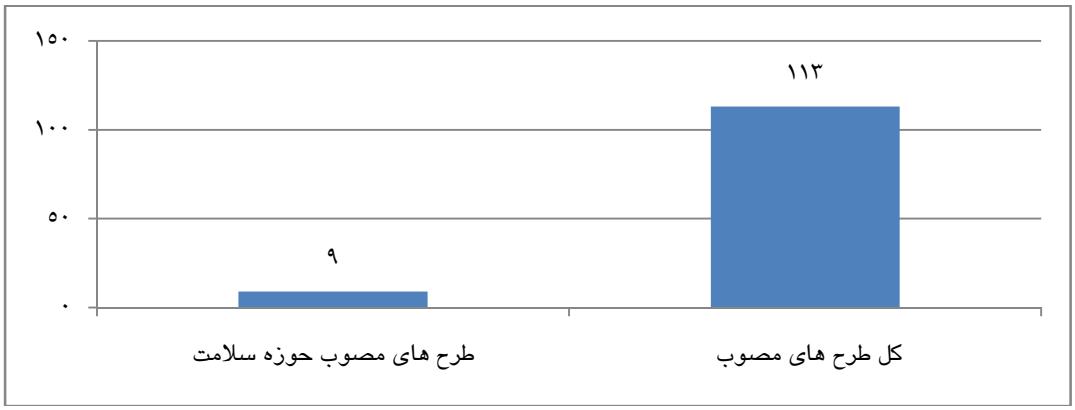

نمودار ۳۴. نسبت لوایح مصوب در حوزه سلامت به کل لوایح مصوب در دوره چهارم مجلس شورای اسلامی

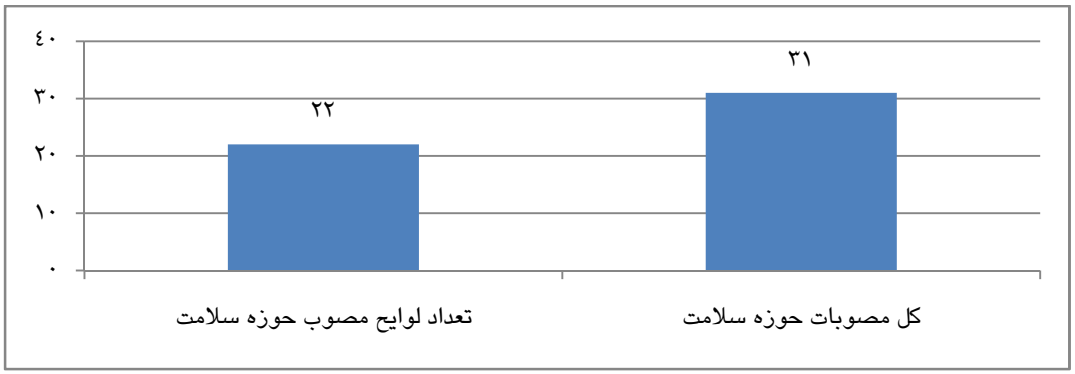

نمودار ۳۵. نسبت لوایح مصوب در حوزه سلامت به کل قوانین مصوب حوزه سلامت در دوره چهارم مجلس شورای اسلامی

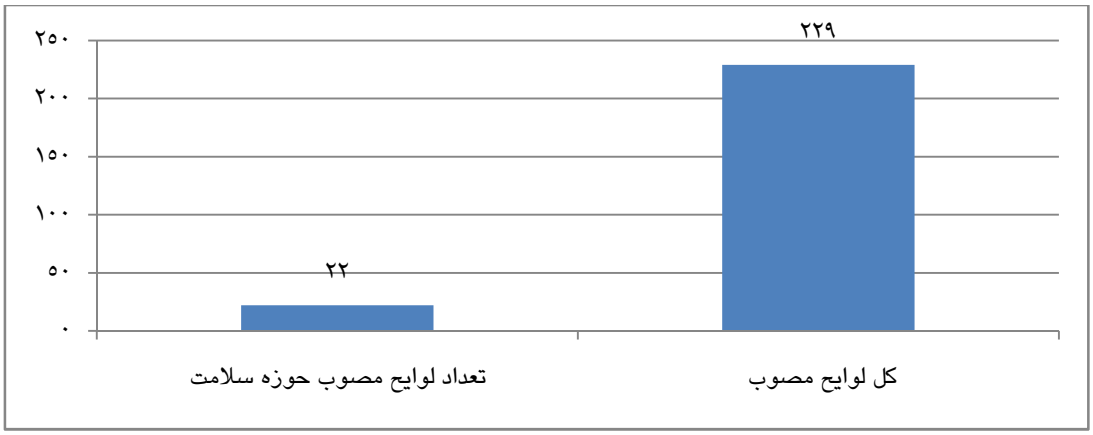

نمودار ۳۶. نسبت کل طرح‌ها و لوایح ارائه شده حوزه سلامت به کل قوانین مصوب حوزه سلامت در دوره چهارم مجلس شورای اسلامی

نمودار ۳۷. نسبت کل طرح‌ها و لوایح ارائه شده به کل قوانین مصوب در دوره چهارم مجلس شورای اسلامی

نمودار ۳۸. نسبت کل طرح‌ها و لوایح ارائه شده به طرح‌ها و لوایح ارائه شده حوزه سلامت در دوره چهارم مجلس شورای اسلامی

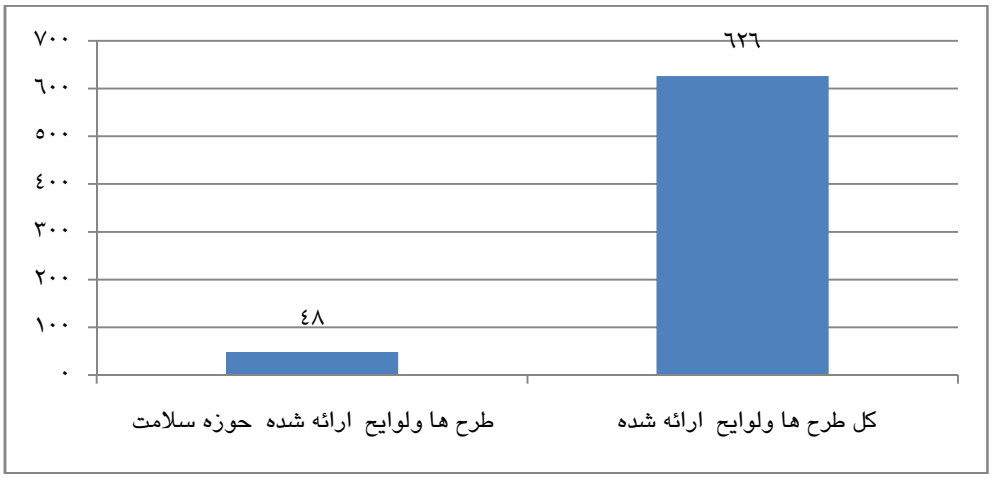

نمودار ۳۹. نسبت تعداد لوایح مصوب حوزه سلامت به طرح‌های مصوب حوزه سلامت در دوره چهارم مجلس شورای اسلامی

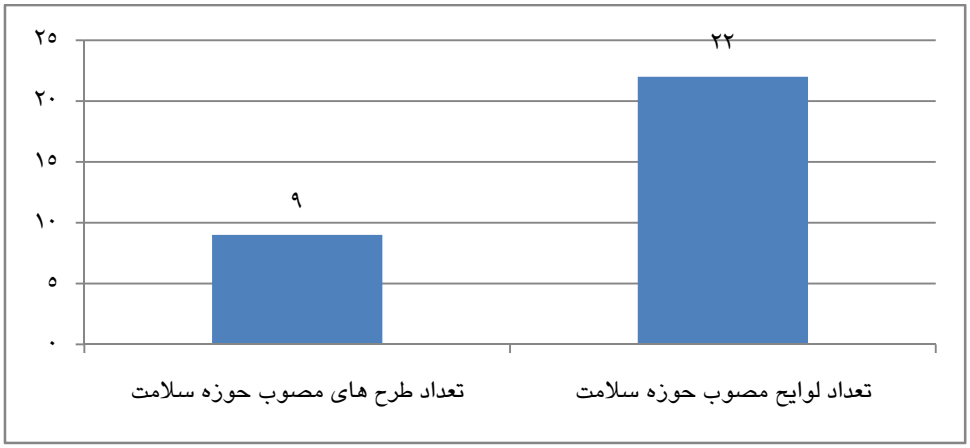

نمودار ۴۰. نسبت تعداد لوایح مصوب به طرح‌های مصوب در دوره چهارم مجلس شورای اسلامی

بررسی

در چهارمین دوره مجلس شورای اسلامی درمجموع ٤٨ طرح و لایحه در حوزه سلامت ارائه شد که از این بین ۳۱ قانون به تصویب رسید. درمجموع قوانین مصوب در ۲۲ مورد پیشنهاد اولیه به‌صورت لایحه و ۹ مورد به‌صورت طرح تقدیم مجلس شده بود. در بین قوانین مصوب ٤ مورد به‌صورت دو فوریتی، ۲ مورد به‌صورت یک‌فوریتی و ٤ مورد به‌صورت یک‌شوری مورد بررسی قرار گرفت. یک مورد نیز طبق اصل هشتادوپنجم قانون اساسی در کمیسیون مربوطه به تصویب رسید.

در این دوره قوانین مصوب حوزه سلامت ۹/۰٦ درصد کل قوانین مصوب را تشکیل داده است.

تصویب قانون بیمه همگانی خدمات درمانی را باید شاخص‌ترین مصوبه این دوره دانست. لایحه‌ای که پس از کش‌وقوس‌های زیاد در کمیسیون مشترکی متشکل از نمایندگان کمیسیون بهداری و بهزیستی و برنامه و بودجه سرانجام به تصویب نهایی در صحن مجلس رسید.

در اردیبهشت‌ماه ۱۳۷۳ بررسی لایحه برنامه پنج‌ساله دوم توسعه اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی کشور در کمیسیون برنامه و بودجه مجلس آغاز شد. در این لایحه سلامت قدری پررنگ‌تر از برنامه اول توسعه دیده شد و در خط‌مشی‌های اساسی تأمین بهداشت عمومی و گسترش بیمه همگانی آورده شد.

تکمیل تأسیسات، تجهیزات و نیروی انسانی شبکه‌های بهداشتی درمانی کشور و پرداخت مابه‌التفاوت هزینه درمان بیمه‌شوندگان پس از کسر سرانه سهم بیمه شده و فرانشیز، مطابق مقررات قانون بیمه همگانی در طول برنامه سرانه دولت از دیگر مواد قانون برنامه دوم در حوزه سلامت محسوب می‌شود.

در مجلس چهارم طرح‌ها و لوایحی نیز در حوزه سلامت مطرح شد که به تصویب نرسید. لایحه تسری قانون کار و تأمین اجتماعی به شرکت سهامی دارو پخش و مستثنا شدن آن از شمول قانون محاسبات عمومی کشور، طرح قانونی نحوه تأمین کسری اعتبار مورد نیاز تکمیل ساختمان بیمارستان‌های ۱۲۹ شهر کشور، طرح قانونی اصلاح قانون تربیت بهداشت کار دهان و دندان به‌منظور گسترش خدمات درمانی و بهداشتی در روستاها مصوب ۱۳۶۰/۱/۲۳، لایحه الحاق یک تبصره به‌عنوان تبصره «۱۰» به ماده (۱) قانون اصلاح موادی از قانون خدمت پزشکان و پیراپزشکان و الحاق موادی به آن، طرح ممنوعیت افزایش تعرفه هزینه‌های درمانی، لایحه مستثنا شدن بازنشستگی شاغلین مشاغل پرستاری از شرط سنی موضوع تبصره «۱» ماده (۲) قانون اصلاح مقررات بازنشستگی و وظیفه قانون استخدام کشوری، طرح تغییر نظام پذیرش دانشجو برای دوره‌های دکترای حرفه‌ای ازجمله این موارد بودند.

طرح دوفوریتی ممنوعیت استعمال دخانیات در مجامع عمومی در سال ۱۳۷۵ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید که با مخالفت شورای نگهبان در اجرای اصل یکصدودوازدهم قانون اساسی برای تعیین تکلیف به مجمع تشخیص مصلحت نظام ارسال گردید. در مجمع عین مصوبه مجلس تشخیص مصلحت به رأی گذاشته شد که از آرای کافی برخوردار نگردید و رد شد.

شاید شاخص‌ترین لایحه‌ای که نتوانست رأی مجلس را به‌دست آورد لایحه اجازه پیوند اعضای بدن فوت‌شدگان در موارد خاص بود. لایحه اجازه پیوند اعضای بدن فوت‌شدگان در موارد خاص یکی از مواردی بود که در این مجلس مطرح و رد شد. موضوعی که بعدها مجدد مطرح و به تصویب مجلس رسید.

لایحه تأسیس شرکت پالایش و پژوهش خون، لایحه اصلاح بند «۲» ماده (۱۰) قانون تشکیلات و وظایف وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، طرح اصلاح موادی از اساسنامه جمعیت هلال‌احمر و طرح الحاق یک تبصره به ماده (٦) قانون اصلاح بعضی از مواد قانون مربوط به مقررات امور پزشکی و دارو و مواد خوراکی و آشامیدنی مصوب سال ۱۳۳٤ ازجمله مواردی بود که در کمیسیون بهداری و بهزیستی مورد بررسی قرار گرفت ولی به‌علت پایان مجلس فرصت طرح آن در صحن علنی مجلس مهیا نشد.

۵. مجلس پنجم

پنجمین دوره انتخابات مجلس در ۱۸ اسفندماه ۱۳۷٤ با حضور ۲٤ میلیون و ۷۱۷ هزار و ۸۸ نفر (حدود ۷۰ درصد واجدان شرایط رأی دادن) برگزار شد و از سال ۱۳۷۵ تا ۱۳۷۹ به فعالیت خود ادامه داد. دوره پنجم مجلس شورای اسلامی که کار قانونگذاری را از تاریخ ۱۳۷۵/۳/۷ آغاز نموده در مورخ ۱۳۷۹/۳/٦ به پایان رساند در تاریخ ۱۲ خردادماه ۱۳۷۵ نخستین جلسه مجلس پنجم برگزار شد. رئیس مجلس پنجم حجت‌الاسلام و المسلمین علی‌اکبر ناطق نوری و نایب رئیسان وی، حسن روحانی و محمدعلی موحدی‌کرمانی بودند. مقابله با برخی از مسائل خارجی نظیر افزایش فشارهای آمریکا و اروپا به‌ویژه پس از اعمال تحریم‌های آمریکا علیه ایران مهمترین موضوع کاری مجلس پنجم بود. مجلس پنجم در ۳۸۷ جلسه علنی خود ۳۵۹ مصوبه داشت و ۳ استیضاح در آن صورت پذیرفت.

از مجموع ۳۸۷ جلسه علنی و از ٦۰٦ فقره لایحه و طرح تقدیمی تعداد ۳۵۹ مصوبه شامل ۲۵۰ لایحه و ۱۰۹ طرح، ۱۳ مورد تحقیق و تفحص و ۸۰ مورد سؤال از وزرا و... حاصل تلاش جمعی نمایندگان این دوره بود.

جدول ۲۱. وضعیت قوانین، طرح‌ها و لوایح در دوره پنجم مجلس شورای اسلامی

عنوان	تعداد
کل قوانین مصوب	۳۵۹
تعداد قوانین مصوب حوزه سلامت	۲۸
کل لوایح مصوب	۲۵۰
تعداد لوایح مصوب حوزه سلامت	۲۱
کل طرح‌های مصوب	۱۰۹
تعداد طرح‌های مصوب حوزه سلامت	۷
کل طرح‌ها و لوایح ارائه شده	٦۰٦
طرح‌ها و لوایح ارائه شده حوزه سلامت	٤٦

جدول ۲۲. نمای وضعیت قوانین مصوب در حوزه سلامت در دوره پنجم مجلس شورای اسلامی

عنوان	تعداد
طرح	۷
لایحه	۲۱
یک‌شوری	٦
دوشوری	۲۲
یک‌فوریتی	۳
دوفوریتی	-
اصل هشتادوپنجم قانون اساسی	-
مصوب مجمع	-

جدول ۲۳. قوانین مصوب در حوزه سلامت در دوره پنجم مجلس شورای اسلامی

ردیف	عنوان	نوع پیشنهاد	شور اول	شور دوم	شورای نگهبان	مجمع	فوریت	کمیسیون	توضیحات
۱	قانون نحوه تشکیل پیام‌آوران بهداشت	لایحه	+	+	+			امور بهداری و بهزیستی	
۲	قانون پرداخت هزینه‌های پرسنلی کارکنان برنامه ۳۰۳۰۳ (خدمات درمانی) از محل اعتبارات جاری (بودجه عمومی)	طرح					۱	برنامه و بودجه	
۳	قانون اصلاح بند «۲» ماده (۱) قانون تشکیلات و وظایف وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی	لایحه	+	+	+			امور بهداری و بهزیستی	
٤	قانون تأمین داروهای خاص	طرح	+		+		۱	امور بهداری و بهزیستی	
٥	قانون تأسیس شرکت پالایش و پژوهش خون	لایحه	+	+	+			اداری استخدامی و امور بهداری و بهزیستی	
٦	قانون اصلاح ماده (۲) قانون اجازه پرداخت حق محرومیت از مطب	لایحه	+	+	+			امور بهداری و بهزیستی	
۷	قانون الحاق بنیاد امور بیماری‌های خاص به فهرست قانون فهرست نهادها و مؤسسات عمومی غیردولتی مصوب ۱۳۷۳	طرح	+		+		۱	برنامه و بودجه	
۸	قانون انطباق امور اداری و فنی مؤسسات پزشکی با موازین شرع مقدس	طرح	+	+	+			بهداری و بهزیستی	
۹	قانون اصلاح قانون معلمان، پزشکان و پیراپزشکان وظیفه	طرح	+	+	+			مشترک امور دفاعی و شوراها و امور داخلی کشور	
۱۰	قانون اصلاح ماده (۲۰) قانون اساسنامه جمعیت هلال‌احمر جمهوری اسلامی ایران	لایحه	+	+	+			امور بهداری و بهزیستی	
۱۱	قانون الحاق یک تبصره به لایحه اصلاح ماده (۵) قانون تأمین اجتماعی	لایحه	+	+	+			امور بهداری و بهزیستی	
۱۲	قانون هیئت امنای صرفه‌جویی ارزی در معالجه بیماران	لایحه	+	+	+			امور بهداری و بهزیستی	
۱۳	قانون پیوند اعضای بیماران فوت شده یا بیمارانی که مرگ مغزی آنان مسلم است	طرح	+	+	+			امور بهداری و بهزیستی	
۱٤	قانون استفاده وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی از مشمولان خدمت وظیفه عمومی در زمان صلح	لایحه	+	+	+			خاص	

ردیف	عنوان	نوع پیشنهاد	شور اول	شور دوم	شورای نگهبان	مجمع	فوریت	کمیسیون	توضیحات
۱۵	قانون چگونگی تعیین وظایف و صلاحیت شاغلان حرفه‌های پزشکی و وابسته به آن	لایحه	+	+	+			امور بهداری و بهزیستی	
۱٦	قانون تأسیس سازمان نظام دامپزشکی جمهوری اسلامی ایران	لایحه	+	+	+			نهادهای انقلاب	
۱۷	قانون معافیت سازمان بیمه خدمات درمانی از پرداخت مالیات حق بیمه‌های دریافتی	لایحه	+	+	+			اقتصاد و دارایی	
۱۸	قانون الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران به کنوانسیون مواد روانگردان	لایحه	+				بهداری و بهزیستی		یک‌شوری
۱۹	قانون برنامه سوم توسعه	لایحه	+	+	+				
۲۰	قانون بودجه سال ۱۳۷٦	لایحه	+	+	+			برنامه و بودجه	یک‌شوری
۲۱	قانون اصلاح لایحه قانونی راجع به تشکیل سازمان بهزیستی کشور مصوب ۱۳۵۹	لایحه	+	+	+			اداری استخدامی و امور بهداری و بهزیستی	
۲۲	قانون بودجه سال ۱۳۷۷	لایحه	+	+	+			برنامه و بودجه	یک‌شوری
۲۳	قانون بودجه سال ۱۳۷۸	لایحه	+	+	+			برنامه و بودجه	یک‌شوری
۲٤	قانون بودجه سال ۱۳۷۹	لایحه	+	+	+			برنامه و بودجه	یک‌شوری
۲۵	قانون اصلاح ماده (۱٦) قانون حقوق و مزایای مستمر، پس‌انداز ثابت، حق بیمه و بیمه درمانی مشمولین قانون ارتش جمهوری اسلامی ایران	لایحه	+	+	+			اداری استخدامی	
۲٦	قانون تفسیر تبصره «۲» ماده (۲۲) قانون تشکیل سازمان نظام پزشکی جمهوری اسلامی ایران	طرح	+		+			امور بهداری و بهزیستی	یک‌شوری
۲۷	قانون الحاق یک تبصره به تبصره «۲» قانون الزام تخلیه ساختمان‌های وزارتخانه‌های فرهنگ و آموزش عالی و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و مؤسسات وابسته به دانشگاه‌ها که در اختیار سایر وزارتخانه‌ها و ارگان‌ها می‌باشد	لایحه	+	+	+			امور قضایی و حقوقی	
۲۸	قانون استفاده اجباری از کلاه و کمربند ایمنی	لایحه	+	+	+			شوراها و امور داخلی کشور	

جدول ۲۴. طرح‌ها و لوایحی که در دوره پنجم مجلس شورای اسلامی در حوزه سلامت مطرح شدند، اما به تصویب نرسیدند

عنوان	نوع پیشنهاد	شور اول	شور دوم	شورای نگهبان	مجمع	فوریت	کمیسیون	توضیحات
طرح ممنوعیت استعمال دخانیات در مجامع عمومی	طرح					۲		ارسالی به مجمع
طرح ممنوعیت بازداشت کسانی که مصدومین را به مراکز درمانی منتقل می‌کنند	طرح	+					امور قضایی و حقوقی	آماده طرح در شور دوم
لایحه الحاق یک تبصره به ماده (۱) قانون مربوط به مقررات امور پزشکی و دارویی و مواد خوردنی و آشامیدنی	لایحه						امور بهداری و بهزیستی	آماده طرح در شور اول
لایحه اصلاح ماده (۱۳) قانون مربوط به مقررات امور پزشکی و دارویی و مواد خوردنی و آشامیدنی	لایحه						امور بهداری و بهزیستی	آماده طرح در شور اول
لایحه اصلاح تبصره «۲» ماده (۱) و بند «ج» ماده (۵) قانون آموزش مداوم جامعه پزشکی	لایحه						امور بهداری و بهزیستی	آماده طرح در شور اول
طرح تفسیر ماده (۱) قانون خدمت پزشکان و پیراپزشکان مصوب ۱۳۷۵	طرح						امور بهداری و بهزیستی	آماده طرح در شور اول
لایحه الحاق یک تبصره به‌عنوان تبصره «۲» به ماده (۱۱) قانون خدمت پزشکان و پیراپزشکان مصوب ۱۳۷۵	لایحه						امور بهداری و بهزیستی	آماده طرح در شور اول
لایحه الحاق یک تبصره به ماده (۲۰) اصلاحی قانون مربوط به مقررات امور پزشکی و دارویی و مواد خوردنی و آشامیدنی	لایحه						امور بهداری و بهزیستی	آماده طرح در شور اول
لایحه اصلاح ماده (۲) قانون نحوه تشکیل پیام‌آوران بهداشت	لایحه						امور بهداری و بهزیستی	مسترد
طرح ایجاد سازمان نظام پرستاری	طرح						مشترک امور استخدامی و امور بهداری و بهزیستی	معوق
طرح اصلاح ماده (۱) قانون مربوط به مقررات امور پزشکی و دارویی و مواد خوردنی و آشامیدنی	طرح						امور بهداری و بهزیستی	معوق
لایحه واگذاری اجازه تعیین ظرفیت پذیرش دانشجویان گروه پزشکی به وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی	لایحه	+					بهداری و بهزیستی	اعاده شده از شورای نگهبان
لایحه تسری قانون اصلاح ماده (۲) قانون اجازه پرداخت حق محرومیت از مطب به اعضای هیئت علمی و شاغلان پیراپزشکی دانشکده‌های دامپزشکی	لایحه						فرهنگ و آموزش عالی	رد شد

عنوان	نوع پیشنهاد	شور اول	شور دوم	شورای نگهبان	مجمع	فوریت	کمیسیون	توضیحات
طرح ممنوعیت واگذاری و فروش بیمارستان‌ها و واحدهای درمانی سازمان تأمین اجتماعی	طرح				۱		بهداری و بهزیستی	رد شد
طرح تعیین ظرفیت پذیرش در گروه پزشکی	طرح						بهداری و بهزیستی	رد شد
طرح ادغام سازمان خدمات درمانی در سازمان تأمین اجتماعی	طرح						امور بهداری و بهزیستی	آماده طرح در شور اول
طرح پرداخت حق بیمه پزشکان از طریق عقد خرید دین توسط بانک‌ها	طرح						امور بهداری و بهزیستی	آماده طرح در شور اول
طرح تفسیر ماده (۱) قانون خدمت پزشکان و پیراپزشکان مصوب ۱۳۷۵	طرح						امور بهداری و بهزیستی	آماده طرح در شور اول

جدول ۲۵. بررسی برخی شاخص‌های مربوط به وضع قوانین، طرح‌ها و لوایح در دوره پنجم مجلس شورای اسلامی

شاخص	میزان (درصد)
نسبت قوانین مصوب حوزه سلامت به کل قوانین مصوب	۷/۸۰
نسبت لوایح مصوب حوزه سلامت به کل لوایح مصوب	۷/٤۰
نسبت طرح‌های مصوب حوزه سلامت به کل طرح‌های مصوب	٦/٤۲
نسبت طرح‌ها و لوایح ارائه شده حوزه سلامت به کل طرح‌ها و لوایح ارائه شده	۷/۵۹
نسبت لوایح مصوب حوزه سلامت به کل قوانین مصوب حوزه سلامت	۷۵/۰۰
نسبت طرح‌های مصوب حوزه سلامت به کل قوانین مصوب حوزه سلامت	۲۵/۰۰
نسبت کل مصوبات حوزه سلامت به کل طرح‌ها و لوایح ارائه شده حوزه سلامت	٦۰/۸۷
نسبت کل مصوبات به کل طرح‌ها و لوایح ارائه شده	۵۹/۲٤
درصد طرح‌های مصوب به لوایح مصوب حوزه سلامت	۳۳/۳۳
درصد کل طرح‌های مصوب به کل لوایح مصوب	٤۳/٦۰

نمودار ۴۱. نسبت قوانین مصوب در حوزه سلامت به کل قوانین در دوره پنجم مجلس شورای اسلامی

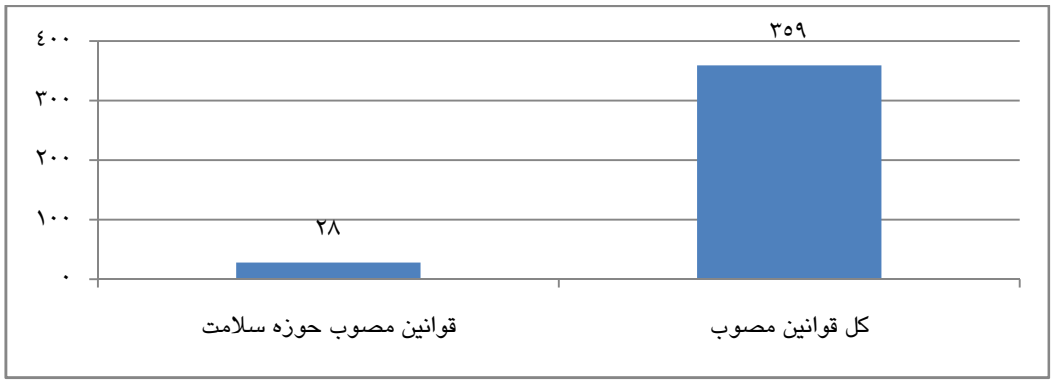

نمودار ۴۲. نسبت طرح‌های مصوب در حوزه سلامت به کل مصوبات حوزه سلامت در دوره پنجم مجلس شورای اسلامی

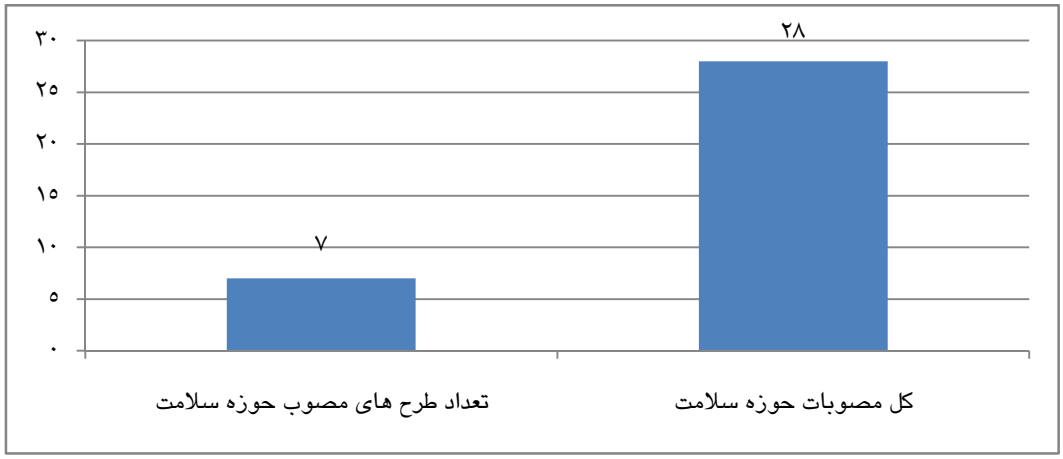

نمودار ۴۳. نسبت طرح‌های مصوب در حوزه سلامت به کل طرح‌های مصوب در دوره پنجم مجلس شورای اسلامی

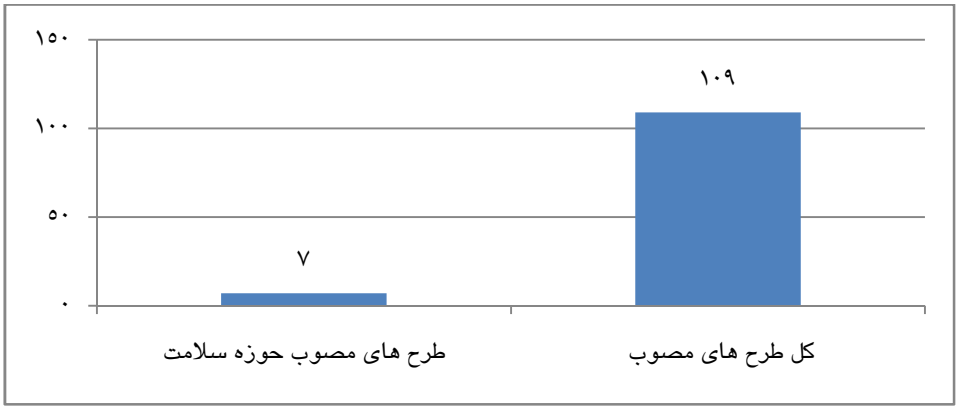

نمودار ۴۴. نسبت لوایح مصوب در حوزه سلامت به کل لوایح مصوب در دوره پنجم مجلس شورای اسلامی

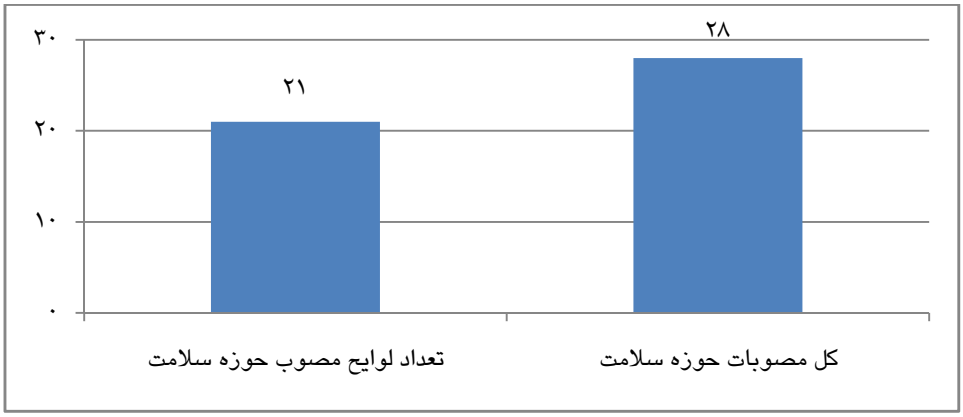

نمودار ۴۵. نسبت لوایح مصوب در حوزه سلامت به کل قوانین مصوب حوزه سلامت در دوره پنجم مجلس شورای اسلامی

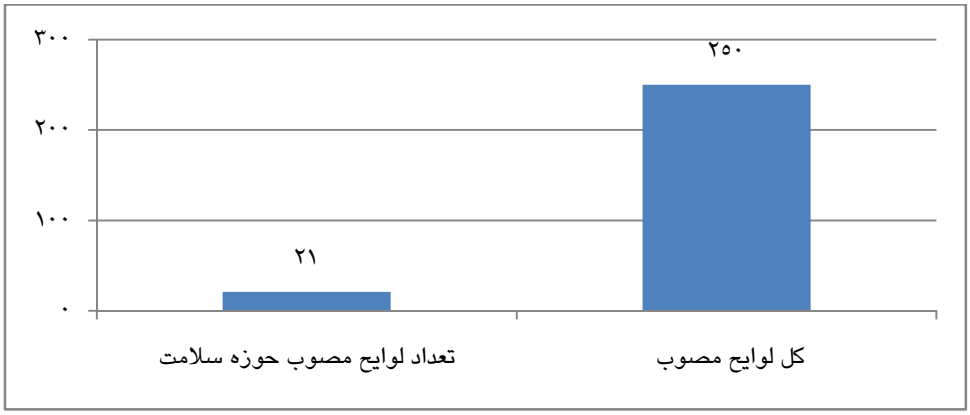

نمودار ۴۶. نسبت کل طرح‌ها و لوایح ارائه شده حوزه سلامت به کل قوانین مصوب حوزه سلامت در دوره پنجم مجلس شورای اسلامی

نمودار ۴۷. نسبت کل طرح‌ها و لوایح ارائه شده به کل قوانین مصوب در دوره پنجم مجلس شورای اسلامی

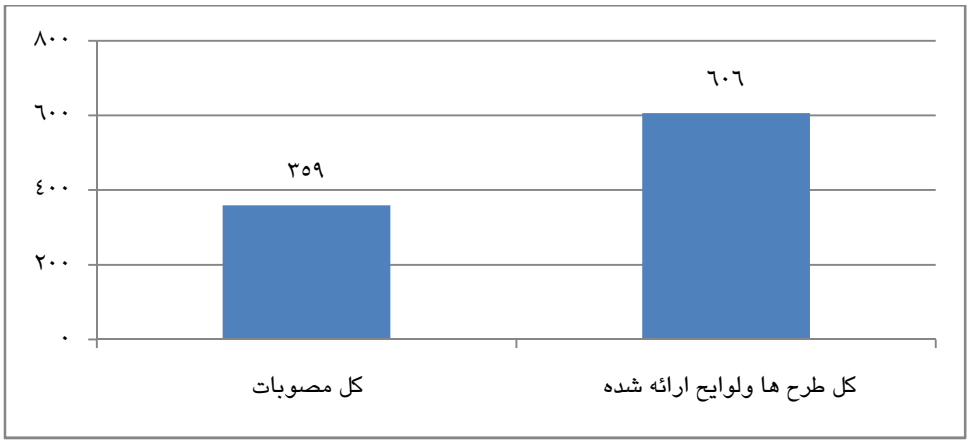

نمودار ۴۸. نسبت کل طرح‌ها و لوایح ارائه شده به طرح‌ها و لوایح ارائه شده حوزه سلامت در دوره پنجم مجلس شورای اسلامی

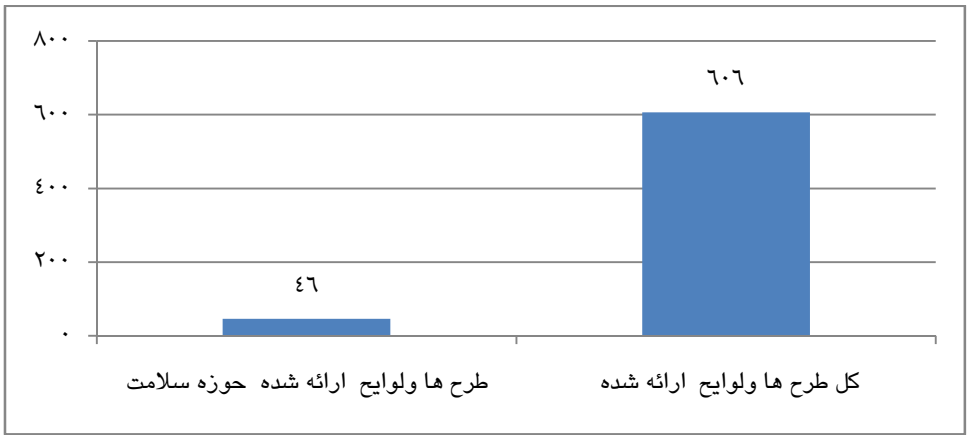

نمودار ۴۹. نسبت تعداد لوایح مصوب حوزه سلامت به طرح‌های مصوب حوزه سلامت در دوره پنجم مجلس شورای اسلامی

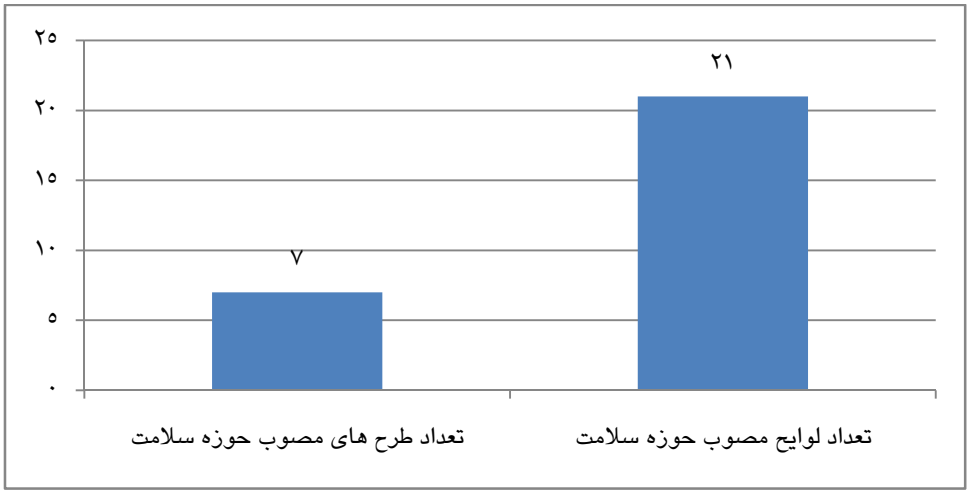

نمودار ۵۰. نسبت تعداد لوایح مصوب به طرح‌های مصوب در دوره پنجم مجلس شورای اسلامی

بررسی

در پنجمین دوره مجلس شورای اسلامی درمجموع ٤٦ طرح و لایحه در حوزه سلامت ارائه شد که از این بین ۲۸ قانون به تصویب رسید. درمجموع قوانین مصوب در ۲۱ مورد پیشنهاد اولیه به‌صورت لایحه و ۷ مورد به‌صورت طرح تقدیم مجلس شده بود. در بین قوانین مصوب ۳ مورد به‌صورت یک‌فوریتی و ٦ مورد به‌صورت یک‌شوری مورد بررسی قرار گرفت. در این دوره قوانین مصوب حوزه سلامت ۷/۸ درصد کل قوانین مصوب را تشکیل داده است.

یکی از مهمترین قوانین حوزه سلامت در مجلس پنجم طرح پیوند اعضای بیماران فوت شده یا بیمارانی که مرگ مغزی آنان مسلم است بود. پس از آنکه در مجلس قبل لایحه اجازه پیوند اعضای بدن فوت‌شدگان در موارد خاص نتوانست نظر مساعد نمایندگان را جلب کند و رد شد این بار همان موضوع در قالب طرح مطرح شد که این بار به تصویب رسید.

در قانون برنامه سوم توسعه که در این مجلس به تصویب رسید برای اولین‌بار نقش سلامت پررنگ‌تر دیده شد. فصل ۲۵ این قانون درخصوص بهداشت و درمان بود و مواد (۱۹۲) تا (۱۹۷) به‌طور اخص در حوزه سلامت تدوین شد.

در ماده (۱۹۲) سیاست کلان دولت کاهش تصدی در بخش دولتی و افزایش سهم بخش خصوصی در خدمات بهداشتی و درمانی تعیین شد. همچنین در ماده (۱۹۳) نیز سخن از سطح‌بندی خدمات به میان آمد.

بحث امنیت غذا و تعیین سبد غذایی مطلوب نیز برای اولین‌بار در این برنامه جنبه قانونی به خود گرفت.

لایحه واگذاری اجازه تعیین ظرفیت پذیرش دانشجویان گروه پزشکی به وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی ازجمله مواردی بود که در مجلس به تصویب رسید، اما با ایرادات شورای نگهبان هیچگاه به‌صورت قانون درنیامد.

قانون انطباق امور اداری و فنی مؤسسات پزشکی با موازین شرع مقدس براساس طرح نمایندگان در این دوره به تصویب رسید قانونی که تاکنون نیز در مورد نحوه اجرای آن اختلاف نظر است.

طرح انطباق امور پزشکی با شریعت، مقوله‌ای نو و بدون پیشینه تاریخی و اجتماعی نبود. در سال ۱۳٦۷ آیین‌نامه‌ای در این خصوص ازسوی وزارت بهداشت وضع شد. این آیین‌نامه در سال ۱۳۷۳ به‌صورت آزمایشی و در سال ۱۳۷۵ جهت اجرا به دانشگاه‌های کشور ابلاغ شد.

تصویب این طرح ازسوی نمایندگان مجلس، بحث و گفتگوهای بسیاری را ازسوی موافقین و مخالفین در پی داشت ازجمله اینکه محمد فرهادی وزیر وقت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، خواستار اصلاح این طرح به نحوی شد که اصل موضوع خدمات‌رسانی به بیماران دچار اختلال نشود. حتی پیشنهاد مسکوت ماندن طرح انطباق به مدت ٦ ماه به رأی گذاشته شد، اما این پیشنهاد تصویب نشد و کلیات طرح مورد قبول اکثریت نمایندگان واقع گشت و تصویب جزئیات آن به شور دوم موکول شد. در شور دوم نیز این طرح با اصلاحاتی به تصویب رسید.

لایحه تسری قانون اصلاح ماده (۲) قانون اجازه پرداخت حق محرومیت از مطب به اعضای هیئت علمی و شاغلان پیراپزشکی دانشکده‌های دامپزشکی، طرح ممنوعیت واگذاری و فروش

بیمارستان‌ها و واحدهای درمانی سازمان تأمین اجتماعی، طرح اصلاح ترکیب هیئت‌مدیره سازمان تأمین اجتماعی و طرح تعیین ظرفیت پذیرش در گروه پزشکی ازجمله طرح‌ها و لوایحی بودند که در مجلس پنجم در حوزه سلامت مطرح شدند ولی به تصویب نرسیدند.

اگر قوانین بودجه سنواتی و قانون برنامه توسعه را کنار بگذاریم از مجموع ۲۳ قانون مصوب در بخش سلامت در این دوره ۸ قانون مربوط به اصلاح قوانین پیشین بود که نشان از نیاز به تغییر در قوانین این حوزه دارد.

لایحه واگذاری اجازه تعیین ظرفیت پذیرش دانشجویان گروه پزشکی به وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی یکی از لوایح پر بحث در این دوره بود. پس از تصویب این لایحه در مجلس شورای نگهبان آن را رد کرد. ایراد گرفته شده این بود که از آنجایی که هم ماده واحده و هم تبصره «۲» این قانون، آموزش پزشکی در بخش‌های غیردولتی را محدود می‌کند، خلاف ذیل بند «۳» اصل سوم قانون اساسی تشخیص داده شده بود.

سرانجام این لایحه در مجلس ششم ازسوی دولت باز پس گرفته شد. علت این بود که در قانونی که در سال ۱۳۷٤ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید تثبیت ظرفیت پذیرش نیروهای پزشکی تا پایان برنامه دوم توسعه مطرح شد و دولت ملزم شد به اینکه ظرفیت پذیرش در رشته‌های وابسته به پزشکی را تا پایان برنامه دوم توسعه به میزان سال ۱۳۷٤ ثابت نگهدارد.

این لایحه زمانی تقدیم مجلس شورای اسلامی شد که یک سال تا پایان برنامه دوم توسعه باقی مانده بود و با توجه به میزان تربیت نیروی انسانی در رشته‌های وابسته پزشکی لزوم سیاستگذاری در پذیرش و تنظیم نیروی انسانی متناسب با بازار کار امری ضروری به‌نظر می‌رسید و اگر در مقطع تقدیمی این لایحه از تصویب مجلس می‌گذشت و به تأیید شورای نگهبان می‌رسید، حداقل زمان برای تنظیم یک سال از پایان برنامه برای تغییر در ظرفیت پذیرش نیروهای پزشکی پدید می‌آمد. با توجه به اینکه سیر گردش کار طولانی شد و بعد از رفت و برگشت به شورای نگهبان و ایراداتی که به موضوع وارد شد، عملاً زمان مورد نیاز برای این مقوله از دست رفت. یعنی درواقع خود قانون مصوب سال ۱۳۷٤ تا پایان برنامه دوم این الزام را برای دولت تعیین می‌کرد که ظرفیت‌ها را متناسب با سال ۱۳۷٤ نگهدارد و بعد از آن عملاً این الزام وجود نداشت. طبیعی است با مجموعه روند کاری که ایجاد شد و در زمانی که واقع هستیم عملاً این لایحه هیچ کاربردی نخواهد داشت. به همین دلیل و با توجه به مجموعه شرایط و تغییرات، دولت تصمیم گرفت که این لایحه را از مجلس پس بگیرد.

طرح ادغام سازمان خدمات درمانی در سازمان تأمین اجتماعی، طرح پرداخت حق بیمه پزشکان از طریق عقد خرید دین توسط بانک‌ها و طرح تفسیر ماده (۱) قانون خدمت پزشکان و پیراپزشکان

مصوب ۱۳۷۵ ازجمله مواردی بود که در کمیسیون بهداری و بهزیستی مورد بررسی قرار گرفت ولی به علت پایان مجلس فرصت طرح آن در صحن علنی مجلس مهیا نشد.

۶. مجلس ششم

انتخابات ششمین دوره مجلس شورای اسلامی در بهمن‌ماه ۱۳۷۸ با حضور حدود ۲۷ میلیون نفر (حدود ۷۰ درصد واجدان شرایط رأی دادن) برگزار شد. براساس آیین‌نامه داخلی جدید مجلس از این دوره کمیسیون بهداری و بهزیستی با نام جدید کمیسیون بهداشت و درمان به فعالیت پرداخت.

انتخابات ششمین دوره مجلس شورای اسلامی، در تاریخ ۲۹ بهمن‌ماه ۱۳۷۸ برگزار شد. از مجموع ۳۸,۷۲٦,٤۳۱ نفر واجد شرایط رأی دادن ۲٦,۰۸۲,۱۵۷ نفر، در انتخابات شرکت کردند. جلسه افتتاحیه مجلس در ۷ خردادماه ۱۳۷۹ آغاز شد و محمدعلی شیخ نماینده (شوشتر) به‌عنوان رئیس سنی مجلس قرار گرفت. در دومین جلسه مجلس (۱۰ خردادماه ۱۳۷۹) مهدی کروبی به‌عنوان رئیس مجلس درنظر گرفته شد (با ۱۸٦ رأی مثبت و ٦۳ رأی ممتنع) و مجید انصاری (با ۱٤٦ رأی مثبت) و ابوالقاسم سرحدی‌زاده (با ۸۵ رأی مثبت) نیز به‌عنوان نواب اول و دوم رئیس و سهیلا جلودارزاده، ناصر خالقی، محمد قمی، علی شکوری‌راد، اسماعیل جبارزاده و جلال جلالی‌زاده به‌عنوان منشی و تابش، سیدحسین هاشمی و سازگارنژاد نیز به‌عنوان کارپردازان موقت انتخاب شدند.

بنابر سازوکاری که در اصل شصت‌وچهارم قانون اساسی طراحی شده بود و براساس یکی از مصوبات دوره پنجم، تعداد نمایندگان از دوره ششم مجلس شورای اسلامی به ۲۹۰ نفر و تعداد حوزه‌های انتخابیه به ۲۰۷ حوزه افزایش یافت.

جدول ۲۶. وضعیت قوانین، طرح‌ها و لوایح در دوره ششم مجلس شورای اسلامی

عنوان	تعداد
کل قوانین مصوب	۳۹٦
تعداد قوانین مصوب حوزه سلامت	۲٤
کل لوایح مصوب	۳۰۸
تعداد لوایح مصوب حوزه سلامت	۱٤
کل طرح‌های مصوب	۸۸
تعداد طرح‌های مصوب حوزه سلامت	۱۰
کل طرح‌ها و لوایح ارائه شده	۸۱٦
طرح‌ها و لوایح ارائه شده حوزه سلامت	۳۹

جدول ۲۷. نمای وضعیت قوانین مصوب در حوزه سلامت در دوره ششم مجلس شورای اسلامی

عنوان	تعداد
طرح	۱۰
لایحه	۱٤
یک‌شوری	٤
دوشوری	۲۰
یک‌فوریتی	٤
دوفوریتی	۰
اصل هشتادوپنجم قانون اساسی	۰
مصوب مجمع	۲

جدول ۲۸. طرح‌ها و لوایحی که در دوره ششم مجلس شورای اسلامی در حوزه سلامت مطرح شدند، اما به تصویب نرسیدند

ردیف	عنوان	نوع پیشنهاد	شور اول	شور دوم	شورای نگهبان	مجمع	فوریت	کمیسیون	توضیحات
۱	قانون استفاده از ظرفیت خالی صنایع داروسازی	طرح	+	+	+			بهداشت و درمان	
۲	قانون الحاق یک تبصره به ماده (۲۰) اصلاحی قانون مربوط به مقررات امور پزشکی و دارویی و مواد خوردنی وآشامیدنی مصوب ۱۳٦۷/۱/۲۳	لایحه	+	+	+			بهداشت و درمان	
۳	قانون ممنوعیت بازداشت کسانی که مصدومین را به مراکز درمانی منتقل می‌نمایند	طرح	+	+	+			قضایی و حقوقی	
٤	قانون اصلاح تبصره «۲» الحاقی ماده (۷٦) قانون اصلاح مواد (۷۲) و (۷۷) و تبصره ماده (۷٦) قانون تأمین اجتماعی مصوب ۱۳٥٤ و الحاق دو تبصره به ماده (۷٦) مصوب ۱۳۷۱	لایحه	+	+	+	+		بهداشت و درمان	مصوب مجمع تشخیص
٥	قانون اصلاح تبصره «۲» ماده (۱) و بند «ج» ماده (٥) قانون آموزش مداوم جامعه پزشکی کشور	لایحه	+	+	+			بهداشت و درمان	
٦	قانون الحاق یک تبصره به‌عنوان تبصره «۲» به ماده (۳) قانون تأمین اجتماعی	لایحه	+	+	+			بهداشت و درمان	
۷	قانون اصلاح ماده (۱۳) قانون مواد خوردنی، آشامیدنی، آرایشی و بهداشتی	لایحه	+	+	+			بهداشت و درمان	
۸	قانون الحاق یک تبصره به‌عنوان تبصره «۳» به ماده (۱۱) قانون خدمت پزشکان و پیراپزشکان	لایحه	+	+	+			بهداشت و درمان	
۹	قانون الحاق تبصره «۳» به ماده (۳) قانون ترویج تغذیه با شیر مادر و حمایت از مادران در دوران شیردهی	لایحه	+	+	+			اجتماعی	
۱۰	قانون الحاق یک تبصره به ماده (۱) و اصلاح ماده (۳) قانون مربوط به مقررات امور پزشکی و دارویی و خوردنی و آشامیدنی	لایحه	+	+	+			بهداشت و درمان	
۱۱	قانون ایجاد سازمان نظام پرستاری جمهوری اسلامی ایران	طرح	+	+	+			بهداشت و درمان	

ردیف	عنوان	نوع پیشنهاد	شور اول	شور دوم	شورای نگهبان	مجمع	فوریت	کمیسیون	توضیحات
۱۲	قانون ساماندهی بهداشت و درمان براساس اصول سوم، بیست‌ونهم و چهل‌وسوم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران	طرح	+		+		۱	بهداشت و درمان	
۱۳	قانون ایجاد سازمان روانشناسی و مشاوره جمهوری اسلامی ایران	طرح	+	+	+			آموزش و تحقیقات	
۱٤	قانون نحوه اهدای جنین به زوجین نابارور	طرح	+	+	+			بهداشت و درمان	
۱۵	قانون اصلاح یک تبصره به قانون واگذاری بیمارستان شهید دکتر بهشتی قم به بنیاد شهید انقلاب اسلامی و ایجاد تسهیلات برای تأمین نیروی انسانی بهداشتی درمانی مورد نیاز واحدهای بهداشتی درمانی بنیاد شهید انقلاب اسلامی مصوب ۱۳٦۸	طرح	+		+		۱	قضایی و حقوقی	
۱٦	قانون اصلاح موادی از اساسنامه جمعیت هلال احمر جمهوری اسلامی ایران	طرح	+	+	+			بهداشت و درمان	
۱۷	قانون جامع حمایت از حقوق معلولان	طرح	+		+		۱	بهداشت و درمان	
۱۸	قانون ساختار نظام جامع رفاه و تأمین اجتماعی	لایحه	+		+		۱	مشترک	
۱۹	قانون برنامه چهارم توسعه								
۲۰	طرح اصلاح موادی از قانون تشکیل سازمان نظام پزشکی*	طرح	+	+				بهداشت و درمان	ارسالی به مجمع
۲۱	قانون بودجه سال ۱۳۸۰	لایحه						برنامه و بودجه	یک‌شوری
۲۲	قانون بودجه سال ۱۳۸۱	لایحه						برنامه و بودجه	یک‌شوری
۲۳	قانون بودجه سال ۱۳۸۲	لایحه						برنامه و بودجه	یک‌شوری
۲٤	قانون بودجه سال ۱۳۸۳	لایحه						برنامه و بودجه	یک‌شوری

* این طرح در بهمن‌ماه ۱۳۸۵ به تصویب مجمع رسید و در این بررسی به‌عنوان قانون مصوب لحاظ شده است.

جدول ۲۹. قوانین مصوب در حوزه سلامت در دوره ششم مجلس شورای اسلامی

ردیف	عنوان	نوع پیشنهاد	شور اول	شور دوم	شورای نگهبان	مجمع	فوریت	کمیسیون	توضیحات
۱	طرح نحوه اداره داروخانه‌های آموزشی دانشگاه‌های علوم پزشکی	طرح							رد
۲	لایحه لغو انحصار دخانیات	لایحه							رد
۳	طرح پیشگیری از تولد نوزادان مبتلا به بیماری ژنتیک و مادرزادی	طرح	+					بهداشت و درمان	آماده جهت شور دوم
٤	طرح الحاق یک تبصره به ماده (۱) اصلاحی قانون مربوط به مقررات امور پزشکی و دارویی و مواد خوردنی و آشامیدنی مصوب ۱۳٦۷/۱/۲۳	طرح							مسکوت
٥	طرح سقط درمانی	طرح						بهداشت و درمان	آماده جهت شور اول
٦	طرح تشکیل سازمان غذا و دارو	طرح						بهداشت و درمان	آماده جهت شور اول
۷	طرح جامع کنترل و مبارزه با دخانیات	طرح						بهداشت و درمان	آماده جهت شور اول
۸	لایحه اصلاح سن فرزندان ذکور مشمولین صندوق‌های بازنشستگی کشوری و لشگری و تأمین اجتماعی و سایر صندوق‌ها در برخورداری از خدمات درمانی	لایحه						اجتماعی	آماده جهت شور اول
۹	طرح اصلاح قانون تأسیس سازمان نظام دامپزشکی جمهوری اسلامی ایران								
۱۰	طرح نظام جامع رفاه و تأمین اجتماعی	طرح							مسترد
۱۱	طرح سه‌جانبه‌گرایی در شورای عالی تأمین اجتماعی	طرح							مسترد
۱۲	لایحه سقط درمانی	لایحه						بهداشت و درمان	آماده جهت شور اول
۱۳	طرح اصلاح قانون مربوط به خدمت پزشکان و پیراپزشکان	طرح						بهداشت و درمان	آماده جهت شور اول
۱٤	لایحه واگذاری اجازه تعیین ظرفیت پذیرش دانشجویان پزشکی به وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی	لایحه						بهداشت و درمان	مسترد
۱٥	طرح ایجاد سازمان روانشناسی و مشاوره جمهوری اسلامی ایران	طرح						آموزش و تحقیقات	رد

جدول ۳۰. بررسی برخی شاخص‌های مربوط به وضع قوانین، طرح‌ها و لوایح در دوره ششم مجلس شورای اسلامی

شاخص	میزان (درصد)
نسبت قوانین مصوب حوزه سلامت به کل قوانین مصوب	۶/۰۶
نسبت لوایح مصوب حوزه سلامت به کل لوایح مصوب	۴/۵۵
نسبت طرح‌های مصوب حوزه سلامت به کل طرح‌های مصوب	۱۱/۳۶
نسبت طرح‌ها و لوایح ارائه شده حوزه سلامت به کل طرح‌ها و لوایح ارائه شده	۴/۷۸
نسبت لوایح مصوب حوزه سلامت به کل قوانین مصوب حوزه سلامت	۵۶/۰۰
نسبت طرح‌های مصوب حوزه سلامت به کل قوانین مصوب حوزه سلامت	۴۰/۰۰
نسبت کل مصوبات حوزه سلامت به کل طرح‌ها و لوایح ارائه شده حوزه سلامت	۶۰/۰۰
نسبت کل مصوبات به کل طرح‌ها و لوایح ارائه شده	۴۸/۵۳
درصد طرح‌های مصوب به لوایح مصوب حوزه سلامت	۷۱/۴۳
درصد کل طرح‌های مصوب به کل لوایح مصوب	۲۸/۵۷

نمودار ۵۱. نسبت قوانین مصوب در حوزه سلامت به کل قوانین در دوره ششم مجلس شورای اسلامی

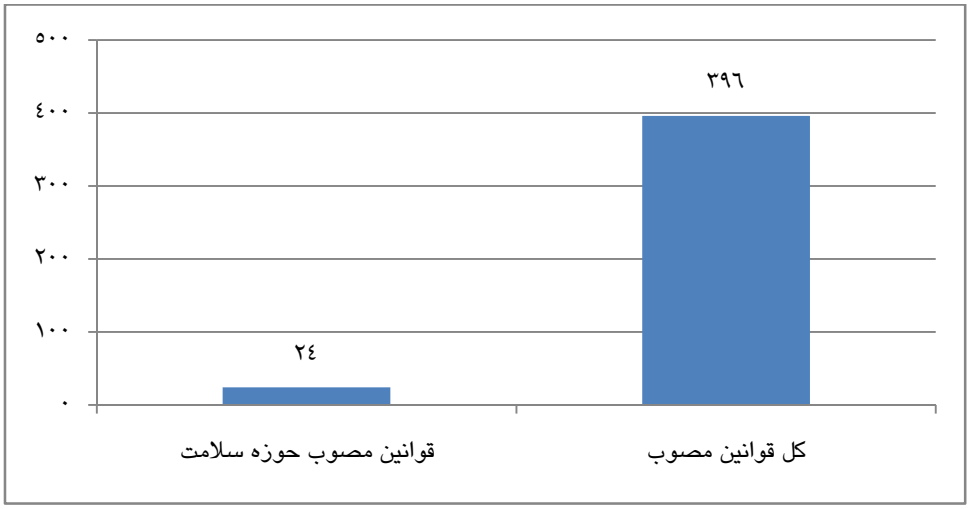

نمودار ۵۲. نسبت طرح‌های مصوب در حوزه سلامت به کل مصوبات حوزه سلامت در دوره ششم مجلس شورای اسلامی

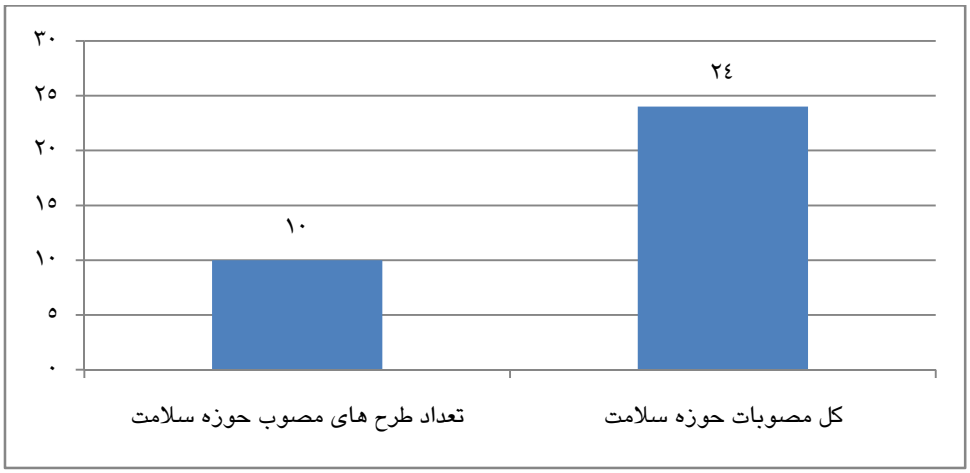

نمودار ۵۳. نسبت طرح‌های مصوب در حوزه سلامت به کل طرح‌های مصوب در دوره ششم مجلس شورای اسلامی

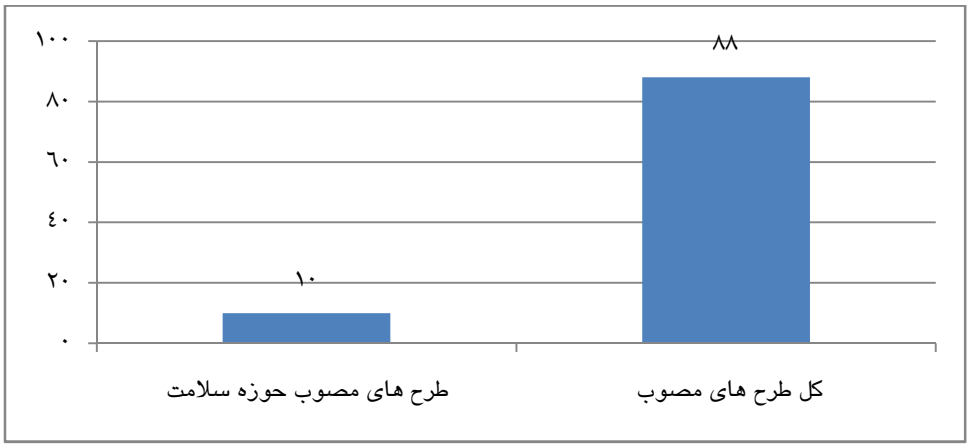

نمودار ۵۴. نسبت لوایح مصوب در حوزه سلامت به کل لوایح مصوب در دوره ششم مجلس شورای اسلامی

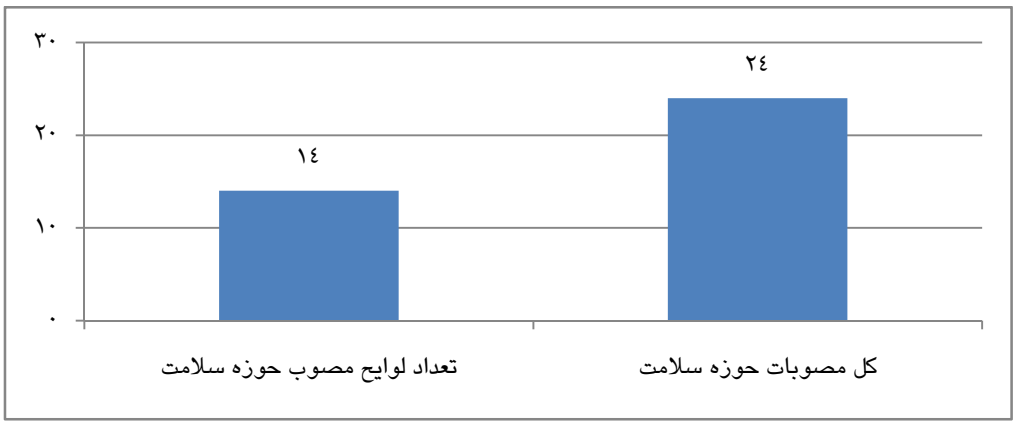

نمودار ۵۵. نسبت لوایح مصوب در حوزه سلامت به کل قوانین مصوب حوزه سلامت در دوره ششم مجلس شورای اسلامی

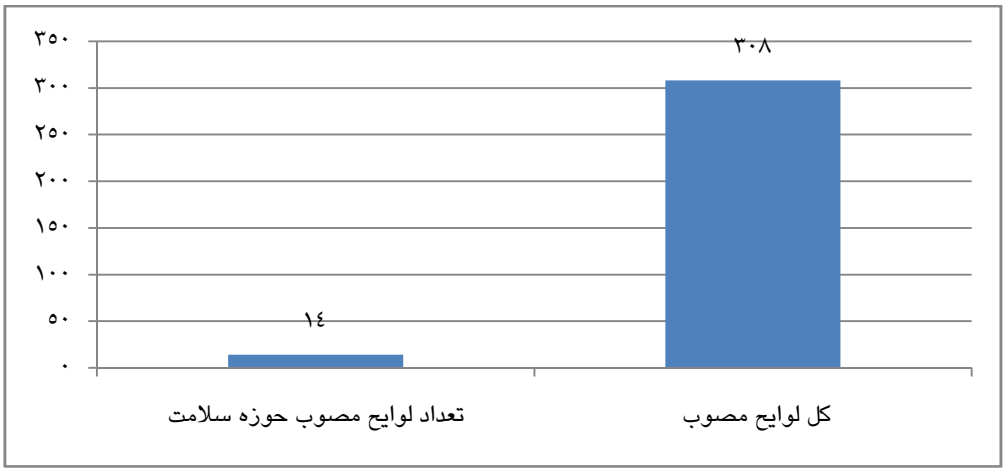

نمودار ۵۶. نسبت کل طرح‌ها و لوایح ارائه شده حوزه سلامت به کل قوانین مصوب حوزه سلامت در دوره ششم مجلس شورای اسلامی

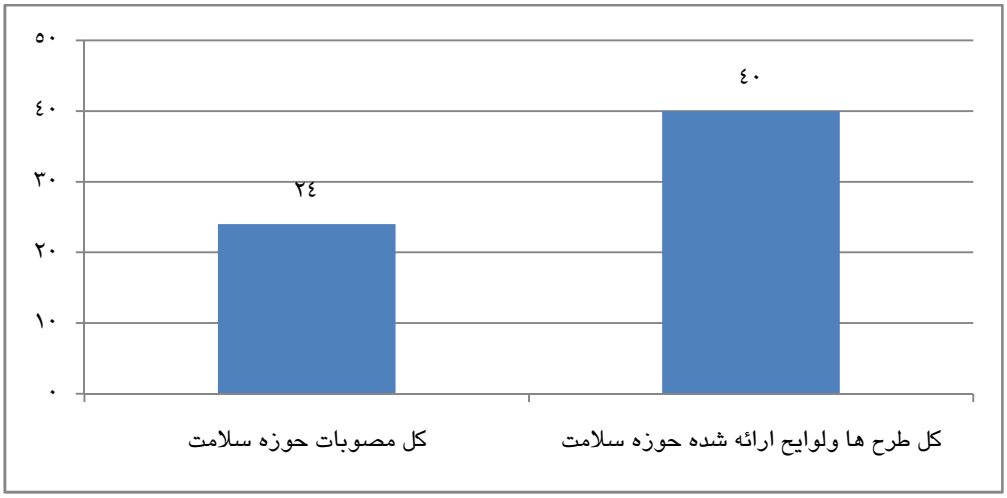

نمودار ۵۷. نسبت کل طرح‌ها و لوایح ارائه شده به کل قوانین مصوب در دوره ششم مجلس شورای اسلامی

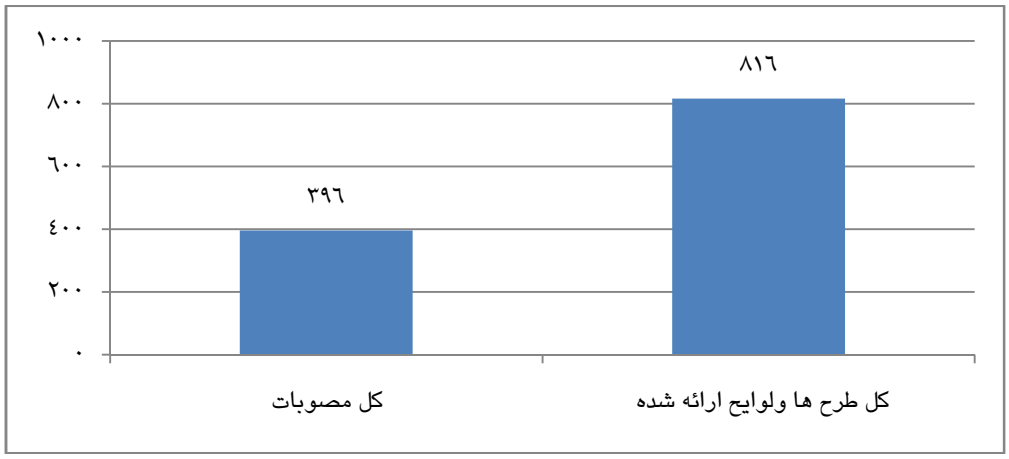

نمودار ۵۸. نسبت کل طرح‌ها و لوایح ارائه شده به طرح‌ها و لوایح ارائه شده حوزه سلامت در دوره ششم مجلس شورای اسلامی

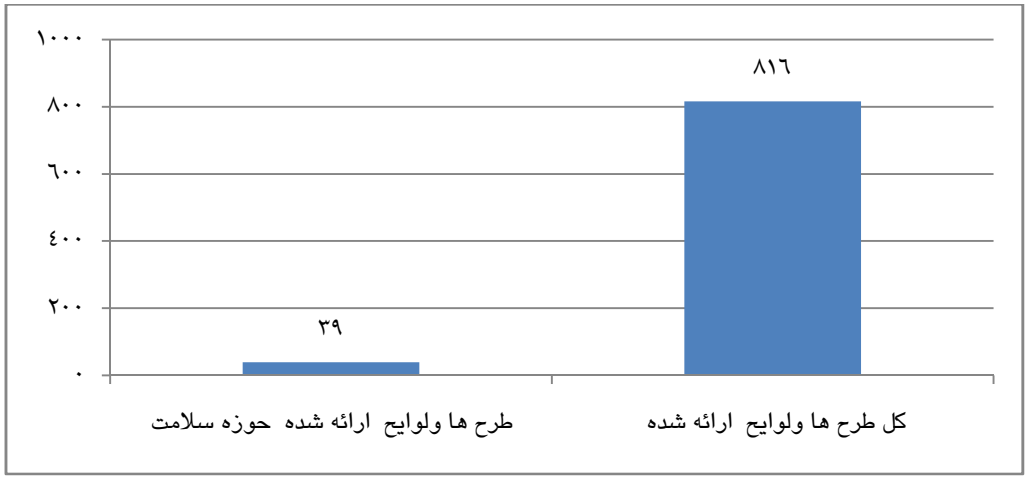

نمودار ۵۹. نسبت تعداد لوایح مصوب حوزه سلامت به طرح‌های مصوب حوزه سلامت در دوره ششم مجلس شورای اسلامی

نمودار ۶۰. نسبت تعداد لوایح مصوب به طرح‌های مصوب در دوره ششم مجلس شورای اسلامی

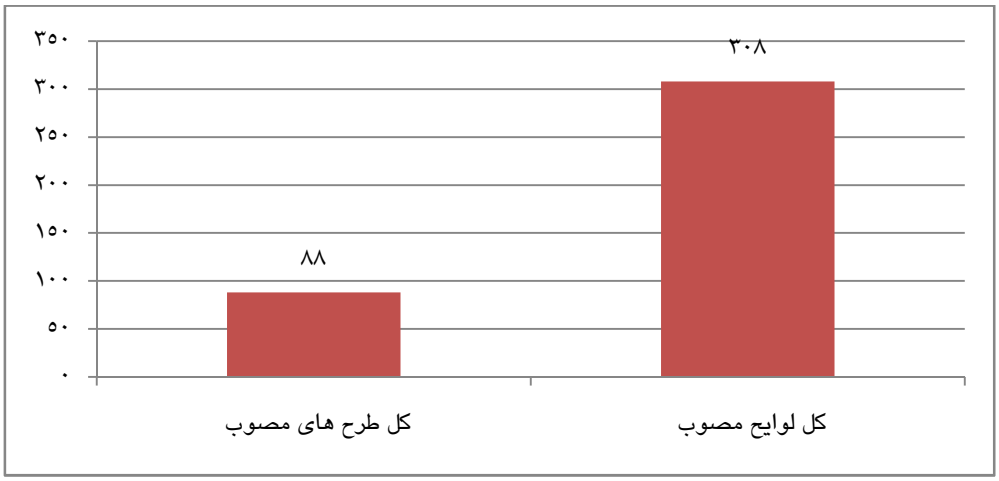

بررسی

در ششمین دوره مجلس شورای اسلامی درمجموع ۳۹ طرح و لایحه در حوزه سلامت ارائه شد که از این بین ۲٤ قانون به تصویب رسید. درمجموع قوانین مصوب در ۱٤ مورد پیشنهاد اولیه به‌صورت لایحه و ۱۰ مورد به‌صورت طرح تقدیم مجلس شده بود. در بین قوانین مصوب ٤ مورد به‌صورت یک‌فوریتی و ٤ مورد به‌صورت یک‌شوری مورد بررسی قرار گرفت. در این دوره قوانین مصوب حوزه سلامت ٦/۰٦ درصد کل قوانین مصوب را تشکیل داده است.

قانون ساماندهی بهداشت و درمان نتیجه طرح یک‌فوریتی نمایندگان دوره ششم بود که به قصد اصلاحات بنیادی بخش سلامت ارائه گردید. براساس این قانون دولت موظف شد از آغاز سال ۱۳۸۲ لوایح بودجه سنواتی کشور را به نحوی تنظیم نماید که زمینه‌های اجرایی قانون بیمه همگانی با لحاظ نمودن بیمه پایه همگانی کلیه اقشار جامعه و مشخص شدن حدود و شمول خدمات پایه بیمه درمان همگانی به‌صورت شفاف فراهم آید. همچنین وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی با همکاری کلیه سازمان‌های بیمه‌گر مکلف شد اقدامات لازم را برای بیمه نمودن خویش‌فرمایانی که قادر به پرداخت تمام یا بخشی از حق سرانه می‌باشند انجام دهد. متأسفانه این قانون از ابتدای تصویب به بایگانی سپرده شد و هیچگاه رنگ و بوی اجرایی به‌خود نگرفت.

قانون ساختار نظام جامع رفاه و تأمین اجتماعی نیز در مجلس ششم به تصویب رسید ولی از آنجایی که این قانون در تاریخ ۱۳۸۳/۳/۹ به تأیید شورای نگهبان رسید توسط ریاست محترم مجلس هفتم جهت اجرا ابلاغ گردید.

طرح اصلاح موادی از قانون تشکیل سازمان نظام پزشکی نیز در مجلس ششم تهیه و به تصویب رسید. این طرح پس از تصویب در تاریخ ۱۳۸۲/۳/۱۸ در مجلس شورای اسلامی در چندین

مورد ازسوی شورای نگهبان مغایر قانون اساسی یا خلاف موازین شرع شناخته شد و پس از اصلاح پاره‌ای از اشکالات در تاریخ ۱۳۸۲/۹/۱۹، مجدداً چندین بند قانون یاد شده مبنی‌بر امکان عضویت اقلیت‌های مذهبی در هیئت‌های مدیره و هیئت‌های بدوی و عالی انتظامی نظام پزشکی ازسوی شورای نگهبان مغایر با موازین شرع و قانون اساسی قلمداد شد. این طرح مجدد ازسوی شورای نگهبان به مجلس عودت شد که با تأکید مجدد مجلس بر دیدگاه قبلی خویش برای تعیین تکلیف نهایی به مجمع تشخیص مصلحت نظام ارجاع گردیده و در این مجمع به تصویب رسید. در نهایت این قانون در مجلس هفتم ابلاغ گردید.

لایحه برنامه چهارم توسعه نیز در مجلس ششم به تصویب رسید. این لایحه در اواخر عمر مجلس ششم به تصویب رسید. پس از تصویب اولیه این لایحه و ارجاع آن به شورای نگهبان، با موارد عدیده اشکالات شرعی و قانون اساسی این شورا مواجه شده و مجدداً به صحن علنی مجلس شورای اسلامی بازگشت. مجلس ششم، در روزهای پایانی خود فرصت بررسی مجدد برای تأمین نظر شورای نگهبان یا اصرار بر مصوبه قبلی در کمیسیون تلفیق مجلس را نداشت. به همین جهت، این لایحه به صحن علنی آمده و نمایندگان با اصرار بر مصوبات قبلی خود، آن لایحه را به مجمع تشخیص مصلحت نظام ارجاع دادند.

برنامه چهارم توسعه سرانجام در مجلس هفتم به تصویب رسید و مهمترین مصوبه چند سال اخیر در بخش سلامت محسوب می‌شود.

نظام برنامه‌ریزی برنامه چهارم توسعه، متفاوت از برنامه‌های پیشین، سعی در تلفیق و هماهنگی برنامه با بودجه سالیانه داشت. این قانون در ۱۵ فصل و ۱۶۱ ماده به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید. همچنین برای هر بخش اسناد بخشی و برای موضوع‌های فرابخشی تهیه اسناد ویژه فرابخشی و برای هر استان تهیه سند توسعه استان در دستور کار قرار گرفت. در این اسناد ضمن تشریح قابلیت‌ها، امکانات، محدودیت‌ها، جهتگیری‌های اصلی، اهداف کمّی، اهداف کلی، راهبردها، سیاست‌های اجرایی و اقدام‌های مورد نیاز برای رسیدن به اهداف هر سند پیش‌بینی شد. علاوه‌بر این قرار بود تا برای اقدام‌هایی که تکلیف دستگاه‌های مختلف اجرایی تلقی می‌شد، برنامه عملیاتی تهیه و تنظیم شود تا بر پایه آن احکام برنامه در قالب بودجه‌های سالیانه، عملیاتی شود.

فصل هفتم این قانون با نام ارتقای سلامت و بهبود کیفیت زندگی با ۱۱ ماده به موضوع سلامت اختصاص داشت.

سیاست‌های پیش‌بینی شده بخش سلامت در برنامه چهارم توسعه مبتنی‌بر چارچوب نظری مورد توافق مراکز علمی و پژوهشی مرتبط در این زمینه و به‌طور مشخص گزارش بهداشت جهانی

۲۰۰۰ سازمان بهداشت جهانی بود. رویکرد اصلی بخش در این برنامه، اتخاذ سیاست‌های سلامت‌محور و گاه فرابخشی است. کاهش مخاطرات سلامتی و ارتقای امنیت غذایی، تأمین حفظ و ارتقای سلامت افراد و جامعه، افزایش پاسخگویی به نیازهای غیرپزشکی آحاد جامعه، عادلانه ساختن دریافت خدمات سلامت، پایدارسازی فرآیند تأمین منابع و مشارکت عادلانه مردم در آن و ارتقای امنیت غذا و تغذیه جهتگیری‌های اصلی مورد توجه برنامه چهارم توسعه در بخش سلامت به‌شمار می‌آیند.

در ماده (۹۰) این قانون برای اولین‌بار بحث مشارکت عادلانه مردم در تأمین منابع در بخش سلامت به میان آمد در این ماده مقرر شد به‌منظور ارتقای عدالت توزیعی در دسترسی عادلانه مردم به خدمات بهداشتی و درمانی و در جهت کاهش سهم خانوارهای کم‌درآمد و آسیب‌پذیر از هزینه‌های بهداشتی و درمانی آنها، توزیع منابع و امکانات بهداشتی و درمانی باید به نحوی صورت گیرد که «شاخص مشارکت عادلانه مالی مردم» به ۹۰ درصد ارتقا یابد و سهم مردم از هزینه‌های سلامت حداکثر از ۳۰ درصد افزایش نیابد و میزان خانوارهای آسیب‌پذیر از هزینه‌های غیرقابل تحمل سلامت به ۱ درصد کاهش یابد.

ماده (۸۸) این قانون بحث ارتقای مستمر کیفیت خدمات سلامت و تعالی عملکرد خدمات بالینی، افزایش بهره‌وری و استفاده بهینه از امکانات بهداشتی و درمانی کشور، را مطرح کرد و شیوه‌هایی برای تغییر نحوه اداره بیمارستان‌های دولتی (ازجمله، به‌صورت هیئت امنایی و یا شرکتی و تفویض اختیارات مدیریت، جذب و به‌کارگیری نیروی انسانی و اداری ـ مالی به آنها در چارچوب تعرفه‌های مصوب) مشخص نمود.

در این راستا مواد (۸٤) و (۸۵) قانون برنامه چهارم توسعه ابعاد مختلف مخاطرات سلامتی را مورد توجه قرار داده و سیاست‌هایی را برای کنترل و کاهش آنها ارائه کرده است.

همچنین در ماده (۸۹) این قانون که نوعی ادامه برنامه سوم توسعه بود وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی مکلف شد، به‌منظور دسترسی عادلانه مردم به خدمات بهداشتی، درمانی و منطقی نمودن آن متناسب با نیازها در نقاط مختلف کشور، نظام ارائه حداقل استاندارد خدمات بهداشتی، درمانی کشور را مبتنی‌بر سطح‌بندی خدمات طراحی نماید.

همچنین در این برنامه به‌دنبال تغییر شرایط بین‌المللی و وضعیت خدمات بهداشتی و درمانی ایران برای اولین‌بار حضور در بازارهای جهانی مطرح شد و مقرر شد که در پایان برنامه چهارم توسعه، جمهوری اسلامی ایران به مرکز رفع نیازهای سلامت و پزشکی منطقه تبدیل شود و ارز حاصل از صادرات خدمات و تولیدات این بخش ۳۰ درصد مصارف ارزی آن را تأمین کند.

طرح نحوه اداره داروخانه‌های آموزشی دانشگاه‌های علوم پزشکی، لایحه لغو انحصار

دخانیات طرح و لایحه‌ای بودند که در مجلس ششم در حوزه سلامت مطرح شدند ولی به تصویب نرسیدند. طرح الحاق یک تبصره به ماده (۱) اصلاحی قانون مربوط به مقررات امور پزشکی و دارویی و مواد خوردنی و آشامیدنی مصوب ۱۳٦۷/۱/۲۳ نیز در این حوزه مطرح شد ولی بایگانی گردید.

طرح سقط درمانی، طرح تشکیل سازمان غذا و دارو، طرح جامع کنترل و مبارزه با دخانیات، طرح اصلاح قانون مربوط به خدمت پزشکان و پیراپزشکان، لایحه پرداخت حق محرومیت از مطب اعضای هیئت علمی دانشکده‌های دامپزشکی دانشگاه‌های دولتی، طرح اصلاح قانون تأسیس سازمان نظام دامپزشکی جمهوری اسلامی ایران، ازجمله مواردی بود که در کمیسیون بهداشت و درمان مورد بررسی قرار گرفت ولی به‌علت پایان مجلس فرصت طرح آن در صحن علنی مجلس مهیا نشد.

طرح نظام جامع رفاه و تأمین اجتماعی و طرح سه‌جانبه‌گرایی در شورای عالی تأمین اجتماعی دو طرح در حوزه سلامت بودند که بعداً ازسوی نمایندگان مجلس مسترد گردیدند.

۷. مجلس هفتم

انتخابات هفتمین دوره مجلس شورای اسلامی در ۹ اسفندماه ۱۳۸۲ با حضور حدود ۲۳ میلیون و ٤۳۸ هزار و ۳۰ نفر برگزار شد. تا مردم نمایندگان خود را برای یک دوره چهارساله از سال ۱۳۸۳ تا ۱۳۸۷ راهی بهارستان نمایند.

هفتمین دوره مجلس شورای اسلامی که با پیام یازده ماده‌ای رهبر معظم انقلاب اسلامی در تاریخ ۱۳۸۳/۳/۷ افتتاح گردید و با تشکیل ٤۲۸ جلسه علنی و از تعداد ۸۲٦ فقره طرح و لایحه تقدیمی، تعداد ۳۳۳ مصوبه شامل ۲۳٤ لایحه و ۹۹ طرح، ۲۷ مورد تحقیق و تفحص، ۳ مورد استیضاح و ٦۷ مورد سؤال از وزرا در تاریخ ۱۳۸۷/۳/۵ به‌کار خود پایان داد.

رئیس مجلس هفتم، دکتر غلامعلی حداد عادل و نایب رئیسان آن، مهندس محمدرضا باهنر و محمدحسن ابوترابی‌فرد بودند.

اعضای هیئت رئیسه مجلس نیز (در سال اول) عبارت بودند از: سیداحمد موسوی، حمیدرضا حاجی بابائی، علیرضا زاکانی، حسین سبحانی‌نیا، موسی قربانی و جهانبخش محبی‌نیا، به‌عنوان منشی و احمد ناطق نوری، حسن نوعی‌اقدام و محسن کوهکن، به‌عنوان کارپرداز

جدول ۳۱. وضعیت قوانین، طرح‌ها و لوایح در دوره هفتم مجلس شورای اسلامی

عنوان	تعداد
کل قوانین مصوب	۳۳۳
تعداد قوانین مصوب حوزه سلامت	۲۵
کل لوایح مصوب	۲۳٤
تعداد لوایح مصوب حوزه سلامت	۱٤
کل طرح‌های مصوب	۹۹
تعداد طرح‌های مصوب حوزه سلامت	۱۱
کل طرح‌ها و لوایح ارائه شده	۸۲٦
طرح‌ها و لوایح ارائه شده حوزه سلامت	٤۰

جدول ۳۲. نمای وضعیت قوانین مصوب در حوزه سلامت در دوره هفتم مجلس شورای اسلامی

عنوان	تعداد
طرح	۱۱
لایحه	۱٤
یک‌شوری	۱۱
دوشوری	۱٤
یک‌فوریتی	۷
دوفوریتی	۳
اصل هشتادوپنجم قانون اساسی	-
مصوب مجمع	-

جدول ۳۳. قوانین مصوب در حوزه سلامت در دوره هفتم مجلس شورای اسلامی

ردیف	عنوان	نوع پیشنهاد	شور اول	شور دوم	شورای نگهبان	مجمع	فوریت	کمیسیون	توضیحات
۱	قانون تعرفه‌گذاری خدمات پرستاری و تعدیل کارانه‌های پرستاری	طرح	+		+		۱	بهداشت و درمان	
۲	قانون استفساریه بند «الف» تبصره «۱۵» قانون بودجه سال ۱۳۸٤ کل کشور	طرح	+		+			برنامه و بودجه	یکشوری
۳	قانون اصلاح ماده (۳) قانون ترویج تغذیه با شیر مادر و حمایت از مادران در دوران شیردهی مصوب ۱۳۷٤	طرح	+		+		۱	اجتماعی	
٤	قانون جامع کنترل و مبارزه ملی با دخانیات	طرح	+	+	+			بهداشت و درمان	
٥	قانون الزام سازمان‌های بیمه‌گر درمانی به پرداخت خسارت‌های متفرقه	طرح	+		+		۱	بهداشت و درمان	
٦	قانون اصلاح جداول شماره ٤ و ۸ برنامه چهارم و بودجه سال ۱۳۸٥ به‌منظور تأمین کسری اعتبار دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور	طرح	+		+		۱	برنامه و بودجه	
۷	قانون بیمه انفرادی بیماران دیابتی و صعب‌العلاج (سرطانی، بیماری‌های خاص و MS)	طرح	+		+		۲	-	
۸	قانون سقط درمانی	طرح	+	+	+			بهداشت و درمان	
۹	قانون الحاق ایران به کنوانسیون چارچوب سازمان بهداشت جهانی در مورد کنترل دخانیات	لایحه	+			+		بهداشت و درمان	یکشوری
۱۰	قانون موافقتنامه بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری قبرس درخصوص همکاری در زمینه بهداشت عمومی و علوم پزشکی	لایحه	+		+			بهداشت و درمان	یکشوری
۱۱	قانون اعطای مجوز استخدام نیروی انسانی بهداشتی و درمانی	لایحه	+		+			اجتماعی	یکشوری
۱۲	استفساریه اجرای تعرفه آموزشی در محاسبه [بهای] آب بیمارستان‌های آموزشی و درمانی	لایحه	+		+			برنامه و بودجه	یکشوری
۱۳	قانون برنامه چهارم	لایحه	+	+	+				
۱٤	قانون بودجه سال ۱۳۸٤	لایحه	+	+	+			برنامه و بودجه	یکشوری
۱٥	قانون بودجه سال ۱۳۸٥	لایحه	+	+	+			برنامه و بودجه	یکشوری
۱٦	قانون بودجه سال ۱۳۸٦	لایحه	+	+	+			برنامه و بودجه	یکشوری
۱۷	قانون بودجه سال ۱۳۸۷	لایحه	+	+	+			برنامه و بودجه	یکشوری
۱۸	قانون الحاق یک تبصره به ماده واحده قانون اصلاح قانون انتقال مراقبین بهداشت مدارس به واحدهای آموزشی تابعه وزارت آموزش و پرورش مصوب ۱۳۷۳	لایحه	+	+	+			آموزش و تحقیقات	

ردیف	عنوان	نوع پیشنهاد	شور اول	شور دوم	شورای نگهبان	مجمع	فوریت	کمیسیون	توضیحات
۱۹	قانون متمم بودجه سال ۱۳۸٤	لایحه	+		+		۱	برنامه و بودجه	
۲۰	قانون استفساریه بند «٤» ماده (۱۷) قانون اساسنامه جمعیت هلال‌احمر جمهوری اسلامی	لایحه	+		+		۱	برنامه و بودجه	یک‌شوری
۲۱	قانون اصلاح سن فرزندان ذکور مشمولین صندوق‌های بازنشستگی کشوری، لشگری و تأمین اجتماعی و سایر صندوق‌ها در برخورداری از خدمات درمانی	لایحه	+	+	+			اجتماعی	
۲۲	قانون اصلاح ماده (۱٤) قانون ساختار نظام جامع رفاه و تأمین اجتماعی	طرح	+	+	+			اجتماعی	
۲۳	قانون اصلاح قانون بودجه سال ۱۳۸٦ کل کشور	لایحه	+		+		۱	برنامه و بودجه	یک‌شوری
۲٤	قانون الغای بند «ظ» تبصره «۱٤» قانون بودجه سال ۱۳۸٦ کل کشور (طرح اعاده بودجه خدماتی حمایتی زنان سرپرست خانوار و معلولان به سازمان بهزیستی کشور)	طرح	*		*		۲	–	
۲٥	قانون اصلاح جزء «۱» بند «ح» و الحاق بند «د» به تبصره «۲۰» قانون بودجه سال ۱۳۸٤ کل کشور	طرح	+		+		۲	-	

جدول ۳۴. طرح‌ها و لوایحی که در دوره هفتم مجلس شورای اسلامی در حوزه سلامت مطرح شدند، اما به تصویب نرسیدند

ردیف	عنوان	نوع پیشنهاد	شور اول	شور دوم	شورای نگهبان	مجمع	فوریت	کمیسیون	توضیحات
۱	طرح الزام اجرای نظام ارجاع مبتنی‌بر پزشک خانواده	طرح						بهداشت و درمان	آماده جهت شور اول
۲	طرح اصلاح ماده (۸۸) قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران	طرح						بهداشت و درمان	آماده جهت شور اول
۳	طرح اجازه اعطای مجوز به بخش غیردولتی جهت تأسیس مراکز سی‌تی‌اسکن	طرح						بهداشت و درمان	آماده جهت شور اول
٤	طرح اصلاح قانون مربوط به خدمت پزشکان و پیراپزشکان مصوب ۱۳۷٦ و ۱۳۷۵	طرح						آموزش و تحقیقات	آماده جهت شور اول
۵	طرح اصلاح ماده (۱) قانون مربوط به مقررات امور پزشکی دارویی و مواد خوردنی و آشامیدنی مصوب ۱۳۳٤ و الحاق یک تبصره به آن	طرح					۱	بهداشت و درمان	آماده جهت شور اول
٦	طرح تأسیس صندوق حمایت از بیماران	طرح					۱	بهداشت و درمان	آماده جهت شور اول
۷	طرح تأمین درآمدهای اختصاصی وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی و مؤسسات تابعه	طرح						بهداشت و درمان	آماده جهت شور اول
۸	طرح اصلاح قانون حفاظت در برابر اشعه مصوب ۱۳٦۸	طرح						اجتماعی	آماده جهت شور اول
۹	طرح اصلاح بند «ک» ماده (۳) قانون سازمان نظام پزشکی	طرح					۱	بهداشت و درمان	آماده جهت شور اول
۱۰	لایحه جرم‌زدایی از قانون مواد مخدر و درمان مبتلایان به سوءمصرف مواد مخدر	لایحه						قضایی و حقوقی	آماده جهت شور اول
۱۱	طرح لغو تعهدات اجباری پزشکان با رعایت اصول بیست‌وهشتم، سی‌وسوم و چهل‌وسوم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران	طرح						بهداشت و درمان	آماده جهت شور اول
۱۲	لایحه کنترل دخانیات	لایحه							بایگانی شد
۱۳	طرح ادغام وزارتین بهداشت درمان و آموزش پزشکی و رفاه و تأمین اجتماعی	طرح					۱	اجتماعی	رد شد
۱٤	طرح تشکیل سازمان غذا و دارو	طرح						بهداشت و درمان	آماده جهت شور اول
۱۵	طرح اصلاح قانون الزام سازمان‌های بیمه‌گر درمانی به پرداخت خسارت‌های متفرقه	طرح					۲	ـ	رد شد

جدول ۳۵. بررسی برخی شاخص‌های مربوط به وضع قوانین، طرح‌ها و لوایح در دوره هفتم مجلس شورای اسلامی

شاخص	میزان (درصد)
نسبت قوانین مصوب حوزه سلامت به کل قوانین مصوب	۷/۵۱
نسبت لوایح مصوب حوزه سلامت به کل لوایح مصوب	۵/۹۸
نسبت طرح‌های مصوب حوزه سلامت به کل طرح‌های مصوب	۱۱/۱۱
نسبت طرح‌ها و لوایح ارائه شده حوزه سلامت به کل طرح‌ها و لوایح ارائه شده	٤/۸٤
نسبت لوایح مصوب حوزه سلامت به کل قوانین مصوب حوزه سلامت	٥٦/۰۰
نسبت طرح‌های مصوب حوزه سلامت به کل قوانین مصوب حوزه سلامت	٤٤/۰۰
نسبت کل مصوبات حوزه سلامت به کل طرح‌ها و لوایح ارائه شده حوزه سلامت	٦۲/٥۰
نسبت کل مصوبات به کل طرح‌ها و لوایح ارائه شده	٤۰/۳۱
درصد طرح‌های مصوب به لوایح مصوب حوزه سلامت	۷۸/٥۷
درصد کل طرح‌های مصوب به کل لوایح مصوب	٤۲/۳۱

نمودار ۶۱. نسبت قوانین مصوب در حوزه سلامت به کل قوانین در دوره هفتم مجلس شورای اسلامی

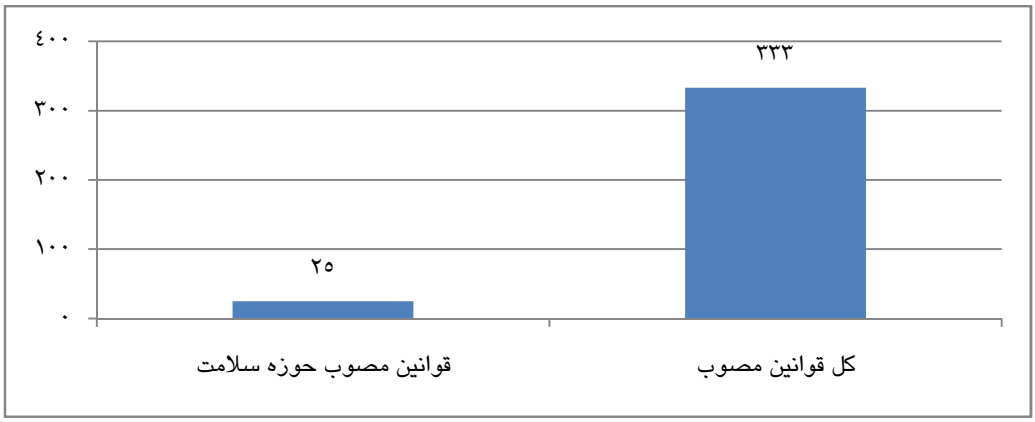

نمودار ۶۲. نسبت طرح‌های مصوب در حوزه سلامت به کل مصوبات حوزه سلامت در دوره هفتم مجلس شورای اسلامی

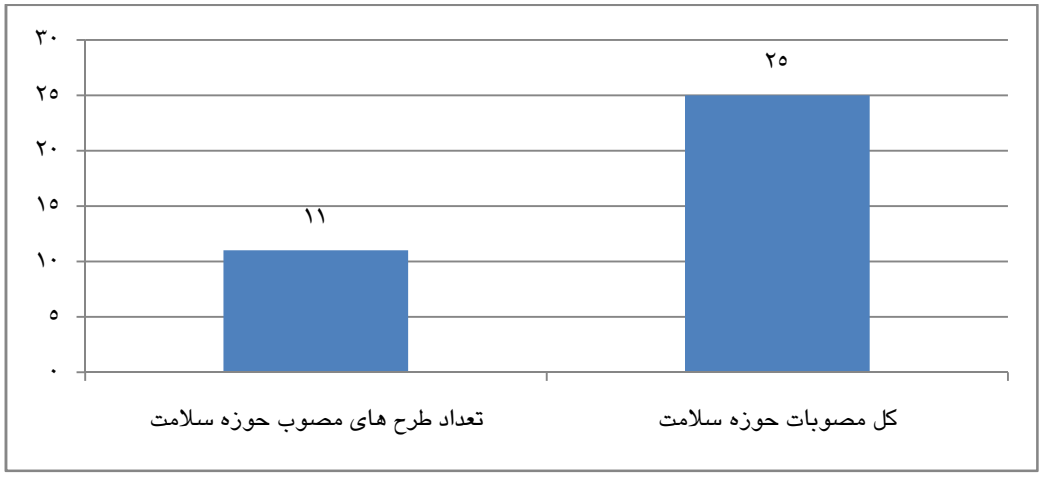

نمودار ۶۳. نسبت طرح‌های مصوب در حوزه سلامت به کل طرح‌های مصوب در دوره هفتم مجلس شورای اسلامی

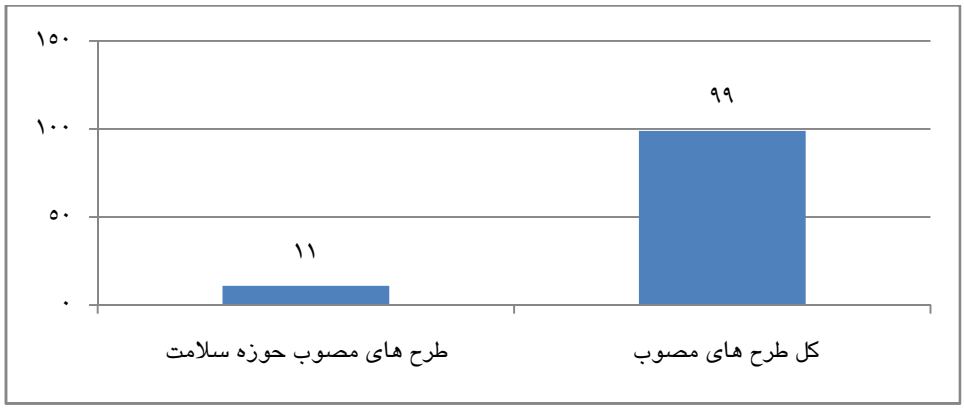

نمودار ۶۴. نسبت لوایح مصوب در حوزه سلامت به کل لوایح مصوب در دوره هفتم مجلس شورای اسلامی

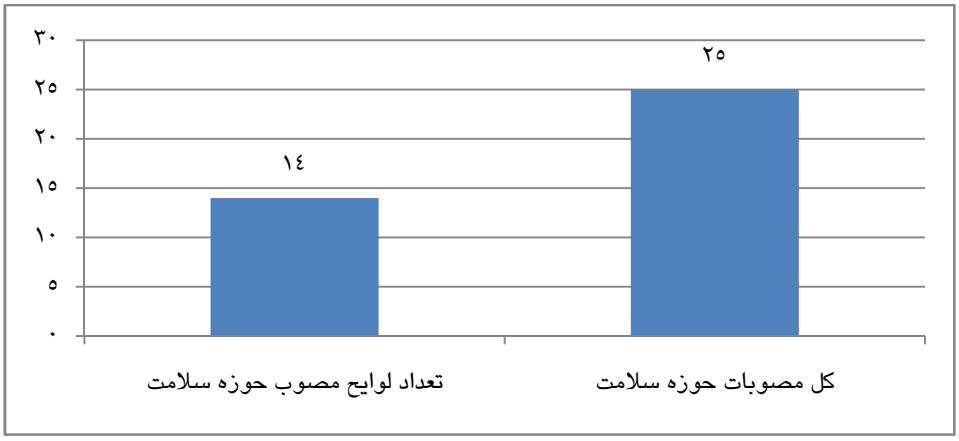

نمودار ۶۵. نسبت لوایح مصوب در حوزه سلامت به کل قوانین مصوب حوزه سلامت در دوره هفتم مجلس شورای اسلامی

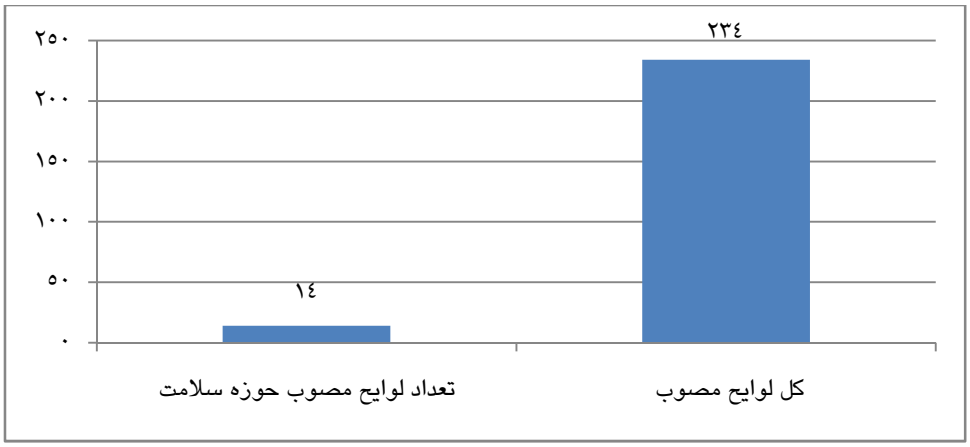

نمودار ۶۶. نسبت کل طرح‌ها و لوایح ارائه شده حوزه سلامت به کل قوانین مصوب حوزه سلامت در دوره هفتم مجلس شورای اسلامی

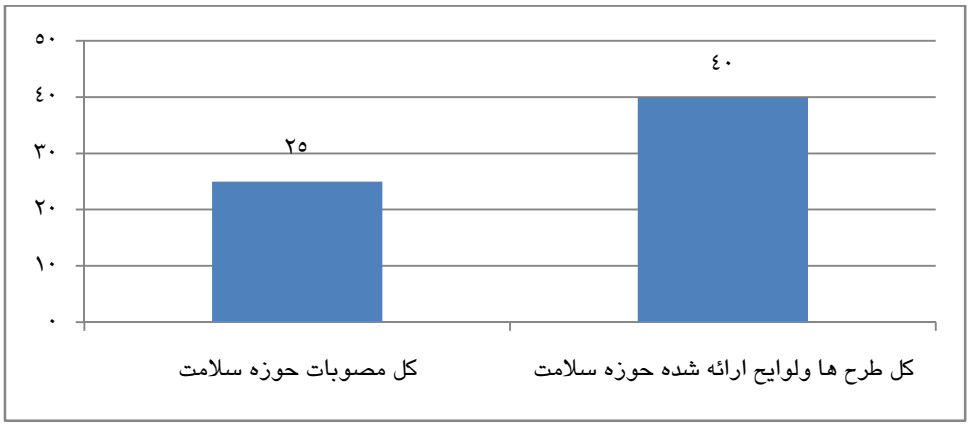

نمودار ۶۷. نسبت کل طرح‌ها و لوایح ارائه شده به کل قوانین مصوب در دوره هفتم مجلس شورای اسلامی

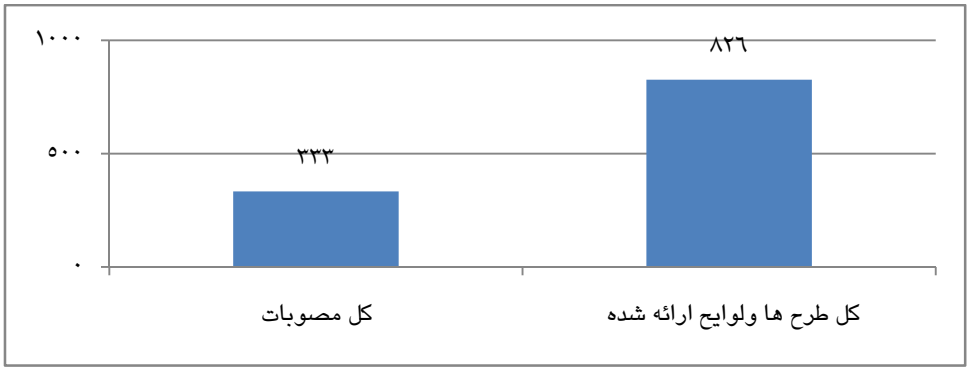

نمودار ۶۸. نسبت کل طرح‌ها و لوایح ارائه شده به طرح‌ها و لوایح ارائه شده حوزه سلامت در دوره هفتم مجلس شورای اسلامی

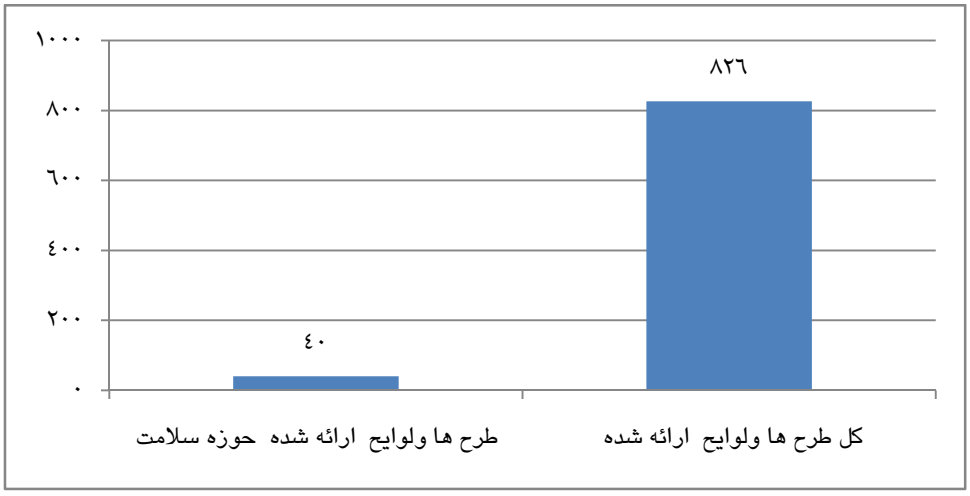

نمودار ۶۹. نسبت تعداد لوایح مصوب حوزه سلامت به طرح‌های مصوب حوزه سلامت در دوره هفتم مجلس شورای اسلامی

نمودار ۷۰. نسبت تعداد لوایح مصوب به طرح‌های مصوب در دوره هفتم مجلس شورای اسلامی

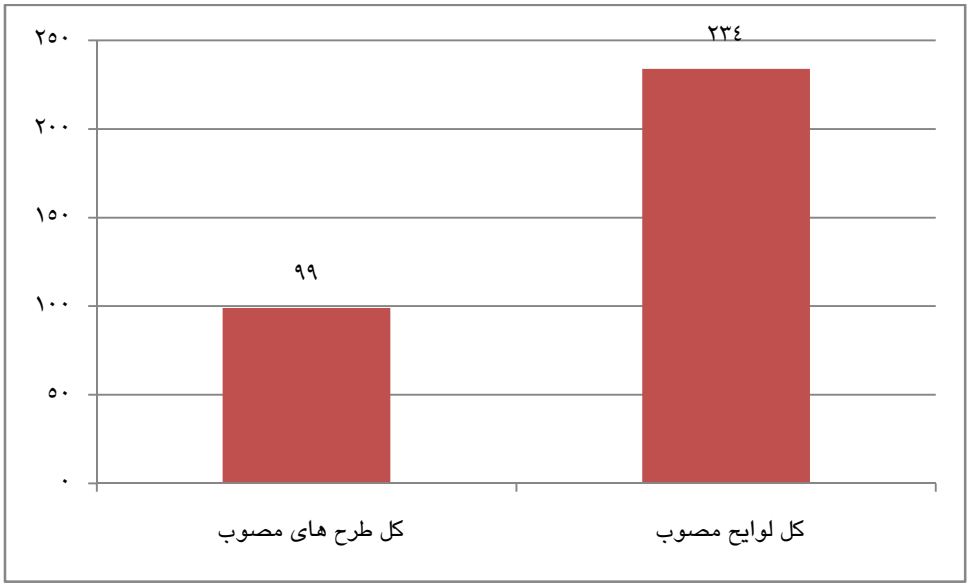

بررسی

در هفتمین دوره مجلس شورای اسلامی درمجموع ٤۰ طرح و لایحه در حوزه سلامت ارائه شد که از این بین ۲۵ قانون به تصویب رسید. درمجموع قوانین مصوب در ۱٤ مورد پیشنهاد اولیه به‌صورت لایحه و ۱۱ مورد به‌صورت طرح تقدیم مجلس شده بود. در بین قوانین مصوب ۳ مورد به‌صورت دوفوریتی، ۷ مورد به‌صورت یک‌فوریتی و ۱۱ مورد به‌صورت یک‌شوری مورد بررسی قرار گرفت.

در این دوره قوانین مصوب حوزه سلامت ۷/۵۱ درصد کل قوانین مصوب را تشکیل داده است.

قسمت قابل توجهی از مصوبات این دوره مجلس در بخش سلامت (۵ مصوبه) مربوط به مسائل مالی بخش سلامت و کسر بودجه وزارت بهداشت بود که نشان مشکلات موجود و دغدغه نمایندگان در این حوزه است. قانون اعطای مجوز استخدام نیروی انسانی بهداشتی و درمانی نیز مصوبه عمده دیگر در جهت استخدام نیروی انسانی در این بخش بود.

قانون جامع کنترل و مبارزه ملی با دخانیات که بررسی آن از مجلس ششم شروع شده بود مصوبه مهمی در زمینه مبارزه با مواد دخانی محسوب می‌شود که در این دوره به تصویب نهایی رسید.

صرفنظر از این موارد مجلس هفتم مصوبه مهم و تأثیرگذار در بخش سلامت نداشت. این موضوع نشان‌دهنده آن است که به‌نظر می‌رسد نیاز به تصویب قانون در این حوزه کم شده است و باید بیشتر بحث نظارت جدی گرفته شود.

طرح اصلاح ماده (۱) قانون مربوط به مقررات امور پزشکی دارویی و مواد خوردنی و آشامیدنی مصوب ۱۳۳٤ و الحاق یک تبصره به آن ازجمله موارد مطرح شده در این دوره بود که این قانون را برای بار چندم مورد اصلاح قرار می‌داد، البته با تعامل انجام شده درخصوص داروخانه‌ها نیاز به تصویب قانون در این زمینه منتفی شد، اما ضرورت بازنگری جامع در قانون مقررات امور پزشکی دارویی و مواد خوردنی و آشامیدنی مصوب ۱۳۳٤ بیش از پیش خود را نشان داد.

لایحه پرداخت حق محرومیت از مطب اعضای هیئت علمی دانشکده‌های دامپزشکی دانشگاه‌های دولتی، لایحه رسیدگی به جرائم اطفال و نوجوانان و لایحه پیشگیری از وقوع جرم ازجمله لوایحی هستند که کلیات آنها در صحن علنی مجلس به تصویب رسیده و بررسی جزئیات آن در کمیسیون و صحن علنی به مجلس هشتم واگذار شده است.

همچنین طرح حذف ماده (۸۲) و اصلاح ماده (۸۱) قانون تأمین اجتماعی، طرح تشکیل سازمان غذا و دارو، طرح تشکیل مراکز تخصصی مشاوره خانواده، طرح اصلاح بند «الف» قانون اصلاح تبصره «۲» ماده (۷٦) قانون تأمین اجتماعی (بازنشستگی مشاغل سخت و زیان‌آور)، طرح تشکیل کمیته ملی زیست ایمنی، طرح الزام دولت به اقدام قانونی جهت جمع‌آوری و ساماندهی کامل مجموعه افراد بی‌خانمان خیابان‌خواب، طرح لغو تعهدات اجباری پزشکان با رعایت اصول بیست‌وهشتم، سی‌وسوم و چهل‌وسوم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، طرح الزام اجرای نظام ارجاع مبتنی‌بر پزشک خانواده، طرح اصلاح ماده (۸۸) قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران، طرح اجازه اعطای مجوز به بخش غیردولتی جهت تأسیس مراکز

سی‌تی‌اسکن، طرح اصلاح قانون مربوط به خدمت پزشکان و پیراپزشکان مصوب ۱۳۷٦ و ۱۳۷۵، طرح اصلاح ماده (۱) قانون مربوط به مقررات امور پزشکی، دارویی و مواد خوردنی و آشامیدنی مصوب ۱۳۳٤ و الحاق یک تبصره به آن، طرح تأسیس صندوق حمایت از بیماران، طرح تأمین درآمدهای اختصاصی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و مؤسسات تابعه، طرح اصلاح قانون حفاظت در برابر اشعه مصوب ۱۳٦۸، طرح خدمات‌رسانی به ایثارگران، طرح اصلاح بند «ک» ماده (۳) قانون سازمان نظام پزشکی و طرح استفساریه عدم لزوم بیمه مجدد شاغلین فصلی که نزد صندوق بیمه اجتماعی روستاییان و عشایر بیمه می‌باشند به‌صورت اجباری نزد سازمان تأمین اجتماعی نیز ازجمله مواردی است که در مرحله بررسی اولیه در کمیسیون‌های تخصصی باقی مانده‌اند و هنوز کلیات آنها در صحن علنی مجلس بررسی نشده است.

طرح تخصیص اعتبار لازم جهت برخورداری معلولان و زنان سرپرست خانوار منتظر نوبت از خدمات سازمان بهزیستی نیز ازجمله مصوبات اعاده شده از شورای نگهبان است که در مجلس هفتم در قالب طرحی دوفوریتی بررسی و تصویب شده بود و به مجلس هشتم منتقل شد.

۸. مجلس هشتم

انتخابات هشتمین دوره مجلس شورای اسلامی، در تاریخ ۲٤ اسفندماه ۱۳۸٦ خورشیدی در سراسر ایران برگزار شد. آغاز کار رسمی مجلس هشتم در مورخ ۱۳۸۷/۳/۷ با قرائت پیام مقام معظم رهبری بود.

حجت‌الاسلام‌والمسلمین محمدتقی رهبر از حوزه انتخابیه اصفهان متولد ۱۷ آذرماه ۱۳۱٤ هـ . ش به‌عنوان رئیس سنی مجلس، حجت‌الاسلام‌والمسلمین حسین هاشمیان از حوزه انتخابیه رفسنجان متولد چهارم خردادماه ۱۳۱۵ هـ . ش به‌عنوان نایب رئیس، سیداحمدرضا دستغیب فرزند علی‌اصغر از حوزه انتخابیه شیراز متولد ۹ اردیبهشت‌ماه ۱۳۵۵ هـ . ش به‌عنوان منشی و پیمان فروزش از حوزه انتخابیه زاهدان متولد اول مهرماه ۱۳۵۲ هـ . ش به‌عنوان منشی جلسه اول را اداره کردند. پس از برگزاری انتخابات هیئت‌رئیسه علی اردشیر لاریجانی به‌عنوان رئیس، سیدمحمدحسن ابوترابی‌فرد به‌عنوان نایب رئیس اول محمدرضا باهنر به‌عنوان نایب رئیس دوم و احمد ناطق نوری، محمد آشوری، محسن کوهکن، حسن غفوری‌فرد، محمدرضا میرتاج‌الدینی، جهانبخش محبی‌نیا، سیدجاسم ساعدی، حمیدرضا حاجی بابایی و موسی قربانی به‌عنوان اعضای هیئت‌رئیسه انتخاب شدند.

جدول ۳۶. قوانین مصوب در حوزه سلامت در مجلس هشتم[1]

ردیف	عنوان	نوع پیشنهاد	شور اول	شور دوم	شورای نگهبان	مجمع	فوریت	کمیسیون	توضیحات
۱	قانون اصلاح سن فرزندان ذکور مشمولین صندوق‌های بازنشستگی کشوری، لشگری و تأمین اجتماعی و سایر صندوق‌ها در برخورداری از خدمات درمانی	لایحه	+	+	+			اجتماعی	
۲	قانون پذیرش اصلاحیه مواد (۲٤) و (۲۵) اساسنامه سازمان بهداشت جهانی	لایحه	+		+			بهداشت و درمان	یک‌شوری
۳	قانون تصویب کنوانسیون حقوق افراد دارای معلولیت	لایحه	+	+	+			اجتماعی	
٤	قانون الحاق دو بند به ماده (۷) قانون مقررات انتظامی هیئت علمی دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و تحقیقاتی کشور مصوب ۱۳٦٤	لایحه	+	+	+			اجتماعی	
۵	قانون بودجه سال ۱۳۹۰ کل کشور	لایحه	+		+			تلفیق	
٦	قانون اصلاح قانون بودجه سال ۱۳۸۷ کل کشور	لایحه	+		+		۱	برنامه	
۷	قانون عضویت دولت جمهوری اسلامی ایران در برنامه کنترل بیماری‌های مشترک انسان و دام مدیترانه	لایحه	+		+			کشاورزی	یک‌شوری
۸	قانون بودجه سال ۱۳۸۸ کل کشور	لایحه	+		+			تلفیق	
۹	قانون ارتقای بهره‌وری کارکنان بالینی نظام سلامت	لایحه	+		+			بهداشت و درمان	یک‌شوری
۱۰	قانون اصلاح قانون تنظیم خانواده و جمعیت	لایحه	+		+			اجتماعی	
۱۱	قانون اصلاح مواد (۷) و (۱۰) اصلاحی اساسنامه جمعیت هلال‌احمر جمهوری اسلامی ایران	طرح	+		+			بهداشت و درمان	یک‌شوری
۱۲	قانون اصلاح ماده (۱٤) قانون حقوق و مزایای مستمر، پس‌انداز ثابت، حق بیمه و بیمه درمانی مشمولین قانون ارتش جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳٦۸ و ماده (۱۹۰) قانون استخدامی نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۸۲ و الحاق ماده (۱۸۷) مکرر به قانون استخدامی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی مصوب ۱۳۷۰	لایحه	+	+	+			اجتماعی	

۱. اطلاعات مربوط تا آذرماه ۱۳۹۰ جمع‌آوری شده است بدیهی است تا پایان دوره این آمار تغییر خواهد کرد.

ردیف	عنوان	نوع پیشنهاد	شور اول	شور دوم	شورای نگهبان	مجمع	فوریت	کمیسیون	توضیحات
۱۳	قانون هدفمند کردن یارانه‌ها	لایحه	+		+			تلفیق	
۱٤	قانون بودجه سال ۱۳۸۹ کل کشور	لایحه	+		+			تلفیق	
۱۵	قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران (۱۳۹۰-۱۳۹٤)	لایحه	+			+		مشترک	مصوب مجمع
۱٦	قانون ایمنی زیستی جمهوری اسلامی ایران	طرح	+		+			کشاورزی	یک‌شوری
۱۷	قانون اصلاح ماده (۱۱۳) قانون مدیریت خدمات کشوری و چگونگی تعیین مدیریت سازمان تأمین اجتماعی و صندوق‌های بازنشستگی و بیمه‌های درمانی	طرح	+		+		۲		
۱۸	قانون اصلاح قانون بودجه سال ۱۳۸۸ کل کشور	طرح	+		+		۲		
۱۹	قانون برقراری عدالت آموزشی در پذیرش دانشجو در دوره‌های تحصیلات تکمیلی و تخصصی	طرح	+		+			آموزش	یک‌شوری
۲۰	قانون شناسایی و حمایت از مصدومان شیمیایی	طرح	+		+		۱	اجتماعی	
۲۱	قانون افزایش سقف اعتبار مازاد درآمد اختصاصی دانشگاه‌های علوم پزشکی و خدمات بهداشتی، درمانی کشور	طرح	+		+		۲	-	
۲۲	قانون فوق‌العاده خاص کارمندان سازمان‌های پزشکی قانونی کشور و انتقال خون ایران	طرح	+		+			اجتماعی	یک‌شوری
۲۳	قانون موافقتنامه همکاری در زمینه بهداشت دام و دامپزشکی بین جمهوری اسلامی ایران و جمهوری صربستان	لایحه	+		+			کشاورزی	یک‌شوری
۲٤	قانون تشکیل دو وزارتخانه تعاون، کار و رفاه اجتماعی و صنعت، معدن و تجارت	لایحه	+		+		۲	-	

جدول ۳۷. طرح‌ها و لوایحی که در مجلس هشتم در حوزه سلامت مطرح شدند، اما به تصویب نرسیدند[۱]

ردیف	عنوان	نوع پیشنهاد	شور اول	شور دوم	شورای نگهبان	مجمع	فوریت	کمیسیون	توضیحات
۱	طرح تخصیص اعتبار لازم جهت برخورداری معلولان و زنان سرپرست خانوار منتظر نوبت از خدمات سازمان بهزیستی	طرح	+		+		۲	-	
۲	لایحه اختصاص ده درصد (۱۰٪) از عوارض سالیانه نوسازی به‌منظور جمع‌آوری، حمل‌ونقل، بازیافت و دفع زباله‌های شهری و پسماندهای صنعتی با رعایت ضوابط فنی زیست‌محیطی و بهداشتی	لایحه						امنیت	رد شد
۳	لایحه جرم‌زدایی از قانون مواد مخدر و درمان مبتلایان به سوءمصرف مواد مخدر	لایحه	+					قضایی	آماده طرح
٤	طرح اصلاح قانون تأسیس سازمان نظام دامپزشکی جمهوری اسلامی ایران	طرح						کشاورزی	آماده طرح
٥	لایحه عضویت دولت جمهوری اسلامی ایران در طرح همکاری نظارت بر امور دارویی	لایحه						بهداشت و درمان	اعاده شده از شورای نگهبان
٦	طرح پرداخت بدهی‌های دولت به سازمان‌های بیمه‌ای	طرح						برنامه	بایگانی
۷	طرح اصلاح قانون دامپزشکی کشور	طرح						کشاورزی	مسترد
۸	طرح اصلاح ماده واحده قانون محل مطب پزشکان مصوب ۱۳٤٦							شوراها	بایگانی
۹	طرح مقررات امور پزشکی، دارویی و مواد خوردنی، آشامیدنی، آرایشی و بهداشتی	طرح						بهداشت و درمان	بررسی در کمیسیون
۱۰	طرح انتزاع خدمات بیمه درمانی مددجویان روستایی، عشایری و شهری با جمعیت کمتر از (۲۰) هزار نفر از سازمان بیمه خدمات درمانی و الحاق آن به کمیته امداد امام خمینی (ره)						۱	بهداشت و درمان	مسکوت
۱۱	لایحه تأسیس صندوق بیمه همگانی حوادث طبیعی	لایحه						اقتصادی	بررسی در کمیسیون
۱۲	طرح تسری قانون فوق‌العاده خاص کارمندان سازمان پزشکی قانونی کشور و انتقال خون ایران به کارمندان دامپزشکی	طرح						اجتماعی	بررسی در کمیسیون
۱۳	طرح الحاق یک تبصره به ماده واحده قانون محل مطب پزشکان مصوب ۱۳٦٦	طرح						شوراها و امور داخلی کشور	

۱. همان.

بررسی

مبنای بررسی این گزارش قوانین مصوب تا ابتدای آذر ماه ۱۳۹۰ است. از این نظر ممکن است وضعیت طرح‌ها و لوایح و قوانین مصوب تا پایان دوره تغییراتی پیدا نماید.

به جرئت می‌توان گفت بجز قانون برنامه پنجم توسعه در حوزه سلامت هیچ قانون مهم و تأثیرگذاری در این مجلس به تصویب نرسید.

برنامه پنجم توسعه احکام متنوع و دقیقی در حوزه سلامت دارد که برخی از آنها عبارت است از:

ـ الزام به یک‌شغله شدن پزشکان (بخش خصوصی یا دولتی)،

ـ سطح‌بندی کامل خدمات سلامت،

ـ اختصاص ده درصد (۱۰٪) خالص کل وجوه حاصل از اجرای قانون هدفمند کردن یارانه‌ها به بخش سلامت،

ـ متناسب‌سازی کمّیت و کیفیت نیروی انسانی گروه پزشکی با نیازهای نظام سلامت کشور، متناسب با راهبردهای پزشک خانواده، نظام ارجاع و سطح‌بندی خدمات،

ـ تکلیف بر استقرار سامانه پرونده الکترونیکی سلامت ایرانیان و سامانه‌های اطلاعاتی مراکز سلامت،

ـ تمرکز سیاستگذاری، برنامه‌ریزی و نظارت بخش سلامت در وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی،

ـ تشکیل «سازمان بیمه سلامت ایران».

مقایسه ادوار مختلف مجلس

نگاهی بر دوره‌های مختلف مجلس شورای اسلامی از حیث آماری نشان می‌دهد بیشترین تعداد مصوبات مربوط به مجلس ششم با ۳۹۶ مصوبه است،[1] اما بیشترین قوانین مصوب حوزه سلامت در دوره اول مجلس شورای اسلامی با ۳۶ مصوبه بوده است.

در تعداد لوایح مصوب که تبدیل به قانون شده است نیز مجلس ششم با ۳۰۶ لایحه مصوب بیشترین تعداد را به‌خود اختصاص داده است. در این بین بیشترین لوایح مصوب حوزه سلامت در دوره اول مجلس شورای اسلامی با ۳۱ مصوبه بوده است.

درخصوص تعداد طرح‌های مصوب که تبدیل به قانون شده است نیز مجلس سوم با ۱۲۰ طرح

---

۱. لازم به‌ذکر است از آنجایی که مصوبات مجلس هشتم تا تاریخ اول آذرماه ۱۳۹۰ در این مطالعه استخراج شده است در مقایسه دوره‌های مختلف لحاظ نشده است.

مصوب بیشترین تعداد را به‌خود اختصاص داده است. در این بین بیشترین لوایح مصوب حوزه سلامت در دوره‌های سوم، ششم و هفتم مجلس شورای اسلامی با ۱۱ مصوبه بوده است.

اما بیشترین تعداد طرح‌ها و لوایح ارائه شده مربوط به مجلس هفتم ۸۲۶ مورد بوده است. در حوزه سلامت بیشترین طرح‌ها و لوایح ارائه شده در مجلس اول ۶۰ مورد بوده است.

جدول ۳۸. نگاهی بر مصوبات ادوار مختلف مجلس شورای اسلامی

دوره	کل قوانین مصوب	تعداد قوانین مصوب حوزه سلامت	کل لوایح مصوب	تعداد لوایح مصوب حوزه سلامت	کل طرح‌های مصوب	تعداد طرح‌های مصوب حوزه سلامت	کل طرح‌ها و لوایح ارائه شده	طرح‌ها و لوایح ارائه شده حوزه سلامت
اول	۳۷۰	۳۶	۲۷۸	۳۱	۹۲	۵	۸۱۶	۶۰
دوم	۳۱۶	۳۱	۲۲۸	۲۲	۸۸	۹	۵۶۶	۵۳
سوم	۲۵۶	۲۷	۱۳۶	۱۶	۱۲۰	۱۱	۵۹۳	۴۶
چهارم	۳۴۲	۳۱	۲۲۹	۲۲	۱۱۳	۹	۶۲۶	۴۸
پنجم	۳۵۹	۲۸	۲۵۰	۲۱	۱۰۹	۷	۶۰۶	۴۶
ششم	۳۹۶	۲۵	۳۰۸	۱۴	۸۸	۱۱	۸۱۶	۴۰
هفتم	۳۳۳	۲۵	۲۳۴	۱۴	۹۹	۱۱	۸۲۶	۴۰
هشتم	۲۶۰	۲۴		۱۶		۸	۶۱۲	۳۷

نمودار ۷۱. کل قوانین مصوب ادوار مختلف مجلس شورای اسلامی

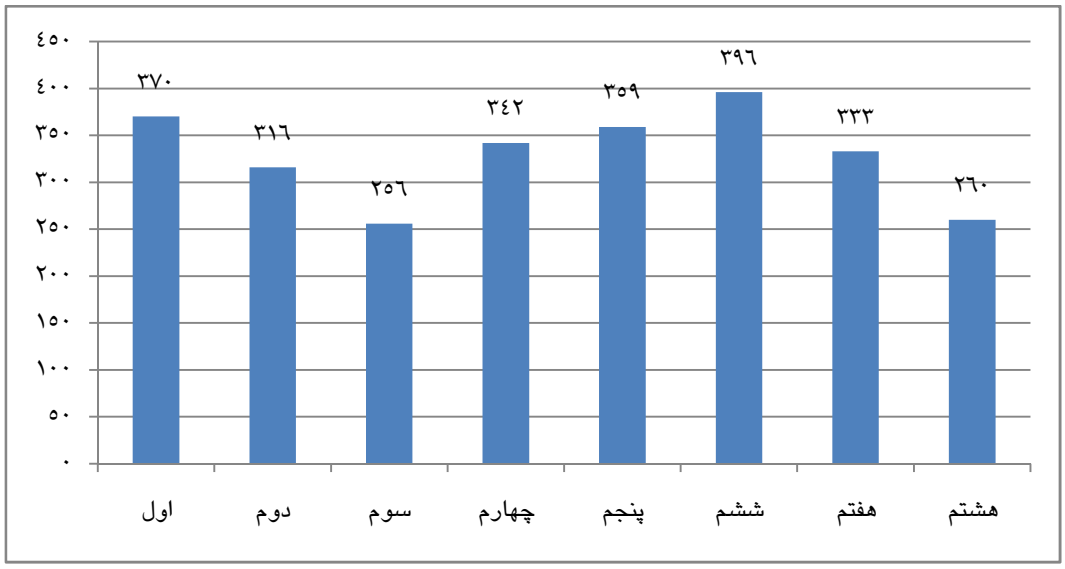

نمودار ۷۲. تعداد قوانین مصوب حوزه سلامت در ادوار مختلف مجلس شورای اسلامی

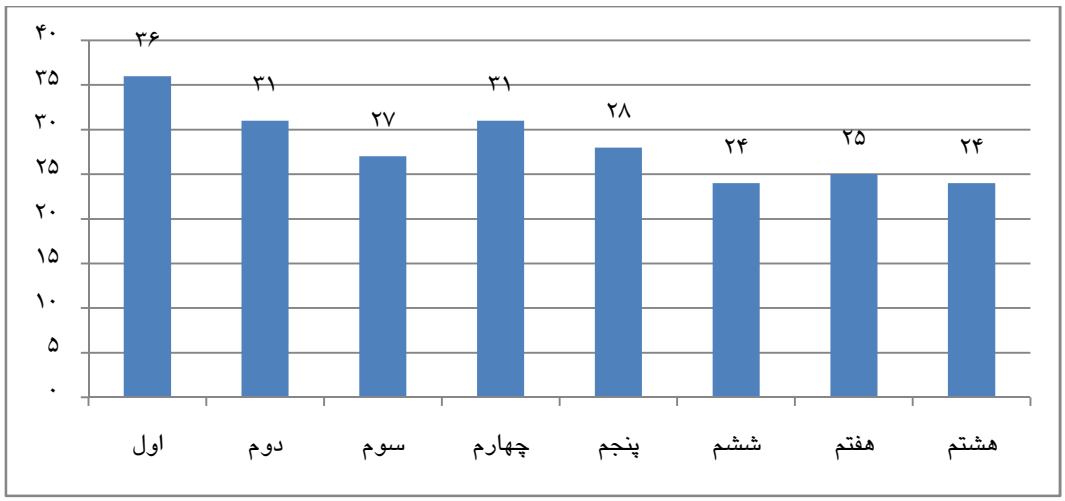

نمودار ۷۳. تعداد کل لوایح مصوب ادوار مختلف مجلس شورای اسلامی

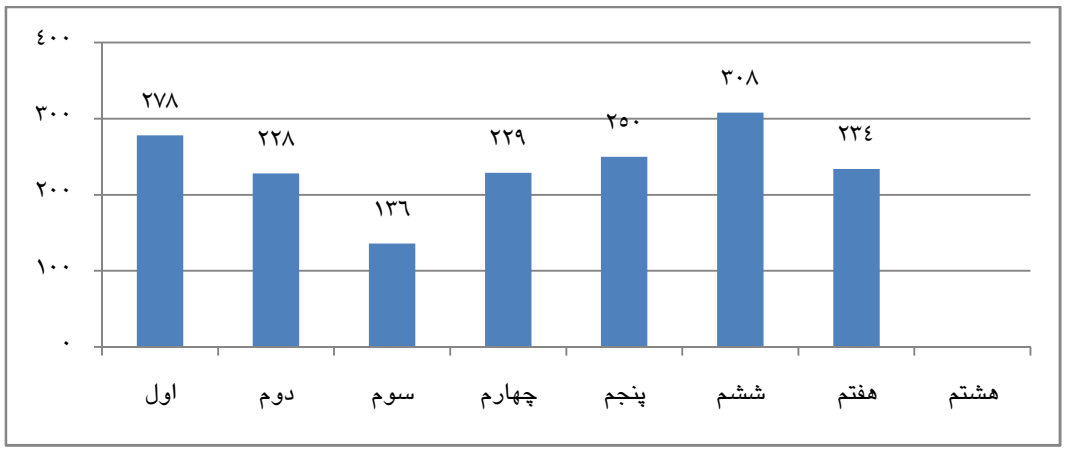

نمودار ۷۴. تعداد لوایح مصوب حوزه سلامت در ادوار مختلف مجلس شورای اسلامی

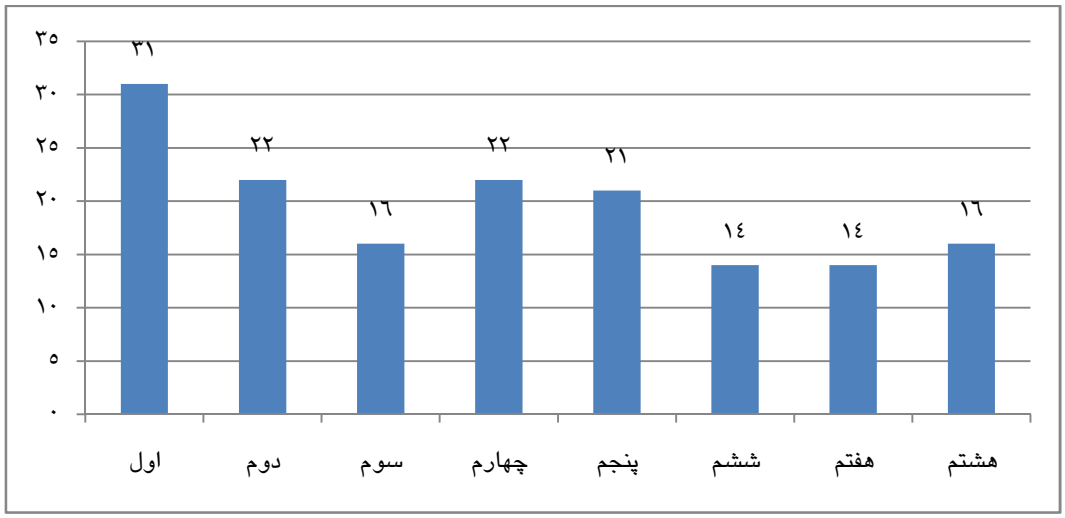

نمودار ۷۵. تعداد کل طرح‌های مصوب در ادوار مختلف مجلس شورای اسلامی

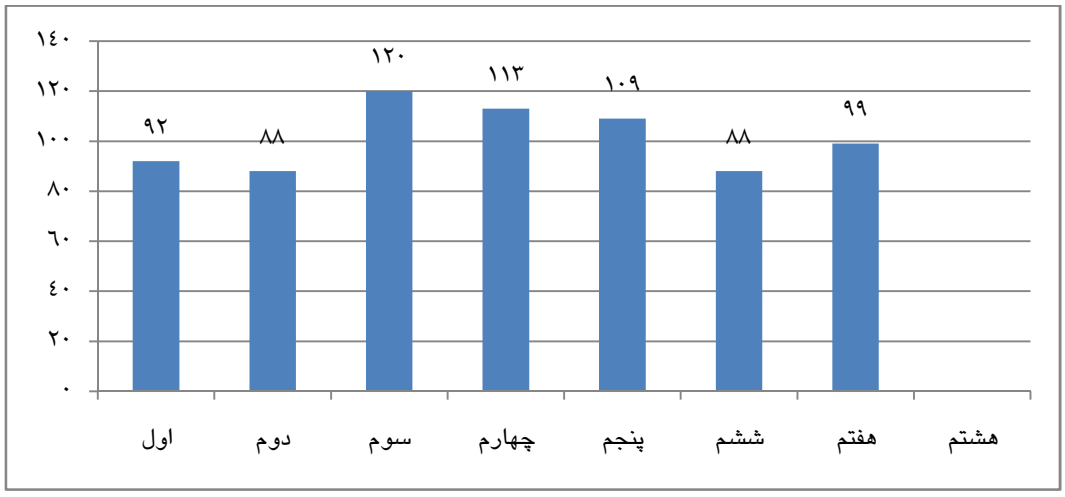

نمودار ۷۶. تعداد طرح‌های مصوب حوزه سلامت در ادوار مختلف مجلس شورای اسلامی

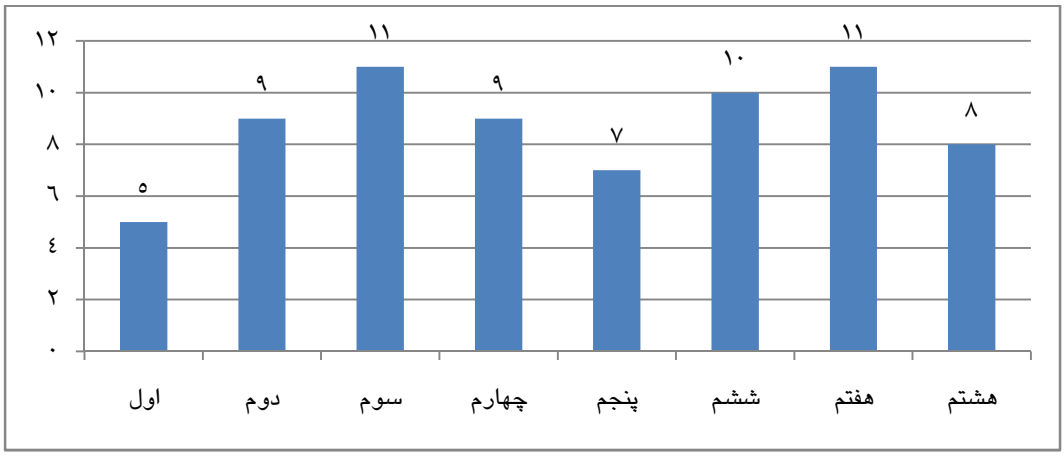

نمودار ۷۷. تعداد کل طرح‌ها و لوایح ارائه شده در ادوار مختلف مجلس شورای اسلامی

نمودار ۷۸. تعداد طرح‌ها و لوایح ارائه شده حوزه سلامت در ادوار مختلف مجلس شورای اسلامی

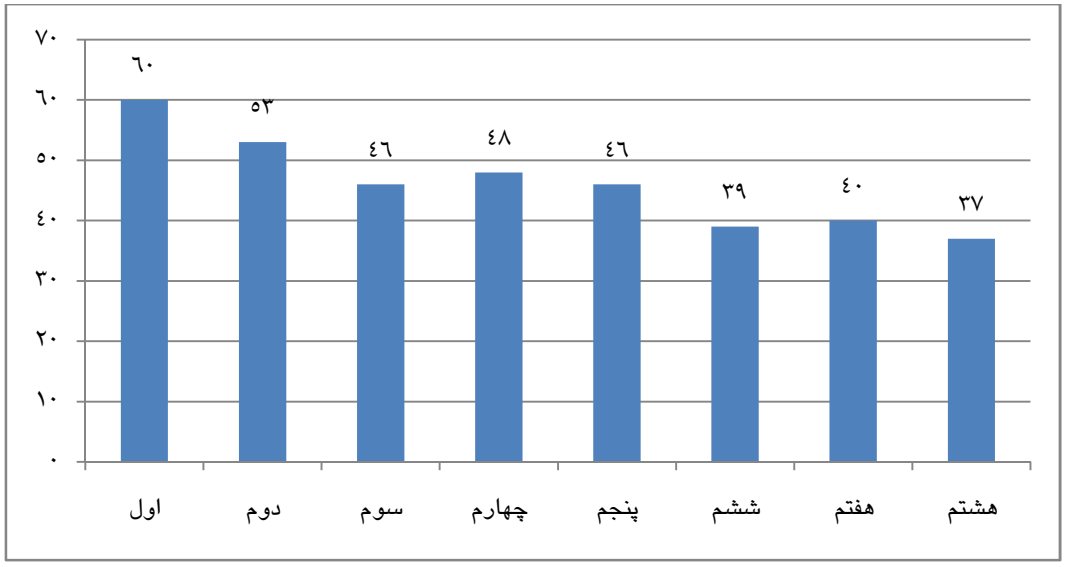

اما اگر بخواهیم مقایسه درصدی میان تعداد موارد طرح لایحه یا قانون مربوط به سلامت به کل داشته باشیم باید گفت بالاترین نسبت قوانین مصوب حوزه سلامت به کل قوانین مصوب مربوط به دوره سوم مجلس شورای اسلامی با ۱۰/۵۵ درصد بوده است.

درخصوص نسبت لوایح مصوب حوزه سلامت به کل لوایح مصوب بالاترین درصد ۱۲/۹۴ درصد و متعلق به دوره دوم مجلس شورای اسلامی است.

نسبت طرح‌های مصوب حوزه سلامت به کل طرح‌های مصوب دوره ششم با ۱۱/۳۶ درصد بیشترین میزان را به‌خود اختصاص داده است.

اگر بخواهیم نسبتی میان طرح‌ها و لوایح ارائه شده حوزه سلامت به کل طرح‌ها و لوایح ارائه شده برقرار کنیم بالاترین عدد به دوره دوم مجلس شورای اسلامی با ۹/۳۶ درصد می‌رسد.

در شاخص نسبت لوایح مصوب حوزه سلامت به کل قوانین مصوب حوزه سلامت بالاترین میزان مربوط به دوره اول با ۸۶/۱۱ درصد است. همچنین در شاخص نسبت طرح‌های مصوب حوزه سلامت به کل قوانین مصوب حوزه سلامت بالاترین میزان مربوط به دوره سوم مجلس شورای اسلامی با ۴۰/۷۴ درصد است.

نسبت کل مصوبات حوزه سلامت به کل طرح‌ها و لوایح ارائه شده حوزه سلامت بالاترین میزان مربوط به دوره چهارم مجلس شورای اسلامی با ۶۴/۵۸ درصد است.

شاخص درصد طرح‌های مصوب به لوایح مصوب حوزه سلامت بالاترین میزان مربوط به دوره هفتم مجلس شورای اسلامی با ۷۸/۵۷ درصد است. این درحالی است که بالاترین درصد کل طرح‌های مصوب به کل لوایح مصوب مربوط به مجلس سوم با ۸۸/۲۴ درصد است.

جدول ۳۹. بررسی برخی شاخص‌های مربوط به وضع قوانین طرح‌ها و لوایح در هشت دوره مجلس شورای اسلامی

عنوان / دوره	اول	دوم	سوم	چهارم	پنجم	ششم	هفتم	هشتم
نسبت قوانین مصوب حوزه سلامت به کل قوانین مصوب	۹/۷۳	۹/۸۱	۱۰/۵۵	۹/۰۶	۷/۸۰	۶/۰۶	۷/۵۱	۹/۲۳
نسبت لوایح مصوب حوزه سلامت به کل لوایح مصوب	۱۱/۱۵	۹/٦٥	۱۱/۷۶	۹/۶۱	۸/۴۰	۴/۵۵	۵/۹۸	–
نسبت طرح‌های مصوب حوزه سلامت به کل طرح‌های مصوب	۵/۴۳	۱۰/۲۳	۹/۱۷	۷/۹۶	۶/۴۲	۱۱/۳۶	۱۱/۱۱	–
نسبت طرح‌ها و لوایح ارائه شده حوزه سلامت به کل طرح‌ها و لوایح ارائه شده	۷/۴۶	۹/۳۶	۷/۷۶	۷/۶۷	۷/۵۹	۴/۷۸	۴/۸۴	۶/۰۵
نسبت لوایح مصوب حوزه سلامت به کل قوانین مصوب حوزه سلامت	۸۶/۱۱	۷۰/۹۷	۵۹/۲۶	۷۰/۹۷	۷۵/۰۰	۵۶/۰۰	۵۶/۰۰	۶۶/۶۷
نسبت طرح‌های مصوب حوزه سلامت به کل قوانین مصوب حوزه سلامت	۱۳/۸۹	۲۹/۰۳	۴۰/۷۴	۲۹/۰۳	۲۵/۰۰	۴۰/۰۰	۴۴/۰۰	۳۳/۳۳
نسبت کل مصوبات حوزه سلامت به کل طرح‌ها و لوایح ارائه شده حوزه سلامت	۶۰/۰۰	۵۸/۴۹	۵۸/۷۰	۶۴/۵۸	۶۰/۸۷	۶۰/۰۰	۶۲/۵۰	۶۴/۸۶
نسبت کل مصوبات به کل طرح‌ها و لوایح ارائه شده	۴۶/۰۲	۵۵/۸۳	۴۳/۱۷	۵۴/۶۳	۵۹/۲۴	۴۸/۵۳	۴۰/۳۱	۴۲/۴۸
درصد طرح‌های مصوب به لوایح مصوب حوزه سلامت	۱۶/۱۳	۴۰/۹۱	۶۸/۷۵	۴۰/۹۱	۳۳/۳۳	۷۱/۴۳	۷۸/۵۷	۵۰/۰۰
درصد کل طرح‌های مصوب به کل لوایح مصوب	۳۳/۰۹	۳۸/٦۰	۸۸/۲۴	۴۹/۳۴	۴۳/۶۰	۲۸/۵۷	۴۲/۳۱	–

نمودار ۷۹. نسبت قوانین مصوب حوزه سلامت به کل قوانین مصوب

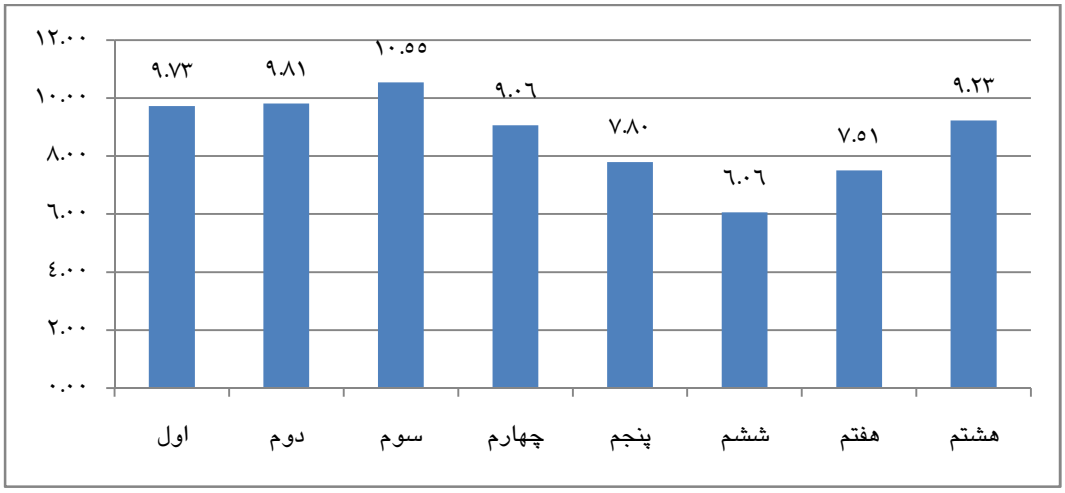

نمودار ۸۰. نسبت لوایح مصوب حوزه سلامت به کل لوایح مصوب

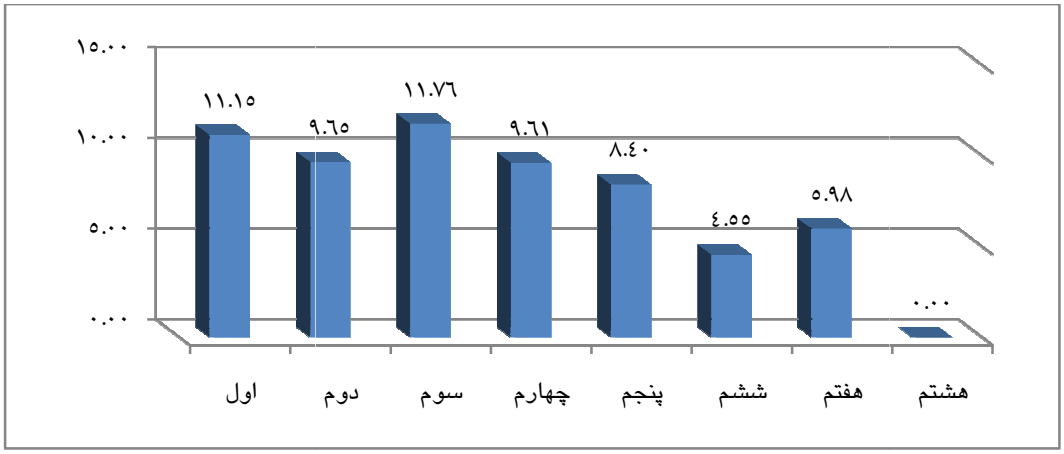

نمودار ۸۱. نسبت طرح‌های مصوب حوزه سلامت به کل طرح‌های مصوب

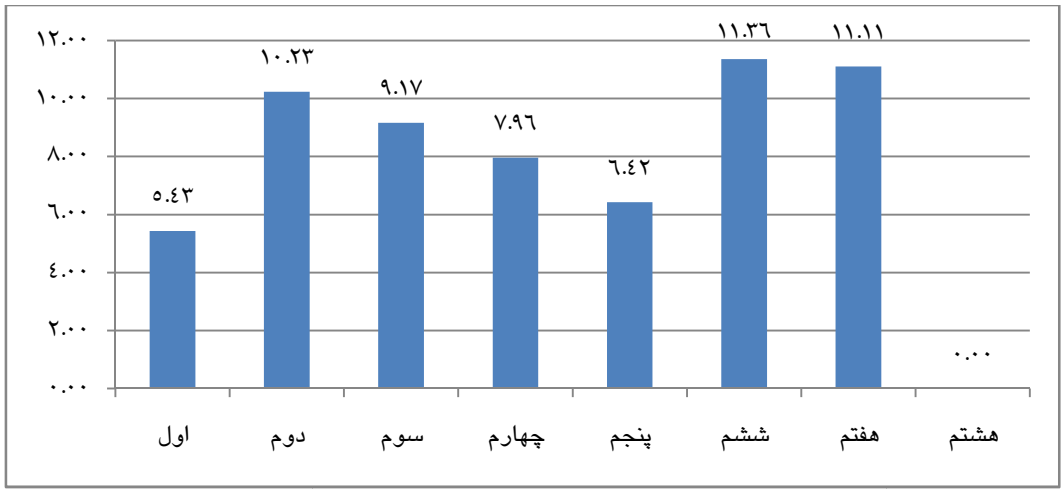

نمودار ۸۲. نسبت طرح‌ها و لوایح ارائه شده حوزه سلامت به کل طرح‌ها و لوایح ارائه شده

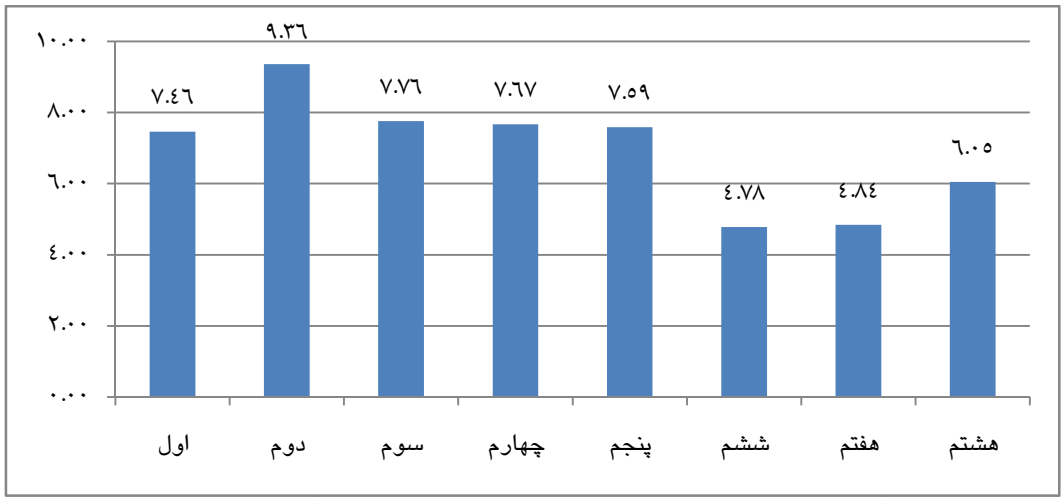

نمودار ۸۳. نسبت لوایح مصوب حوزه سلامت به کل قوانین مصوب حوزه سلامت

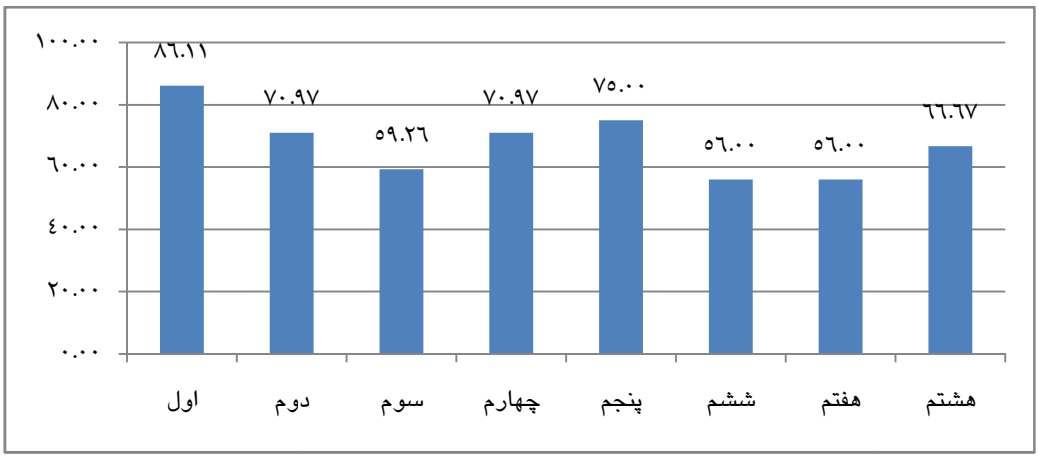

نمودار ۸۴. نسبت طرح‌های مصوب حوزه سلامت به کل قوانین مصوب حوزه سلامت

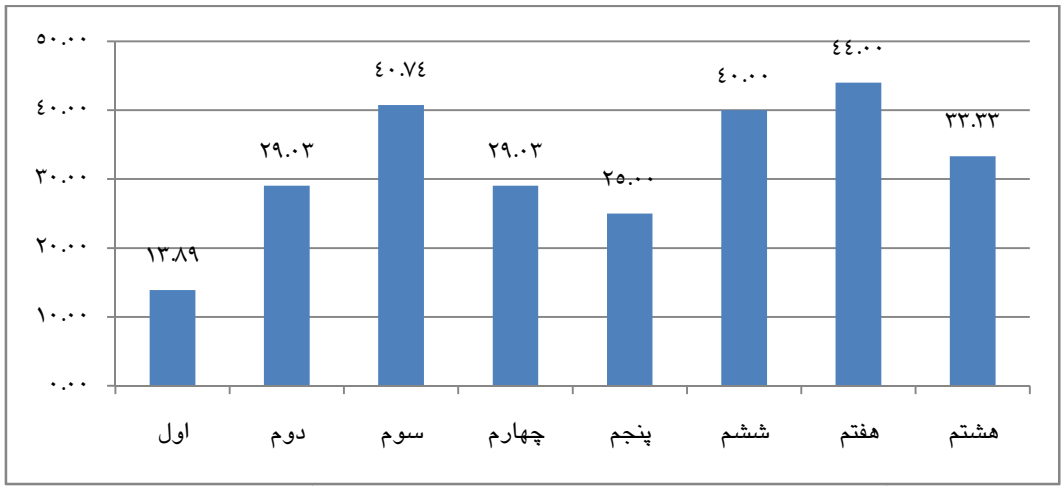

نمودار ۸۵. نسبت کل مصوبات حوزه سلامت به کل طرح‌ها و لوایح ارائه شده حوزه سلامت

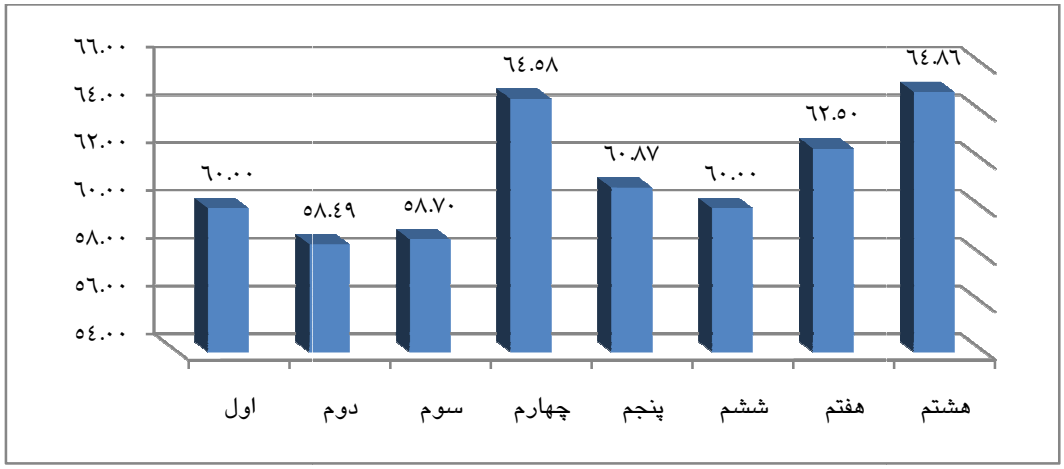

نمودار ۸۶. نسبت کل مصوبات حوزه سلامت به کل طرح‌ها و لوایح ارائه شده حوزه سلامت

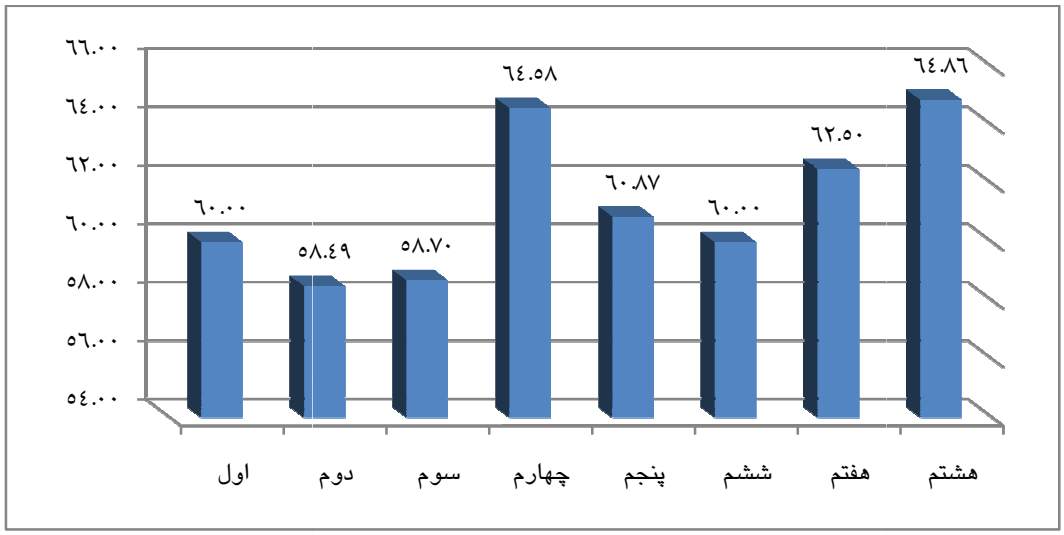

نمودار ۸۷. نسبت کل مصوبات به کل طرح‌ها و لوایح ارائه شده

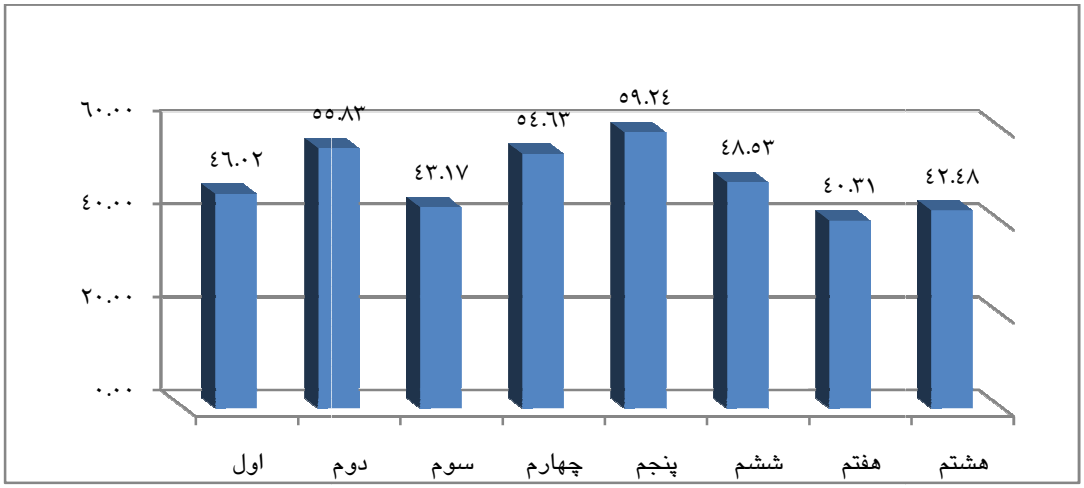

نمودار ۸۸. درصد طرح‌های مصوب به لوایح مصوب حوزه سلامت

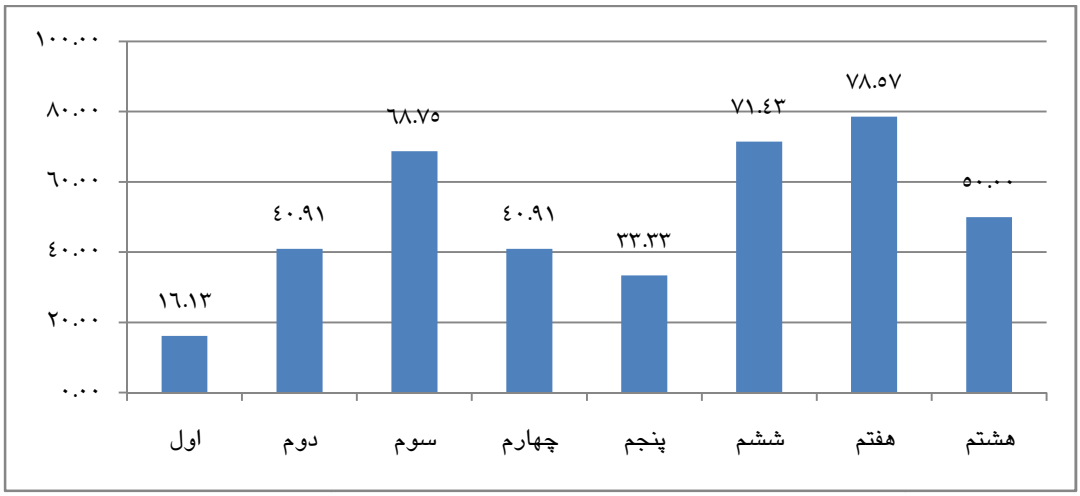

نمودار ۸۹. درصد کل طرح‌های مصوب به کل لوایح مصوب

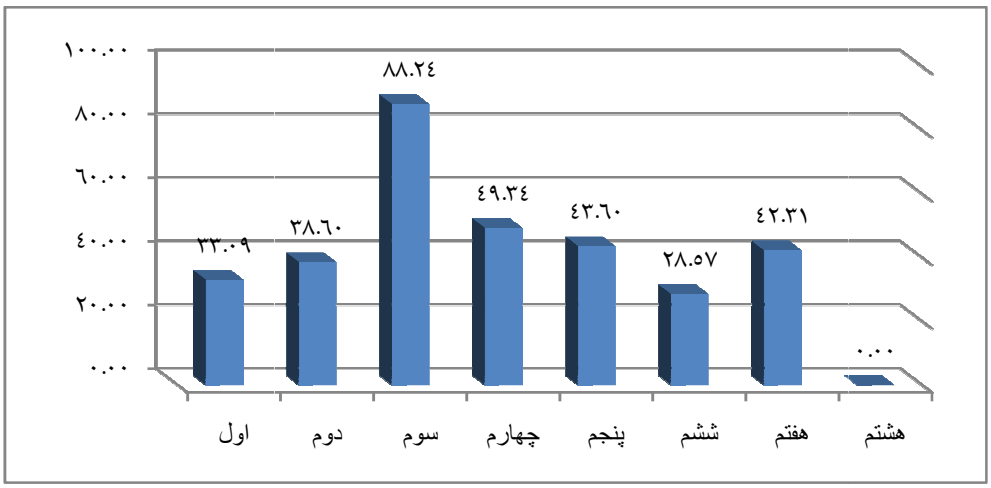

جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

نگاهی بر ادوار گذشته مجلس نشان می‌دهد به‌تدریج از مجلس اول ساختار نظام فعلی سلامت کشور شکل گرفته است. در ابتدا قوانین تأکید بر ایجاد ساختار مناسب، گسترش خدمات و تربیت نیروی انسانی متخصص داشتند. به‌تدریج و با برطرف شدن این نیازها قوانین به سمت مسائل دیگر همچون ارتقای کیفیت و از آن مهمتر اقتصاد سلامت معطوف شد. اگر قوانین مصوب در مجلس را ناشی از فصل مشترک دغدغه‌های دولت و مردم بدانیم سیر قوانین بخش سلامت نشان می‌دهد در سال‌های اخیر مسائل مالی بخش سلامت دغدغه نخست این حوزه بوده است. ازسوی دیگر کاهش قوانین مهم و تأثیرگذار حاکی از آن است که نیاز به تقنین در این حوزه به مانند گذشته نیست و بیشتر مسائل نظارتی خود را نشان می‌دهد. هرچند اصلاح پی‌درپی برخی از قوانین و ارائه طرح‌های مجدد درخصوص آن (نظیر قوانین مربوط به مواد خوراکی و آشامیدنی) حاکی از آن است که نیاز به تنقیح قوانین و تقنین در این حوزه وجود دارد.

ازسوی دیگر هرچند در سه دوره اخیر مجلس لوایح مصوب حوزه سلامت سهم بالایی از کل لوایح تصویب شده را ندارند، اما طرح‌های مصوب حوزه سلامت، سهم خوبی از کل طرح‌های مصوب را نشان می‌دهد. این موضوع حاکی از آن است که سلامت یکی از دغدغه‌های اصلی بخش عمده‌ای از نمایندگان محسوب می‌شود. این موضوع فرصت مناسبی را برای سیاستگذاران این بخش فراهم می‌آورد تا با کارشناسی دقیق و تدوین پیش‌نویس مناسب قوانین در زمینه‌هایی که خلأیی مشاهده می‌شود اقدام به تقنین نمایند یا اینکه نمایندگان محترم از ظرفیت نظارتی مجلس استفاده نموده و اجرای قوانین مصوب را پیگیر شوند.

شناسنامه گزارش	مرکز پژوهش‌ها مجلس شورای اسلامی	شماره مسلسل: ۱۲۴۵۴

عنوان گزارش: نگاهی بر قانونگذاری بخش سلامت در هشت دوره مجلس شورای اسلامی

نام دفتر: مطالعات اجتماعی

تهیه و تدوین‌کنندگان: کامبیز منظم، علی اخوان‌بهبهانی

ناظر علمی: محمد موسوی خطاط

متقاضی: معاونت پژوهشی

ویراستار تخصصی: ـــــ

ویراستار ادبی: ـــــ

واژه‌های کلیدی: ـــــ

تاریخ انتشار: ۱۳۹۱/۴/۳۱